

SUOMENKIELISTÄ PASSIOPERINNETTÄ

CRUX

2 |

MAALISKUU 2013

Kirkon akateemiset AKI r.y.

HYVILLÄ MIELIN

KOHTAAMISIA KANTTORIPÄIVILLÄ

■ *Työnilo - pää(n)asia*

■ *Kirkon henkilöstölait täysremonttiin*

TAJUA IHME

EERO ANNALA

KANTTORI-URKURILIITON PUHEENJOHTAJA

eero.annala@evl.fi

Valtakunnalliset kanttoripäivät vietettiin helmi-kuun alussa Lappeenrannassa. Oli hyvät päivät ja saimme paljon virikkeitä. Parasta oli ehkä se, että monet sessiot vietettiin yhdessä Lappeenranta-salissa, ja näin oli usea tilaisuus kohdata kasvokain kollegoita ja harrastaa seurustelun sakramenttia. Päivät keskittyivät työssä jaksamiseen ja työhyvinvointiin. Päivillä opin paljon ja toisaalta sain vahvistusta moniin jo aikaisempiin näkemyksiini. Opin uudesta virkamieslaista aika annoksen uutta. Sain vahvistusta hengellisen elämän hoitamiseen, ja Tampereen yliopiston professori **Marja-Liisa Manka** tykitti kaksi tuntia asiaa työhyvinvoinnista. Oli mainio sessio. Lisäksi saimme uutta tietoa siitä, miten voimakkaasti ja merkittävästi musiikki vaikuttaa meihin ihmisiin. Ihmisen solu- ja erityisesti hermosolurakenne on sen laatui- nen, että ihmisellä on aivan erityinen kyky käsitellä ja ymmärtää musiikkia, ja siksi musiikki vaikuttaa meihin niin voimakkaasti. Kirkon työssä tällä on merkitystä, koska meillä kanttoreilla on suuri vastuu siitä, mitä musiikkia eri tilanteisiin valitsemme.

Keravan kirkossa oli hiljattain luottamushenkilöiden nimikkopyhä, johon kutsuttiin erityisesti uusia kaupunkimme luottamusihmisiä sekä myös omia luottamusihmisiämme. Osanotto oli ilahduttavan runsas. Kirkkokahveilla seurakuntamme kirkkovaltuuston puheenjohtaja, diakonissalaitoksen säätion palvelujohtaja **Tapio Tähtinen** puhui muun muassa kunnallishengestä, jota J. V. Snellman käytti jo 1840-luvulla. Kunnallishengen toteuttamisessa on Snellmanin mukaan kolme merkittävää tekijää: kunnan asukkaat, edustukselliset demokratia-toimielimet sekä kunnan oma virkakunta. Kunnat muodostettiin autonomisen Suomen suuriruhtinaskunnan aikana vuoden 1865 kunta-asetuksen perusteella evankelis-luterilaisista seurakunnista ja kappeliseurakunnista, jolloin kuntajaon pohjaksi tuli pääasiassa maalaiskuntien muodostama seurakuntajako. Siis se on mennyt tuolloin näin päin. Miten on nyt?

Kunnilla ja seurakunnilla on itsehallinto. Erityisesti kirkkomme yhteiskunnallinen asema on vahva. Tapio

puhui siitä, että itsehallinnolla tarkoitetaan jonkinasteista yhteiskunnallisen toiminnan vapautta ja omavastuista toimintaa yhteisten asioiden hoitamisessa. Itsehallinto on kuitenkin käytännössä jollain tavalla heikentynyt. Aikojen kuluessa, myös kirkossamme, on yleistynyt käsitys tulosjohtamisen opeista. Pieni ihminen tun-

tuu unohtuvan. Rakennemuutosten kourissa maantieteelliset rajat tuntuvat menettävän merkitystään. Meillä ihmisillä on kuitenkin erityinen tarve kuulua yhteisöön. Paikallisen seurakunnan vahvuus on aina ollut sen yhteisöllinen luonne. Se on vahvistanut toinen toisista välittämistä ja huolehtimista. Se edistää hyvinvointia. Kunta-uudistuksen myllerryksessä seurakuntien asema tuntuu julkisessa keskustelussa koko ajan unohtuvan. Hallinto ja talous voidaan varmasti koota nykyistä suurempiin yksiköihin, mutta miten vastaamme siihen haasteeseen, että meillä ihmisillä on tarve ja myös oikeus kuulua yhteisöön, ihan tässä kotiseudulla. Eikö tajuta Snellmanin lanseeraamaa kunnallishengen ihmettä? Seurakunnan työntekijät antavat paikallisseurakunnalle kasvot. Pyhään messuun kokoontuneet kristityt rukoilevat alueensa kunnan tai kaupungin asukkaiden puolesta, sunnuntaista sunnuntaihin, vuodesta toiseen. Pitäisiköhän rukoilla myös sitä, että tajuaisimme ihmeen siitä, että myös pieni on kaunista ja arvokasta. Hyvinvointia voi edistää yhteisöllisyyden vahvistamisen avulla. Uudistusta ei tapahdu vain rakenteita muuttamalla.

Professori Manka esitteli kanttoripäivillä erään päiväkodin huoneentaulun. Siinä on yhteensä viisitoista kohtaa yhteiseksi hyväksi. Manka kertoi, että muun muassa yhden kaupungin pääpaloaseman henkilökunnan tiloissa on käytössä sama huoneentaulu. Tässä mielestäni parhaita kohtia tuosta taulusta edistämään yhteistä hyvää ja hyvinvointiamme työpaikoilla: Osaa sanoa huomenta, kiitos ja näkemiin. Kaikkien kanssa pitää leikkiä.

Pelaa reilua peliä. Siivoa omat sotkusi. Pyydä anteeksi, kun loukkaat jotakuta. Jokaisella on oma nimi. Pulla ja maito tekee välillä hyvää. Elä tasapainoista elämää. Ja sokerina pohjalla aivan mainiosti: Tajua ihme. Ja tämä ilman huutomerkkiä. ■

CRUX

2 | MAALISKUU 2013

TEEMA

HYVILLÄ MIELIN - KOHTAAMISIA KANTTORIPÄIVILLÄ

Kanttoripäivillä tarkasteltiin keinoja löytää ja ylläpitää työniloa. Marjukka Andersson oli mukana menossa ja ker-
too, mitä päivillä tapahtui **12**

TYÖNILO - PÄÄ(N) ASIA

Professori Marja-Liisa Manka tietää, mistä
syntyy työnilo **18**

KIRKON HENKILÖSTÖLAIT TÄYSREMONTTIIN

Uudet pykälät tulevat voimaan kesäkuussa.
Mikä muuttuu **20**

ARTIKKELIT

SUOMENKIELISTÄ PASSIOPERINNETTÄ
- MITÄ ON OLLUT ENNEN BACHIA **32**

TUNTEVATKO KANTTORIT TYÖNOHJAUSTA **34**

MITEN KOHDATA SUREVA **38**

VIRSIKIRJAN LISÄVIHKOTYÖ EDISTYY **40**

REGGAEMESSU NOSTAA ESIIN YMPÄRISTÖ-
JA IHMISOIKEUSKYSYMYKSIÄ **42**

UUSIA TEKIJÖITÄ TEKSTIN ÄÄRESSÄ
-PALSTALLA **44**

TYÖN ILOA JA HYVÄÄ MIELTÄ

MERJA LAAKSAMO PÄÄTOIMITTAJA

Oletko hyvillä mielin? Onko sinulla työn iloa? Työn ilo syntyy pienistä asioista ja oikeasta asenteesta. Paljon on kiinni vuorovaikutuksesta ja siitä, miten kohtelemme toisiamme. Marja-Liisa Manka kuului kanttoripäivillä perusasioita: Tervehdi, kiitä ja kehu!

Tervehtiminen luonnistuu järkevämmältäkin suomalaiselta, mutta kiittäminen ja kehuminen ovat jo työn takana! Oliko keneltäkään mitään pois, jos huomaisi hyvän toisessa ja joskus myös siitä mainitsisi? Manka myös kehotti tekemään joka päivä jotakin mukavaa, koska elämässä on muuta kuin työtä.

Lappeenrannassa järjestetyiltä kanttoripäiviltä ei puuttunut iloa ja väriä, kun yli 400 kanttoria kokoontui helmikuun alussa nauttimaan musiikista, yhdessä tekemisestä, uusista

ajatuksista ja kollegojen kohtaamisesta.

Päivien teemana oli Hyvillä mielin. Hyvää mieltä pidettiin yllä monin eri tavoin eikä vähiten musiikin keinoin. Marjukka Andersson on kirjoittanut jutun, josta selviää päivien kulkua, tunteita ja antia niillekin, jotka eivät itse ehtineet mukaan.

Päivien pääesitelmän työn ilosta piti vuoden 2011 yhteiskuntatieteilijä -palkinnon saaja, professori Marja-Liisa Manka. Hän kirjoittaa esitelmänsä aiheesta myös tässä lehdessä.

Kanttoripäivillä puhuttiin myös vakavampaa asiaa palvelussuhdelainsäädännön muutoksista. Uusi laki tulee voimaan kesäkuun alussa. Esko Jossas selvittää uutta lainsäädäntöä: mikä tulee muuttumaan ja mikä säilyy ennallaan viranhoitoon liittyvissä asioissa.

Pääsiäinen on edessä, ja siihen liittyen Jenni Urponen kirjoittaa suomenkielisestä passioperinteestä. Artikkelin paljastaa, miltä ajalta ovat ensimmäiset passiot Suomessa.

Jenni Urponen on mukana myös virsikirjan lisävihkorytymässä, ja toisessa artikkelissaan hän kertoo lisävihkorytymän etenemisestä. Työn on tarkoitus valmistua vuoden 2014 loppuun mennessä.

Eeva-Liisa Kolonen kirjoittaa artikkelissaan kanttorien työnohjauksesta oman työnohjauskoulutuksensa lopputyön pohjalta.

Kevät koittaa ja valo lisääntyy. Riemullista pääsiäistä ja kirkastuvaa kevättä! ■

JULKAISIJA

Kirkon akateemiset AKI r.y.
Rautatieäisenkatu 6, 00520 Helsinki

PÄÄTOIMITTAJA Merja Laaksamo
Puh. (09) 4270 1506
merja.laaksamo@akiliitot.fi

TOIMITUSSIHTEERI Heli Meinola
Puh. (09) 4270 1515, faksi (09) 148 5875
heli.meinola@akiliitot.fi

TOIMITUSKUNTA

Olli-Pekka Laakkonen, kanttori
Merja Laaksamo, pastori (pj.)
Milla Mäkitalo, seurakuntapastori
Karoliina Nikula, sairaalapastori
Panu Pihkala, tutkija
Ilkka Raittila, kappalainen
Minna Raassina, kanttori
Jenni Urponen, kanttori

CRUX

OSOITTEENMUUTOKSET

Tuija Kukkonen
Puh. (09) 4270 1503
tuija.kukkonen@akiliitot.fi

Heli Meinola
Puh. (09) 4270 1515
heli.meinola@akiliitot.fi

TOIMITUS JA ULKOASU

MCI Press Oy
Mikonkatu 8 A, 00100 Helsinki

ILMOITUSHINNAT

Koko		
2/1 s.	380 mm x 255 mm	1 790,- euroa
1/1 s.	190 mm x 255 mm	1 020,- euroa
1/2 s.	166 mm x 118 mm 79 mm x 245 mm	560,- euroa
1/4 s.	79 mm x 118 mm	330,- euroa
1/8 s.	79 mm x 55 mm	200,- euroa
takisivu	190 mm x 230 mm	1 200,- euroa
ISSN 0783-0122		

PAINOPAIKKA

Scanweb Oy

7

AJANKOHTAISTA

KANTTORITAPAAMINEN	8
VASTUULLINEN KESÄTYÖ -HANKE	10
NOSTALGIA-TOIMINTA ELÄKELÄISJÄSENILLE	11

KIRJOITUSSARJAT

KIRKON ERITYISVIRASSA	22
SÄKEISTÖ ARKEEN	24
AUTOJA AKILAISILLE	26
ELÄKELÄISEN MIETTEITÄ.....	29

VAKIOT

AJANKOHTAISTA TYÖMARKKINOLLA	7
AKIPEDIA	9
ORDINARIOKOULUTUS	11
OPISKELIJAVINKKELI	31
TYÖNTEKIJÄN NÄKÖKULMASTA.....	37
TEKSTIN ÄÄRESSÄ	46

10

42

31

REAKTIOHERKKYYTTÄ

EIJA NIVALA

AKIN PUHEENJOHTAJA

eija.nivala@akiliitot.fi

Helmikuun viimeisen viikon maanantai-illan MOT-televisio-ohjelma viritti jälleen suuren keskustelun kirkon sisällä ja ympärillä. Tuon illan jälkeen on keskusteltu demoneista, riivajista ja sairaitten parantamisesta ehkä enemmän kuin koskaan. Seuraavan sunnuntain aihe – Jeesus, pahan vallan voittaja – asetti jokaisen jumalanpalvelusta toimittaneen papin ja kanttorinkin miettimään sisältöä entistä tarkemmin. Mikä on meidän seurakunnan ja kirkon viesti? kyseltiin sydän syrjällään ja toivottavasti kädet ristissä.

Samalla on puhuttu tietysti paljon muustakin. Toivotavasti on myös mietitty, miten tässä taas näin kävi.

Reilun kahden vuoden aikana on opittu jotain. Ainakin reaktionopeus ja -herkkyys on kasvanut kirkossa huomattavasti. Kun monella tavalla puurot ja vellit sekoittanut ja kirkkoa vähintäänkin kyseenalaisessa valossa tarkastellut ohjelma päättyi, ensimmäiselle kommentaattorille annettiin uutisten verran aikaa harkita sanottavaansa. Ja hyvin hän harkitsi. Piispa **Tapio Luoma** antoi A-studiossa ensimmäisenä selkeän ja jopa myöhempää keskustelua linjaavan haastattelun. Sen jälkeen kirkon johto hyvin laajasti, piispat, papit, muut kirkon työntekijät, luottamushenkilöt ja seurakuntalaiset ovat kukin tahoillaan ja tavallaan sanoneet sanottavansa.

Keskustelun mahdollisuuksia on lisännyt se, että kirkon työntekijät piispoja myöten ovat jo laajasti ja aktiivisesti mukana sosiaalisessa mediassa. Kirkkohallituksen Hengellinen elämä -verkossa projekti on kantanut hedelmää ja näyttänyt vaikuttavuutensa. Blogija on kirjoitettu, Facebookia päivitetty, ja twiittejä lähetetty – jonkun mielestä ehkä jo uupumukseen asti samasta aiheesta. Mielipiteitten kirjo on laaja, mutta kuitenkin jotain monelle yhteistäkin olen nähnyt kirkastuvan. Sairaitten puolesta rukoileminen kuuluu kirkkoon, mutta pahojen henkien ulosajaminen ei.

Edelleen jää opittavaa.

Kirkkoherran vastuu on varmasti käynyt selväksi. On selvää, että kirkkoherran ja muiden vastuunkantajien täytyy tietää, millaista toimintaa oman seurakunnan kirkossa ja muissakin tiloissa järjestetään. Eikä vain paperilla vaan käytännössäkin on syytä olla perillä järjestettävien tilaisuuksien sisällöistä. Piispat ja ainakin kirkkohallituksen kansliapäällikkö ovat linjakkaasti painottaneet paikallista harkintavaltaa. Se ei ole ollut vastuun pakoilua, vaan vastuun uskomista sinne, minne se kirkkojärjestyksemme mukaan kuuluu. ”Kirkon käyttämisestä päättävät kirkkoherra ja kirkkoneuvosto tai seurakuntaneuvosto yhdessä. Kirkkoherra valvoo kirkon käyttöä.”

Nyt kun on tehty linjauksia, vedetty rajaa ja suljettu ovia, on myös vastattava niiden ihmisten hämmennykseen, jotka ovat runsain joukoin ja suurin toivein hakenneet apua rukousilloista. Mitä kirkko vastaa näiden ihmisten kysymyksiin ja hätään? Onko meillä halua, kykyä ja varaa ottaa heidät ja heidän tarpeensa todesta? Enkä puhu nyt euroista. Ajattelen, että seurakunnilla ja kirkolla on nyt mahdollisuus ja velvollisuus kantaa itse vastuuta.

Sitä yhteistä haluaisin olla edelleen ja entistä tarmokkaammin etsimässä. Hyvän puhumista voi aina lisätä ja pahan puhumista vähentää. Toinen hyvä lähtökohta on kollegiaalisuuden vahvistaminen. Olisi terveellistä aika ajoin kysyä ainakin itseltä, mitä se merkitsee, että olen pappi tai kanttori ja kenties vielä kirkolla töissä? Olemmeko me yhdessä jotain enemmän? Haluan uskoa, että erilaisista näkemyksistä ja taustoista huolimatta on löydettävissä näky yhteisestä työstä ja yhdestä kirkosta, jos siihen on tahtoa. Tarve on ilmeinen. Meiltä tullaan jatkossakin kysymään odottamatta ja yllättäen, mitä sinä ajattelet, mitä kirkko opettaa, mikä on totuus. Kirkko on haastettu, mutta siinä on sen mahdollisuus. ■

VIRKOJAKO VÄHENTÄMÄÄN?

ANNAMARI JOKINEN

AKIN APULAISTOIMINNANJOHTAJA

Liittoon tulevien kyselyjen perusteella vaikuttaa siltä, että monissa seurakunnissa talouden uhkakuvien johdosta pohditaan vakavissaan henkilöstösupistuksia jopa ydintehtäviin, papin ja kanttorin virkoihin. Useimmissa tapauksissa tähän ei pitäisi olla todellista syytä.

Tilastot kirkon henkilöstömäärästä osoittavat, että papin ja kanttorin virkojen määrä on pysynyt vuosikymmenten ajan hyvin vakaana, viime vuosina jopa vähentynyt. Samaan aikaan joidenkin muiden henkilöstöryhmien työntekijöiden määrä on kasvanut useilla prosenteilla.

Papin ja kanttorin virkoja uhkaavat sekä eläköityminen että työvoimapula. Seurakunnilla ei yleensä ole suunnitelmallista pitkäjänteistä henkilöstöstrategiaa, ja siksi henkilöstösäästöjä tarvittaessa yleensä mennään sieltä, mistä aita on matalin. Papin tai kanttorin jäädessä eläkkeelle virkaa ei täytetä, vaan se muutetaan vähemmän koulutusta vaativaksi

tai jopa lakkautetaan. Joihinkin pieniin seurakuntiin ei ole vuosikymmeniin saatu rekrytoitua vakituista kanttoria, ja kun pieni seurakunta liitetään suurempaan, teetetään työt suuremman seurakunnan viranhaltijoilla ja virka lakkautetaan.

Seurakunnissa ei useinkaan tulla ajatelleksi, että papin ja kanttorin työpanos on edullista. Kirkon palkkataso on matala, ja suhteellisesti matalin se on korkeakoulutusta edellyttävissä tehtävissä. Hengellisen työn virat ovat työaikalainsäädännön ulkopuolella, joten pyhä- ja iltatyöstä tai ylityöstä ei makseta ylimäärisiä korvauksia. Jos papin ja kanttorien hoitamia tehtäviä aletaan teettää työsuhteessa olevilla muilla työntekijöillä, palkkamenot todennäköisesti kasvavat.

Papit ja kanttorit tekevät työtä, jota ei ole mahdollista ostaa ulkopuoliselta palveluntarjoajalta. Papin ja kanttorin töitä eivät kunta tai valtio ota hoitaakseen. Jumalanpalveluselämää ei voida

toteuttaa ilman pappia ja kanttoria.

Jos kirkon tulevaisuus halutaan turvata, papit ja kanttorit ovat avainasemassa. Jäsenten luottamuksen ylläpitämiseksi ja uusien jäsenten tavoittamiseksi tarvitaan vahvaa hengellisen työn osaamista. Esimerkiksi musiikki-tilaisuudet ovat osoittaneet voimansa ihmisten tavoittamisessa ja koskettamisessa: jatkuvasti kasvaneet musiikki-tilaisuuksien kävijämäärät ovat olleet harvoja ilon aiheita kirkon muutoksessa.

Lakkauttamalla papin ja kanttorin virkoja seurakunnat tehostavat jäsenkadon vaikutuksia: hengellinen toiminta seurakunnissa vähenee kilpaa jäsenmaksutulojen kanssa.

Jos seurakunta suunnittelee virkojen lakkauttamista tai jäädyttämistä, sen on käytävä kirkon yhteistoimintasopimuksen edellyttämät yhteistoimintaneuvottelut henkilöstön edustajien (luottamusmiesten) kanssa. Näissä neuvotteluissa tulee selvittää, onko virkoihin kohdistuville muutoksille todellista taloudellista tarvetta. Useimmissa seurakunnissa näin ei ole. YT-neuvotteluissa on pyrittävä yksimielisyyteen.

AKIn jäsenkunta tuntee vastuunsa kirkon tulevaisuudesta. Tämä johtaa joskus vääranlaiseen solidaarisuuteen ja uhrautumiseen. Jää huomaamatta, että luopumalla pappien ja kanttorien viroista vaarannetaan kirkon perustettava. Kerran menetettyä virkaa on tulevaisuudessa kirkon talouden tiukentumassa hyvin vaikea saada perustetuksi uudelleen. ■

Papit ja kanttorit tekevät työtä, jota ei ole mahdollista ostaa ulkopuoliselta palveluntarjoajalta.

VEROEHDOTUS ON TULOSSA

Tarkasta, että jäsenmaksusi on merkitty oikein!

Ammattijärjestön jäsenmaksu on verotuksessa vähennyskelpoinen.

Tarkasta, että jäsenmaksusi on merkitty oikein veroehdotukseesi. ■

Tuntuuko siltä, että aika ei riitä kaikkien työtehtävien suorittamiseen ja tärkeitäkin asioita jää tekemättä?

Vastataanko seurakunnassasi eri tahojen toiveisiin myönteisesti vain siksi, että ei tiedetä, mihin kaikkeen esim. papiston aika oikeasti kuluu?

EraPro on kehittänyt seurakunnan koko papiston kaikkien töiden yhteistyömäärän hahmottamiseksi

PAPPI 24/7, TÖISSÄKIN 24/7(?) kokonaistyöajan laskentamallin

Malli huomioi myös ne asiat, joita usein ei huomioida kuten satunnaiset tapaamiset, käytäväkeskustelut, virka-ajot, puhelut iltaisin... valmistelut, jälkityöt...

Mallin avulla seurakunta saa työvälineitä toiminnan entistä parempaan suuntaamiseen, toimintojen arvottamiseen, jos ja kun kaikkea ei voida tehdä, tasapuolisuuteen... Kirkkoherran lakisääteiset erityistehtävätkin ovat mukana.

Lisätiedot menetelmästä saat henkilökohtaisesti era.kurronen@erapro.fi tai 040 5632 631.

Kenestä Vuoden pappi 2013?

On jälleen aika miettiä Vuoden pappi 2013 -ehdokkaita. Vuoden pappia voivat ehdottaa liiton alaosastot, opiskelijajärjestöt sekä hallituksen ja valtuuston jäsenet. Yksittäisellä jäsenellä on hyvä mahdollisuus saada äänensä kuuluviin edustajiensa kautta. Hallituksen ja valtuuston jäsenet sekä alaosastojen yhdyshenkilöt löytyvät kotisivuilta www.akiliitot.fi.

Vuoden pappi -ehdotukset perusteluineen lähetetään 12.4. mennessä osoitteella toimisto@akiliitot.fi. Ehdotuksessa voi käyttää myös kotisivuilta löytyvää lomaketta www.akiliitot.fi -> Lomakkeet. **Vuoden pappi 2013 julkistetaan 29.10.2013.**

Vuoden pappi on ensimmäisen kerran valittu vuonna 1995, joten valinta tehdään tänä vuonna 19. kerran. ■

Kanttoritapaaminen Pori Organ Festivalilla

Liiton jäsenistön neuvottelukokous pidetään vuonna 2013 vain Pori Organ -festivaalilla. Kanttoritapaaminen **tiistaina 11.6.2013** alkaen klo 17 kirkkotuvassa (kirkon lähellä). Kanttori-urkuriunion uusi puheenjohtaja **Eero Annala** kertoo liiton ajankohtaisista asioista. Illan konsertin urkuri **Hans Fagius** on tavattavissa kirkossa noin klo 18. Konsertti alkaa klo 19.

Kahvitarjoilu, vapaa pääsy liiton jäsenille. Tilaisuudessa julkistetaan Vuoden kanttori 2013.

Tarkemmat tiedot ja ilmoittautuminen myöhemmin.

Huom! Lahdessa ja Lohdajalla ei tänä vuonna ole liiton jäsentilaisuutta. ■

MATKAKORVAUSTEN VEROLLISUUS

Työnantajaseurakuntani on alkanut yhtäkkiä periä ennakonpidätystä virkamatkojeni matkakustannusten korvauksesta. Onko verotuskäytäntö muuttunut; eivätkö matkakorvaukset olekaan enää verovapaita?

Seurakunnat ovat vuodesta 2013 lähtien velvollisia ilmoittamaan verottajalle palkansaajille maksamistaan kilometrikorvauksista. Verohallinto on myös antanut ennakkopäätöksiä matkakorvausten verollisuudesta. Tämä on aiheuttanut hämmennystä monissa seurakunnissa ja käytäntöjen muuttamista joissain seurakunnissa.

Verotuskäytäntö on kuitenkin pidettävä seurakunnissa ennallaan. Kirkon yleisen virka- ja työehtosopimuksen matkakustannusten korvaamista koskevat määräykset ovat edelleen sellaisinaan voimassa. Verolainsäädännössä tapahtuneet muutokset eivät vaikuta siihen, mitkä matkat tulee korvata Kirkon yleisen virka- ja työehtosopimuksen mukaisesti. Korvaus tulee maksaa entiseen tapaan verottomana.

Seurakunnat ovat saaneet asiasta ohjeen Kirkon työmarkkinalaitokselta. Kirkon pääsopijaosapuolet pyrkivät selvittämään syntyneet ongelmatapaukset verohallinnon kanssa.

Lähetä oma kysymyksesi os. edunvalvonta@akiliitot.fi

Oletko saanut liiton uutiskirjettä?

Jos et ole saanut uutiskirjettä, voi sähköpostiosoitteesi olla väärin jäsenrekisterissämme.

Ilmoita sähköpostiosoitteesi liittoon toimisto@akiliitot.fi tai päivitä se jäsentietoihin liiton kotisivuilla osoitteessa www.akiliitot.fi -> Jäsentietojen muutos. Kotisivuilla voit myös itse tehdä jäsentietojen muutokset suoraan jäsenrekisteriin. Työnantajan muutos täytyy aina itse ilmoittaa liittoon! ■

Huumoria Satakunnasta

Olikin jo aika jäädä eläkkeelle

Olin menossa hautaukseen klo 10. Kättilin jo kappelille tulijoita ja juttelin yhden skotlantilaisen kanssa. Kerroin, että joku varmasti kääntää puheen suomalaisesta puheesta, josta annan yhden kopion omaisille.

Eräs pariskunta kertoi minun vihikineen heidät virkaurani alussa, samoin lupasin yhdelle nuoremmalle miehelle jatkavani hänen kanssaan jutustelua muistotilaisuudessa.

Ainoa vain, että hautausaika on klo 14. Nyt olen uudestaan lähdessä kappelille.

Kissa putoaa jaloilleen

Jos yllä oleva sattui vuoden 2013 alussa, on syytä valaista dalmatiaani jo virkaurani alkuvaiheessa. Porin Teljässä olin menossa kastaamaan vauvaa kirkon lähellä olevaan kerrostaloon. Olohuoneessa kyselin ensitöikseni isältä, missähän me olemme oikein tavanneet aikaisemmin.

Tehän vihitte meidät, hän änkytti. Kiusaantunut tunnelma levisi sukulaisten keskuuteen: kas, kun pappi ei edes muistanut parisen vuotta sitten vihkimäänsä paria! Korkealta ikkunasta näkyi kirkkomme.

Yhtäkkiä keksin kysyä: Oletteko te kertaa-kaan vihkimisen jälkeen käyneet tuossa meidän kirkossamme? Nyt taas hän joutui sanomaan, ettemme ole. No, siinähan se sitten onkin, etten minä enää teitä muista!

*Eero Kavasto
Rovasti, Pori*

Irja Askola ja Björn Vikström antavat piispallista tukea nuorille kesätyöntekijöille. Vastuullinen kesätyö -hanke on kehitetty Lasten ja nuorten säätiössä. Toiminnanjohtaja Eila Kauppinen (oik.) kertoi hankkeen ideasta piispoille.

Vastuullinen kesätyö -hanke

Kirkon akateemiset ja Kirkon alat yhteistyössä

RITVA RASILA
KIRKON ALAT RY

ESKO JOSSAS
KIRKON AKATEEMISET AKI RY

Jo vuosituhatien alusta monia yhteisiä hankkeita toteuttaneet liitot, Kirkon akateemiset AKI ry ja Kirkon alat ry, ovat kirkon Vastuullinen kesätyö -hankkeen taustalla, mutta mukaan ovat tervetulleita kaikki seurakunnan työntekijät.

Tarkoituksemme on kutsua seurakuntien työntekijät antamaan nuorille kesätyöntekijöille hyvä kokemus työelämästä. Pari viikkoa hautausmaalla haravoimassa tai kesäkerhon apulaisena on monen ensimmäinen kosketus työelämään – tehdään siitä yhdessä turvallinen ja iloinen kokemus. Annetaan myös kotipaikkakunnalla viesti, että seurakunta haluaa kantaa vastuuta

nuoristaan ja antaa heille luottamusta tulevaisuuteen.

Luottamusmiehet tukihenkilöinä

Luottamusmiehemme ovat luvanneet huomioda nuoria kesäduunareita tukihenkilöinä sekä reiluin ja kuuntelevina aikuisina. Tämä rooli sopii myös kaikille muille työntekijöille.

Kiitämme Lasten ja nuorten säätiötä, jolta olemme saaneet idean hankkeeseen. Toiminnanjohtaja **Eila Kauppinen** on luvannut seurata, mitä seurakunnissa tapahtuu kesän mittaan. Jotain mukavaa myös arvotaan mukana olijoiden kesken. ■

Hyvän kesätyön periaatteet

- Mielekäs työ ja kohtuullinen palkka
- Hyvä kokemus työn hakemisesta
- Perhdytys ja ohjaaminen
- Oikeudenmukaisuus ja tasapuolisuus
- Kirjallinen työsopimus ja työtodistus

Nostalgia-toiminta eläkeläisjäsenille

Syksyllä 2013 järjestetään ensimmäistä kertaa omaa toimintaa Kanttori-urkuriiton eläkeläisjäsenille. Tätä kutsutaan Nostalgia-toiminnaksi, ja sitä valmistelee eläkeläisjäsenistä koostuva Nostalgia-ryhmä.

Nostalgian nimissä lähdetään laivalla **Tallinnan-matkalle 28.–29.9.2013**. Matkaohjelmassa on seurustelun ja yhteisen aterioinnin lisäksi osallistuminen Tallinnan suomalaisen seurakunnan sunnuntain messuun. Matkalaiset vastaavat osaltaan messun musiikista.

Matkan aikana tutustutaan myös Tallinnan uuteen taidemuseoon KUMUun.

Henkilökohtaiset kutsut liiton eläkeläisjäsenille on lähetetty sähköpostitse ja kirjeitse. Mukaan mahtuu enintään 30 osallistujaa, ja paikat täytetään ilmoittautumisen järjestyksessä. HUOM! Osallistuminen edellyttää liiton jäsenyyttä. Puolisot ovat tervetulleita mukaan. Myös Pappisliiton eläkeläisjäsenet voivat osallistua, mikäli tilaa jää. Ilmoittautumiset tuija.kukkonen@akiliitot.fi tai 09 4270 1503. ■

Kuva: Marjukka Andersson

Lappeenrannan kanttorit soittivat yhdessä tervetulomusiikkia vieraille.

Hyvillä mielin

Kohtaamisia kanttoripäivillä

MARJUKKA ANDERSSON
A-KANTTORI, LAUTTASAAREN SEURAKUNTA

Reppukanttorit tarjoutuivat oppaiksi tietä kysyville.

Kuvat: Annamari Jokinen

Kuin taivas ja hanki Suomen, ovat värisi puhtahat... Sinivalkoinen lippu liehui kauniina talvipäivänä Lappeen kirkon sankarihautausmaan reunalla. Oli Runebergin päivä. Oli myös päivä, jolloin kanttorikunta lähti vaeltamaan kukin omalta seudultaan kohti Lappeenrantaa odotettuun tapaamiseen kanttoripäiville. Päivät pidettiin 5. – 7.2.2013.

Kanttoripäivien kokoontumiset tapahtuivat hyvin toimivassa Lappeenranta-salissa. Avajaisien otsikkona oli hauskaisti ”Laulun laaja kotimaa”. Varmasti jokaisen vierailijan päässä äänettömänä soiva Karjalaisten laulu ei jättänyt mieltä ja tietoisuutta kylmäksi, Karjalan laulumaille oli saavuttu!

Kanteleet helähtelivät kaupungin kanttoreiden soittaessa yhdessä tervetulo musiikkia meille vieraille. Avajaisia johdattelivat kanttorit **Marjo-Riitta Lehtonen**, **Timo Vikman** ja **Toni Pussinen** leppoisalla, mutta joustavalla tavalla. Lappeenrannan kirkot esiteltiin sukkelaasti kuvina, kaikki kanttorit li-

venä lavalla. Kolmihenkinen improviisaatioteatteri Piste hauskuutti yleisöä. Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja **Heikki Järvenpää** piirsi muualta tulleille kuvaa Lappeenrannan kaupungin nykyisestä elämästä. Mutta mitä ihmettä? Lappeenrannan kanttorit marsivat lavalle riviin oranssit reput selässään. He esittäytyivät reppukanttoreiksi, oppaiksi tarvittaessa tietä kysyvälle.

Mistä me matkalaiset olimme tulleet? Neljänsadan kanttorin esittely olisi ollut hurja homma. Laulumaille oli pulmaan keksitty oiva ratkaisu. Toni Pussinen soitti patkän maakuntalaulua, ja sen omaksensa tunnistavat alkoivat laulaa ja nostivat käden pystyyn.

Saimme sävelten siivin hauskan kuvan joukon maantieteellisestä koostumuksesta.

Ulla Tuovinen toivotti kanttorit tervetulleiksi päiville, kirkkoherra **Jukka Lehtinen** piti alkuhartauden, johon kuului muun muassa hänen sanoittamansa laulu ”Hyvillä mielin tässä istun, kun virka meitä yhdistää...” Tuhansin kielin -sävelmällä laulettuna. **Kaisa-Leena Harjunmaa-Hannikainen** käväisi lavalla aplodikylyyssä, jolla kiitettiin hänen suurta panostustaan päivien suunnitteluun ja toteutukseen. Suuren säveltäjän **Egil Hovlandin** muistoa kunnioitettiin hiljaisella hetkellä.

Työn ilo- pää(n)asia

Päivän seminaarin piti Vuoden 2011 yhteiskuntatieteilijä, professori, FT, YTM **Marja-Liisa Manka**, joka pystyi pitämään ammattikuuntelijoidenkin mielenkiinnon hereillä kaksituntisella (!) lähes yksinpuhelullaan.

Hän lähti liikkeelle hauskoilla tarinoilla aiheitaan maustaen ajatuksesta, että näkökulmaa työtä kohtaan voisi muuttaa sen pohtimisesta, mikä on huonosti, voimavaralähtöiseen työhyvinvointimalliin, jossa huomio suunnataan työn ja yksilön voimavaroihin ja niiden lisäämiseen. Hän piti esillä

myönteisten tunteiden positiivista merkitystä. Niiden päivittäinen kokeminen lisää henkilökohtaisia voimavaroja. Hän iskosti mieliimme: innostus, myönteinen ja energia tarttuvat. Positiivinen vuorovaikutus synnyttää myönteisiä tunteita. Se lisää luottamusta itseän ja toisiin, vapauttaa luovuutta ja kekseliäisyyttä. Positiiviset tunteet auttavat näkemään kokonaisuuksia ja lisäävät kokemusta yhteisöllisyydestä.

Työhyvinvointia voi pohtia ihan toisissaan ja siihen voi vaikuttaa! Työnilojulistuksessa 2013 hän kehotti: "Näkkäämme jokaisessa jotain hyvää.

Kysytään toiselta, miten hän haluaa itseään kohdeltavan." Sekä: "Toimivat työnteon tavat muodostavat työrauhan perustan. 'Peiliin katsominen' on tärkeää itsetuntemuksen kehittämiseksi. Riittävä uni, huvittelu, rentoutuminen, ovat keinoja, lisätä omaa tyytyväisyyttään." Esimiehen ominaisuuksista hän mainitsi: "On tärkeää, että esimiehen voi luottaa, että hän kohtelee alaisiaan ystävällisesti ja kohteliaasti, että hän kunnioittaa työntekijöiden oikeuksia." Hän valoi meihin positiivista asennetta: "Työtyytyväisyyden edistämiseksi voidaan tehdä paljon, jos asiaan tartutaan."

Värien ja ilon ilta

Reppukanttorit ohjasivat joukkoja busseihin illan suussa. Kyyti vei Sammonlahden kirkolle, jossa alttarin sivustoille oli ladattu sähköiseen äänentoistoon liittyvät huimat laitepatteristot. Mikit odottivat lapsia, joita alkoi konsertin alkaessa tulvia kirkkoon pitkin käyväviä. Iloiset sävelet nousivat uudesta Lasten virsikirjasta. Neljän lapsikuoron iloiset ja innokkaat äänet täyttivät kirkon jokaisen nurkan **Mari Torri-Tuomisen** johtaessa kuoroja energisellä tavallaan. Tapahtumassa oli silmälle iloa ja korville myös. Kuoroja säästi **Pekka Laukkanen** ja kumppanit. Toni Pussinen mausti muutamaa laulua urkujen vienolla helinällä.

Vanhan musiikin yhtye **Sonus Borealis** johtajanaan Imatran kanttori **Johannes Vesterinen** ihastutti Lappeenrannan kirkon myöhäiskonsertissa kuuliijoita vanhoilla kirkko- ja koulu- lauluilla. Yhtyeen soittimistoon kuului tutumpien vanhan musiikin soittimien lisäksi krummhorneja, sinkkejä, viuhela, sorduna, ranketti ja niin edelleen. Ihastuttavaa musiikkia ja ihastuttavaa esitystä! Lappeen Marian kirkossa oli mahdollisuus kuunnella Noste Quintetin esitystä "Rytminmusiikkia Raamatusta".

Lappeenrannan seurakuntien lapsikuorojen riemukas konsertti.

Toinen päivä

Aamu alkoi kelttiläisellä hartaudella. Päivä oli jaksotettu hauskaasti Karjalaisen laulun säkein.

"...riemun suuri soitto..." käsitteli kanttorin oman hengellisen elämän hoitamista hiippakuntasihteeri **Liisa Seppäsen** johdolla.

"...Suomen surut soittelee..." MuT, psykologi **Ava Numminen** piti tutkimuskatsauksen ja pohti sen herättämiä ajatuksia kanttorin työn kannalta. Tutkimustulokset kannustavat viljelemään kaikenlaista laulamista ja musisointia ihmisten parissa: "Kuurossa laulaminen merkitsee uusien ystävien saamista, myönteisiä tunnekokemuksia, virkeyttä sekä henkistä ja hengellistä vireyttä. Omasta tai lähio- maisten depressiosta kärsivät ja omaisen kuolemaa surevat ihmiset kokevat kuurossa laulamisen erittäin tärkeä-

Musiikilla on terapeuttinen voima. Musiikki lohduttaa ja ilahduttaa, kertoi psykologi Ava Numminen.

Kuva: Annamari Jokinen

Jukon luottamusmies Anna Tasala (vas.), hiippakuntasihteeri Kati Pirttimaa, puheenjohtaja Eero Annala ja kirkolliskokousedutaja Matti Huomo paneelikeskustelivat siitä, miten kanttorit eri tehtävissä voivat vaikuttaa ammattikunnalle tärkeisiin asioihin.

si. Kuoron sosiaaliset suhteet ja itse laulaminen auttavat kestämaan vaikeissa elämäntilanteissa”, siteerasi Ava Numminen tutkimustuloksia. Musiikilla on terapeuttilinen voima! Musiikki lohduttaa ja ilahduttaa. Musiikki toimii siltana muihin ihmisiin ja/tai henkisten/hengellisten kokemusten välittäjänä, vakuutti tutkija. Musiikissa on voimaa! Seurakunnissa on valtavat mahdollisuudet harjoittaa musiikkia eri-ikäisten parissa vanhuksia unohtamatta. Yli 65-vuotiaita suomalaisia on jo tänään yli miljoona.

”Ei oo meillä rikkkautta...” AKIn toiminnanjohtaja Esko Jossaksen ja lakimies Heidi Elvilän puheenvuorot vetivät virkakunnan vakavaksi. Saimme tietoa kanttorin aseman muutoksista palvelussuhdelainsäädännön muuttuessa 1.6.2013. Uusi tieto ei ilahduttanut.

”...vaan on laulun runsautta...” Oli

mainio idea päästää kanttorit irti edellisen session jälkeen, eli järjestää yhteisen laulutilaisuus Lappeen kirkkoon. Hiippakuntakanttori Hanna Remes johdatteli joukkoa uusien kuoroteosten maailmaan. Laulu raikui ja virkisti varmasti jokaisen mukanaolijan mieltä ja sielua!

”Seuraavat Kanttoripäivät pidetään Oulussa helmikuussa 2015.”

”Lauluna sen kosket kuohuu...” Etteivät uudet konstit olisi jääneet käyttä-

mättä, lähdettiin Lappeen kirkosta joukolla kahteen suureen kauppakeskukseen flash mobbailemaan. Keskuksissa kajautettiin Sibeliuksen Soi kunniaksi Luojan. Eräs kuulija huokaili tyytyväisenä: ”Tämähän oli ihan kuin olisi ollut kirkossa.”

”Onnen päivän koitto” sisälsi näköalapaikkoja työn ilon löytämiseen. Omaan valintaani kuului aihe ”Kanttori vaikuttajana”. Paneelikeskustelussa olivat Kanttori-urkuriliiton puheenjohtaja Eero Annala, kirkolliskokousedutaja Matti Huomo, hiippakuntasihteeri Kati Pirttimaa sekä JUKO:n luottamusmies, kanttori Anna Tasala. Keskustelun virittelijänä toimi AKIn apulaistoiminnanjohtaja Annamari Jokinen. Antoisan keskustelun pääkohdiksi nousivat: kanttori voi vaikuttaa, kanttorin tulee pyrkiä vaikuttamaan, kanttorin tulee ylläpitää tuntemus omista oikeuksistaan. Virkaehtosopimukseen ja oikeuksiin tutustuminen on tärkeää.

Illan ohjelmaan kuului Lappeenrannan kaupunginorkesterin konsertti Lauritsalan kirkossa. Orkesterin johtaja Tibor Bogányi oli ottanut kanttorikunnan kauniisti huomioon ohjelmistoa suunnitellessaan: Händeliä, Csikyä, Buxtehudea, ja illan parhaana yllätyksenä loppunumerona Händelin Halleluja yleisön laulamana. Laulussa oli voimaa! Päivän kruunasi yhteinen illallinen.

Kolmas päivä

Kolmannen päivän aamuna olisi voinut mennä kuuntelemaan aamuharjauksen jälkeen pohdintoja tulevaisuuden kirkkomusiikkimaailmasta otsikolla ”Suloisessa Suomessamme” -seurakuntien musiikkimaisema 2023.

Kaikki päättyy aikanaan. Niinpä nämäkin mainiot kanttoripäivät päät-

Laulamisen iloa. Kanttorit tutustumassa uuteen kirkkomusiikkimateriaaliin Lappeen kirkossa.

tyivät juhlalliseen messuun Lappeen kirkossa. Piispa **Seppo Häkkinen** toimi liturgina ja saarnaajana. Musiikki syntyi Toni Pussisen, **Jukka Perkon**, Lappeenrannan rovastikunnan kanttorikuoron ja läsnä olevien, upeasti laulavien kanttoreiden yhteisvoimin.

Päivät olivat mukavat, rentouttavat ja hoitavat. Nuorten kollegojen runsas osallistuminen päiville ilahdutti. Lappeenrannan porukka taisi hyvän tunnelman luomisen salaisuudet. Kauniissa Karjalassa kajahti laulu ja juttu luisi. Tuiki tärkeät kuulumiset ehdittiin vaihtaa tuttujen kanssa ja kotiin lähdettiin Hyvillä mielin! ”Voimia ja iloa työhön!” huudahdeltiin kollegoille kotimatkalta lähtiessä. ■

Juhlamessun kuoro Lappeenrannan kanttoreiden kuoro johtajanaan Toni Pussinen.

Työnilo – pää(n)asia

MARJA-LIISA MANKA

PROFESSORI, TAMPEREEN YLIOPISTO, JOHTAMISKORKEAKOULU

Olen julistanut aina tammikuussa työniloa, alussa tosin työrauhaa, jo seitsemän kertaa Suomeen. Idea syntyi kerran juoksulenkillä oltuani parissa jumissa olevassa työyhteisössä, joista toinen oli seurakunta. Pohdin, miten kummallista on, että ihmiset haaskaavat voimansa konflikteihin ja kuitenkin niin yksinkertaisilla asioilla voitaisiin ratkaista pulmatilanteet. Siihen ei tarvittaisi edes rahaa, vaan ihmisiksi olemisen taitoja. Niinpä olen toivonut, että julistuksesta välittyisi viesti jokaisen mahdollisuudesta vaikuttaa työhönsä.

Erityisen tärkeätä työnilo on silloin, kun jatkuvat kriisit, epävarmuus, kiire ja henkinen paine rikkovat työn tekemisen rauhaa – eli juuri nyt. Ne saattavat johtaa myös työn mielekkyyden kaatoon ja jopa avuttomuuteen, tunteeseen, ettemme voi vaikuttaa asioihim-

me. Ja kuitenkin vaikuttamisen tunne on hyvinvoinnin keskeinen aines.

Kenenkään etu ei ole, että vajoamme toivottomuuteen ja valittamisen kierteeseen. Myönteiset tunteet sen sijaan auttavat näkemään kokonaisuuksia, siitä kertovat monet tutkimukset. Ne vapauttavat luovuutta ja mahdol-

listavat uudet ajatukset, teot ja suhteet, mistä syntyy työnantajalle tulevaisuuden arvoa. Ilo tarttuu asiakkaisiinkin – jopa puhelimen välityksellä – ja parantaa palvelun laatukokemusta. Toki itsekkin hyödynnä myönteisyydestä, koska se kartuttaa henkilökohtaisia voimavarojamme kuten elämän-

hallinnan tunnetta, sitkeyttä ja jopa terveyttä ja onnellisuutta.

Työnilo on työnantajan näkökulmasta pääomaa, koska hyvinvoivat ihmiset tekevät työtään antaumuksella. Se on myös itse kunkin pääasia, koska jokainen tulkitsee omaa työyhteisöään omien asennesilmälasiensa läpi. Toisen mielestä kaikki on hyvin, toinen taas näkee paljon puutteita.

Valittamisesta vaikuttamiseen

Työhyvinvointitalkoot kannattaa aloittaa näkökulman vaihdoksesta: ongelmien sijasta alamme kiinnittää huomiota toiveisiin ja ratkaisuihin. Vaikka työnilo ei kuuluisikaan sanavarastoomme – perinteen mukaanhan työtä on tehtävä otsa hiessä – ryhtykäämme etsimään arjesta positiivisia poikkeamia kuten onnistumisia toistemme ja seurakunnan jäsenten kanssa. Ensiavuksi sallitakoon vaikkapa valittajien kuoron perustaminen, jonka avulla voimme nostaa yhdessä, ei vain käytävillä, hyvinvoinnin esteet tietoisuuteen ja ryhtyä sen jälkeen tositoimiin niiden ratkaisemiseksi. Suomessahan on perustettu ensimmäinen valittajien kuoro jo vuosia sitten, ja idea on jo levinnyt maailmallekin kulovalkean tavoin. Kuorossa voidaan nostaa esille kaikkia mahdollisia huolenaiheita kuten, miksi metripizza on vain puolen metrin mittainen tai miksi minulla on kurja esimies tai alainen.

Toimivat työnteon tavat muodostavat työrauhan perustan: jokaisen on hyvä tietää oma osansa yhteisten tavoitteiden saavuttamisessa ja omata sananvaltaa niihin pääsemiseksi. Työpaikan ilmapiiri näyttää kuitenkin olevan kaikkien sukupolvien tärkein työurien jatkamiseen vaikuttava peruste. Sen jäljessä tulevat työnteon mielekkäisyys, palkitseminen ja esimiehen tuki. Näin kertoo uusien tutkimuksemme.

”Ihmiseksi olemisen perustaidot edistävät vastavuoroisuutta.”

Yhteisöllisyys kasvattaa sosiaalista pääomaa, jonka on todettu vähentävän sairastamista ja edistävän mielenrauhaa. Pääomaa karttuu yhdessä toimimisen asenteesta. Luottamuksen rakentamisessa tarvitaan kumpaakin osapuolta, esimiestä ja työntekijää, mutta ennen kaikkea jokaisen ja kaikenikäisten työpanoksen arvostamista.

Työntekijät eivät odota esimieheltä suuria ihmeitä, vaan sitä, että hän olisi reilu, kuuntelisi ja olisi läsnä, toki palautettakin hänen toivotaan antavan. Työntekijältä puolestaan toivotaan työyhteisötaitoja: aktiivista puheeksi ottamista, auttamista ja kiinnostumista työkavereiden työstä. Jos jokin asia jää minua vaivaamaan, otan sen esille asianosaisen kanssa enkä jää purkamaan huoltani parhaimmalle kaverille tai haudo sitä aamuyön pimeinä tunteina hikisessä vuoteessani.

Kirjoitetaan uusiksi kultainen sääntö

On tärkeätä nähdä jokaisessa ihmisessä jotakin hyvää. Toista ei kannata kohdella kuten haluaisit itseäsi kohdeltavan, vaan häneltä voi kysyä, mitä hän itse toivoo. Ihmisiksi olemisen perustaidot kuten tervehtiminen, kiittäminen ja kehuminen edistävät vastavuoroisuutta, mutta myös hyvän puhuminen selän takana. Lopetetaan myös syntipukkien etsiminen ja ollaan vastuullisia työyhteisön jäseniä.

Kovassa kiireessä emme yllä parhaimpaamme, vaikka stressi on positiivista tiettyyn rajaan asti. Jotta ajatuksemme kirkastuisivat, tarvitsisimme harvennushakkuutta omassa päässämme. Tämä tuli mieleeni ikkunas-
tamme aukeavasta puistosta. Puutar-

huri hoiti sitä harventamalla liiat puut, jotta aurinko voisi paistaa aluskasvillisuuteen ja tuuli voisi kuivattaa liian kosteuden. Hän kertoi, että samalla myös taimiamme kiusaavat lehtokotilot vähenisivät. Mitkä ovat oman pääsi nilviäisiä, jotka nakertavat mieltäsi?

Jouduin syksyllä olemaan sairauslomalla nilkan leikkauksen vuoksi. Meinin mökille potemaan. Heti kyynärsauvoilla pihalle päästyäni huomasin ison kiven, johon oli kasvanut sydämen muotoinen sammal. Tuskin se siihen kahdessa viikossa ilmestyi, mutten vain ollut sitä nähnyt kureiltäni. Siispä nähdäkseen on pysähdyttävä. Läsnaolotaidot auttavat priorisoimaan, mutta myös tunnistamaan omia tunteita. Hyvin monelta on kadonnut yhteys omaan itseen. Luontokin edistää rauhoittumista, koska se jo muutaman minuutin annoksena elvyttää.

Muutakin kuin työtä

Kenenkään elämä ei ole pelkkää ruusuilla tanssimista tai sileillä asfaltiteillä juoksemista, vaan kohtaamme myös muhkuraisia metsäpolkuja. Umpikujakin saattaa olla hyvä matkaan lähettäjä, koska se pakottaa meidät keksimään vaihtoehtoisia reittejä ja antaa rohkeutta lähteä uusiin maastoihin.

Elämässä on hyvä olla muutakin kuin työtä, tee siis joka päivä jotakin mukavaa. Kirjaa päivittäin ilonaiheita, koska se voimistuu, mihin huomionsa suuntaa. Kaverit, harrastukset ja liikunta vaikuttavat meihin myös positiivisesti. ■

Toivotan kaikille valoa, iloa ja työn tekemisen rauhaa!

Kirkon henkilöstölait täysremonttiin

ESKO JOSSAS

AKIN TOIMINNANJOHTAJA

Kirkon henkilöstöä koskevat palvelussuhdelait uudistuvat rakenteellisesti ja sisällöltään. Uudistuksen läpimeno varmistui vuoden vaihteessa, kun kirkkolain muutokset läpäisivät eduskuntakäsittelyn. Kirkkojärjestykseen tulevat henkilöstöä koskevat muutokset menivät läpi kirkolliskokouksessa syksyllä 2010. Kaikki uudistuneet pykälät tulevat voimaan 1.6.2013.

Uudistuksella ei niinkään haettu muutoksia yksityiskohtiin. Tavoitteena oli saattaa kirkon henkilöstöä koskeva lainsäädäntö vastaamaan muun julkissektorin vastaavia säädöksiä. Asiaa valmisteltiin pitkään ja perusteellisesti vuodesta 2004 lähtien. Uudistuksen tiimoilta eri tahot järjestivät koulutusta ja informaatiota. Muutokset koskevat kirkon virkasuhteeseen otettua henkilöstöä. Virkasuhde päätettiin edelleen säilyttää pääasialli-

sena palvelussuhteen muotona kirkon hengellisessä työssä, vaikka työn luonne ei sitä kaikkien kohdalla edellyttäisikään.

Kanttorin virkojen täyttö seurakuntaan

Virantäyttöön liittyvistä kysymyksistä suurin muutos tulee kanttorin kohdalle. Tähän asti virka on täytetty tuomiokapitulिन ja seurakunnan yhteistoiminnassa. Jatkossa kapitulिन osuus pyyhkiytyy kokonaan

pois ja prosessi hoidetaan kokonaan seurakunnassa. Suurin osa viran täytöistä tapahtunee ongelmitta uudistuksen jälkeenkin. Eräillä kohdin seurakunnilla saattaa kuitenkin olla asiantuntemuksen puutetta sen arvioinnissa, ovatko kaikki hakijat koulutuksensa puolesta päteviä. Seurakunnat tarvitsevatkin opastusta ja ohjausta uudistuksen jälkeisessä tilanteessa.

Kirkkoherran ja kappalaisen virkojen täyttöön ei tässä paketissa tullut

muutoksia. Seurakuntapastorin virka säilyy tuomiokapitulin määräysvirkana; kuitenkin seurakunnan vaikutusmahdollisuuksia lisättiin, mikä lähinnä kirjannee jo olemassa olevan tilanteen.

Kirkkoherran virkoja lukuun ottamatta seurakunta voi asettaa valitsemalleen työntekijälle korkeintaan kuuden kuukauden mittaisen koeajan, joka muilla aloilla jo on ollut vakiintuneena käytäntönä. Viran täyttöön liittyvänä uudistuksena on koko henkilöstön kohdalla se, että valtakirjaa ei enää anneta. Sen tilalle tulee uusi asiakirja, viranhoidon määräys. Se ei vain anna oikeutusta kyseiseen virkaan, vaan sen tulee sisältää myös keskeiset virkaan liittyvät velvoitteet ja oikeudet.

Irtisanominen tulee mahdolliseksi, kurinpitomenettely poistuu

Valtakirjaviroissa irtisanominen ei tähän asti ole ollut mahdollista, tai se on edellyttänyt pappien kohdalla pitkää ja vaivalloista kurinpitomenettelyä. Nyt kurinpito perinteisessä muodossaan poistuu kokonaan. Muutos on periaatteellinen ja liike kohti nyky-aikaa. Toki pappi edelleen on velvollinen opettamaan oikein ja elämään virkansa arvon mukaisesti. Seuramukset mahdollisista rikkeistä ovat samat kuin ennen. Niitä vain ei enää kutsuta kurinpidoksi.

Varsinainen muutos koskee niin sanottuja taloudellisia ja tuotannollisia irtisanomisperusteita, jotka nyt tulevat myös seurakuntien arsenaaliin. Pelkkä rahojen loppuminen ei vielä riitä irtisanomisten perusteeksi, vaan seurakunnan koko taloustilanne on otettava tarkasteluun ja etsittävä muitakin säästökohteita kuin henkilöstö. Samoin on seurakunnissakin käytävä uutisista tuttu yhteistoiminta- eli YT-menettely. Pappien kohdalla irtisanomispäätöksen tekee tuomiokapituli seurakunnan aloitteesta. Tuomiokapituli

voi pappien kohdalla olla itsekin aloitteellinen ja tehdä irtisanomispäätöksen seurakuntaa kuultuaan.

Irtisanomisperusteiden tulee aina olla asiallisia ja painavia. Eräillä viranhaltijoilla, kuten perhevapaalla olevilla ja luottamusmiehenä toimivalla, on erityinen irtisanomissuoja.

Lomautus kuten muilla aloilla

Lomautusta ei tähän mennessä ole kovin paljon käytetty talouden sopeuttamiskeinona, vaikka se on ollut mahdollista 1990-luvun kuuluisasta lamasta lähtien. Nyt säädökset muuttuvat työsopimuslain mukaisiksi. Viranhaltija voidaan lomauttaa toistaiseksi tai määräajaksi. Jos lomautusta käytetään tilapäisenä sopeuttamiskeinona, sen pituus saa olla enintään 90 päivää. Lomautuspäätöksen tekee myös pappien kohdalla seurakunta, mutta sen on ensin pyydettävä tuomiokapitulin lausunto.

Kirkkoherraa ei voida lomauttaa, tuskin myöskään seurakunnan ainoaa kanttoria tai diakoniatyöntekijää.

Työnantajan velvollisuudet selkiytyvät

Seurakunta tai seurakuntayhtymä määrittellään nyt kaikkien viranhaltijoiden työnantajaksi. Samalla todetaan, että tuomiokapitulilla on eräitä henkilöstöhallinnollisia ja työnantajavelvoitteita pappien suhteen. Varsinainen työnantaja kapituli kuitenkin on vain omille työntekijöilleen.

Työnantajan moninaiset vastuut ja velvoitteet on nyt selkeästi kirjattu lakiin.

Määräaikainen virka vain perustellusti

Virkasuhteeseen otetaan pääasiassa toistaiseksi. Jos otetaan määräaikaiseen virkaan, määräaikaisuudella on oltava selkeä peruste. Tämä voi merkitä suurtakin muutosta nykyiseen tilanteeseen ja käytäntöihin.

Pakolliset virat

Pakollisina säilyvät kirkkoherran, kanttorin ja diakoniatyöntekijän virat. Tuomiokapitulin päätöksellä kaikki voidaan kuitenkin tilapäisesti jättää täyttämättä. Uutta on se, että kanttori ja diakoniatyöntekijä voi olla myös osa-aikainen.

Lähiesimies

Muun muassa uudistuneen palkkausjärjestelmän yhteydessä on keskusteltu lähi- tai väliesimiesten asettamisesta seurakuntiin. Papin oleminen tällaisessa tehtävässä on tähän asti ainakin säädösten valossa ollut vaikeaa tai mahdotonta, koska kukaan tai mikään ei oikeastaan ole voinut tehdä päätöstä asiasta. Nyt selkeästi sanotaan, että kirkkovaltuusto (yhtymässä seurakuntaneuvosto) voi päättää, että muu pappi kuin kirkkoherra voi olla kirkkoherran alaisten työntekijöiden esimies. Tämäkin muutos on omiaan selkiyttämään tilannetta ja lisäämään paikallista toimivaltaa. ■

Kuva: Merja Laaksamo

Esko Jossaksen mukaan uudistuksen tavoitteena oli saattaa kirkon henkilöstöä koskeva lainsäädäntö vastaamaan muun julkissektorin vastaavia säädöksiä.

Vankilapappi tukee elämänhallintaa

TIMO SIMPPULA

VANKILAPASTORI, JOKELAN VANKILA

Vankilapapin työn sisältö on muuttunut aikojen saatossa. Joskus ennen papin tehtäviin kuului kuolemaan tuomittujen valmistaminen viimeiselle matkalle. Enää ei. Kuolemantuomio on kauan sitten poistettu rikoslaista. Aikanaan papin kuului avustaa tunnustuksen ulos saamisessa syytetyltä oikeudenkäyntiä varten. Sekin tehtävä on onneksi poistunut. Ja vielä 1970-luvulla pappi saattoi valvoa vankien kirjeenvaihtoa.

Vankeuslaki 2006 määrittelee vankeusrangaistuksen tarkoituksen näin:

Vankeuden täytäntöönpanon tavoitteena on lisätä vangin valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan edistämällä vangin elämänhallintaa ja sijoittumista yhteiskuntaan sekä estää rikosten tekeminen rangaistusajana. (VankL 1L 2§)

Vankilapappi työskentelee osana vankilan kuntouttavaa henkilökuntaa. Työn tavoitteet ovat osa yhteistä kuntoutustoimintaa. Omalla työllään vankilapappi tukee vangin valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan sekä edistää tämän elämänhallintaa ja palaamista normaalin yhteiskunnan jäseneksi. Tärkeimpinä menetelminään vankilapappi käyttää hengellisten tilaisuuksien järjestämistä ja sielunhoitoa.

Hengellinen toiminta vankilassa

Laissa on taattu vangeille oikeus uskonnonharjoitukseen. Säännölliset jumalanpalvelukset, hartaushetket ja keskusteluryhmät ovat vapaaehtoisia. Monet haluavatkin osallistua niihin. Ne ovat laitosen elämän keskellä henkeä, joka muistuttaa toisesta todellisuudesta. Se toinen todellisuus voi olla kosketus normaaliin yhteiskuntaan, mahdollisuus kuulla omia sisäisiä liikkeitä tai hengellisen elämän todellisuus.

Vankilan hengellistä työtä tehdään ekumeenisessa yhteistyössä. Vaikka vankilapapit ja muutama päätoiminen vankiladiakoni ovat luterilaisen kirkon lähettämiä, yhteistyötä tehdään aktiivisesti myös muiden kirkkojen ja uskonyhteisöjen kanssa. Ortodoksinen ja

katolinen kirkko tekevät vierailuja vankiloihin. Helluntaiseurakunnilla, vapaakirkolla ja Pelastusarmeijalla on vahvaa perinnettä vankien parissa tehtävästä työstä.

Vankilapapit toimivat yhteyshenkilöinä myös muihin uskontoihin päin. Islamin uskoisten vankien määrä on ollut kasvamassa, joten yhteydet islamilaisiin yhteisöihin ovat tulleet tärkeämmiksi. Samoin on tarjottu mahdollisuutta oman uskonsa mukaisiin yhteyksiin niille vangeille, jotka ovat olleet esimerkiksi juutalaisia, Jehovan todistajia tai mormoneita.

Sielunhoito on vankilapapin työssä aivan ydintehtäviin kuuluvaa. Moni vangittu ihminen haluaa käydä luottamuksellisia keskusteluja. Keskustelujen sisällöt vaihtelevat arkipäiväisten

kuulumisten ja jaksamisen kokemuk-
sista huoleen läheisten ihmissuhteiden
kestämisestä, vankilaan joutumisen
syiden selvittelystä pohdintaan, kuin-
ka selviytyä tulevaisuudessa. Vankilas-
sa kysymys omasta syyllisyydestä kol-
kuttaa omassatunnossa – ei kuitenkaan
läheskään niin itsestään selvänä kuin
mitä voisi ulkoa kuvitella. Erilaiset
puolustusmekanismit toimivat sen ko-
kemisen muuttamiseksi erilaisiin muo-
toihin. Oman syyllisyyden käsittely on
tunnetusti jokaiselle ihmiselle vaikeaa.

Hengelliset kysymykset nousevat
myös joskus pintaan. Vankilan
spiritualiteetti on usein aika mustaval-
koista. Uskonnollisuus saa helposti
piirteitä, jotka heijastavat muutenkin
polarisaatioon taipuvaista vankilan ala-
kulttuuria. Uskossa joko ollaan tai ei
olla. Hengellisen elämän ”harmaa
alue” – maltillinen keskiväli epäilyksi-
neen ja horjumisineen – saattaa kaven-
tua lähes olemattomiin.

Julkisuudessa kerrotaan mielellään
joistakin vankilassa hengellisen herä-
tyksen kokeneista henkilöistä. Kyllä
herätyksiäkin tapahtuu. Mutta ne ovat
jäävuoren huippu verrattuna siihen
hengelliseen etsintään ja painiskeluun,
mitä julkisuudelta piilossa tapahtuu.
Kaikki eivät koe niin selkeää muutos-
ta elämässään, eivätkä kaikki halua
esiintyä sen kanssa julkisesti. Mutta on
kiistatonta, että hengellisen elämän
ulottuvuus on auetessaan vaikuttanut
monen ihmisen elämään muuttaen sitä
rikoksettomaan suuntaan.

Vankilan moniammatilliseen toimintaan osallistuminen

Vankilapapit toimivat työssään myös
muissa kuin pelkästään uskonnollis-
sa tehtävissä. Yhteistyössä muun hen-
kilöstön kanssa osallistutaan vankilan
kuntouttavaan toimintaan. Työhön
kuuluu monilla vankilan vapaa-ajan
toimintoihin liittyviä tehtäviä sekä

Vankilapapit osallistuvat yhteistyössä muun henkilöstön kanssa vankilan kuntouttavaan toimintaan. Monilla työhön kuuluu myös vankilan vapaa-ajan toimintoihin liittyviä tehtäviä sekä työyhteisön hyvinvoinnin edistämistä, kertoo Timo Simppula.

työyhteisön hyvinvoinnin edistämistä.

Useat vankilapapit osallistuvat van-
kilan perhetyöhön. He järjestävät ta-
paamisia perheenjäsenten kesken, teke-
vät perheneuvontatyötä ja järjestävät
isä-lapsi -ryhmiä. Perheleiritoimintaan
vankilapapit ovat myös osallistuneet
aktiivisesti.

Moni vankilapappi osallistuu vanki-
lan päihdetyöhön tehden motivoivia
haastatteluita tai osallistuen päihde-
kurssien ja päihdeettömien osastojen
toimintoihin. Onpa parissa vankilassa
myös kristillisellä pohjalla toimiva
päihdekuntoutusohjelma, jossa papilla
on oma roolinsa.

Joskus kysellään, onko vankilassa
vaarallista. Todellisuudessa vankilassa
ei ole sen vaarallisempaa kuin useim-
missa työpaikoissa. Sairaalan päivystyk-
sessä tai seurakunnan diakoniatois-
tossa voi olla enemmän vaaratilanteita
kuin vankilassa. Turvallisuuteen panos-
tetaan kaikessa toiminnassa, ja apu on
tarvittaessa lähellä. Työhön liittyvät
riskit on kuitenkin syytä tiedostaa. Van-

kilapapinkin on pidettävä huoli
kaikkien yhteisestä turvallisuudesta.

Kahden organisaation palveluksessa

Vankilapapit toimivat valtion virois-
sa. Hiippakunnan tuomiokapituli an-
taa virkamääräyksen Rikosseuraa-
muslaitoksen palvelukseen. Palkka
tulee oikeusministeriön määrärahois-
ta. Pappi toimii valtion virkamiehen
velvollisuuksilla ja oikeuksilla samoin
kuin työtoverinsakin vankilassa. Tä-
mä mahdollistaa asioiden hoitamisen
mahdollisimman sujuvasti hierark-
kisen laitoksen sisällä sekä yhteistyön
rakentamisen sidosryhmiin muurien
ulkopuolella. Vankilassa sisällä toimi-
va pappi on tärkein yhteistyötaho seu-
rakuntien ja eri järjestöjen suuntaan.

Rikosseuraamuslaitos on viime aikoi-
na nostanut esiin kysymyksen, tulisiko
vankilapapit siirtää valtion harteilta
kirkon vastuulle. Vankilapapisto on
kannattanut nykyisen järjestelmän
säilyttämistä. ■

**"Vapaa-ajan käsittely
on harvinaisuus
virsikirjassa."**

Vapaa-ajan säkeistö

543 (Valkeus iankaikkinen, san. Jaakko Haavio), säkeistö 4

PANU PIHKALA

TUTKIJA, PASTORI, HELSINKI

Virsikirja on niin laaja, että sieltä paljastuu yllättäviä aarteita löytöretkeilijälle. Tässä kirjoitus-sarjassa tarjotaan virikkeitä hartauksiin esittelemällä aina yksi virsi ja erityisesti yksi sen säkeistö. Virret on valittu kahdella perusteella: ne eivät ole kaikista tutuimpia ja ne liittyvät jokapäiväiseen elämään.

Kun ystävien seurassa / viihdymme vapaahetkin, / niin valollasi kirkasta / puuhamme hupaisetkin. / Käy vierellämme, näytä tie, / maailma ettei harhaan vie / ja tahraa sieluamme.

Vapaa-ajan käsittely on harvinaisuus virsikirjassa. Lukuisat kristillisen elämän asiat soveltuvat toki kaikkiin hetkiin, ja sitä kautta lähes jokaisen virren sanoma heijastuu myös vapaa-aikaan, mutta vapaa-aika on niin keskeinen osa (nyky)elämää, että se ansaitsee myös siihen keskittyviä säkeistöjä.

Arjen virsirunoilijana kunnostautunut **Jaakko Haavio**, jonka virsi myös aloitti tämän kirjoitussarjan edellisessä lehdessä, on laatinut virsikirjan osuvimman säkeistön vapaa-aikaan liittyen. Joutilaisuus on ollut ihmisille sekä houkutteleva mahdollisuus että kiistanalainen asia. Aina löytyy heitä, jotka syyllistävät vapaa-ajan viettäjiä lais-

kuudesta. Elämä on kuitenkin kokonaisuudessaan Jumalan suurta lahjaa, eikä yksikään sen osa-alue ole yksiselitteisesti pelkästään hyvä tai paha. Kaikkeen sisältyy armon ja synnin mahdollisuuksia.

Jumalan valo kirkastaa jopa hupaiset puuhut

On harvinaista ja syvällistä teologiaa todeta Haavion tavoin, että Jumalan valo kirkastaa jopa hupaiset puuhut. Haavio liittyy asiaan myös vakavan pyyntörukouksen siitä, ettei iloitseva ihminen harhautuisi ja eksyisi.

Vapaa-ajan teologia on todennäköisesti olennaisempaa kuin osaamme aavistaakaan. Moni pettyy kristinuskoon, koska kokee, että se ei ilmaise riittävästi arvostusta ”maallisille” asioille. Ruumiin teologia, ekoteologia tai vaikkapa musiikin teologia ovat korjausliikkeitä. Augustinuksen ja Pelagiuksen teologioista löytyy myös yh-

teensopivuuksia: maailma on sekä syntinen että vanhurskas, eikä materia ole lähtökohtaisesti paha.

Kosketuspintaa elämän tärkeimmille osa-alueille

Kaikille erilaisille asioille ei voi olla omaa virttä, mutta tärkeimmille elämän osa-alueille pitäisi löytyä kosketuspintaa hengellisistä lauluista. Vaikkapa lautapelaajat tai geokätköilijät voivat kokea virren 543 säkeistön koskevan heidän puuhiaan, mutta vaikka se soveltuu myös urheilijoille, toiveena olisi saada uusia urheiluun pureutuvia säkeistöjä. Sellaiselle hengelliselle laululle olisi tarvetta, joka ilmaisee liikkumisen iloa, riemua ja tarpeellisuutta, mutta muistuttaa myös kilpailuvietin vaarallisista puolistista ja kehottaa pitämään toisista huolta. Pelin ja leikin yhteinen ilo on olennaista – ja rohkenisinpa ajatella, että Jumalan tahdon mukaista. ■

Kuvat: Vesa Engström

Kärrijä kappalaisille

VESA ENGSTRÖM

AKIN OPISELIJA-ASIAMIES

Autoja akilaisille sarjassa on koeajoihin perustuva esittely kahdesta autosta, joiden avulla käsitellään laajemminkin kirkon työntekijöiden ja autoilun suhdetta. Samalla toivottavasti pystytään antamaan joitain vinkkejä auton hankintaa harkitseville jäsenillemme. Tällä kertaa koeajoissa olivat crossoverit Nissan Qashqai ja Dacia Duster.

Tämän kertainen juttu on varsin mukava aloittaa kiitoksilla. Kilpailuvastausten vyöry yllätti positiivisesti, ilahduttavan moni myös antoi palautetta ja juttuvinkkejä. Useammassa palautteessa toivottiin juttua käytetyistä autoista, moni myös toivoi juttua hybrideistä tai muista vaihtoehtoisista voimälähdeistä. Molemmat toiveet tullaan vuoden aikana toteuttamaan, eli kurkistamme moderniin tekniikkaan ja käymme käytettyjen autojen kaupassa. Lisää palautetta saa edelleen lähettää kilpailuvastauksien yhteydessä.

Kilpailuun voi osallistua ja palautetta antaa vaikka ei kirkkoja tunnistaikaan, autoaiheiset palkinnot kun arvotaan kaikkien vastaajien kesken.

Myös tällä kertaa käsiteltävät autot ovat teidän ehdottamianne. Viime kerralla meillä oli ajossa kaksi keskikokoluokan farmaria. Nyt ajossa on tämän kokoluokan kanssa kilpaileva ja jatkuvasti suosiota kasvattava autoluokka. Markkinoille tullessaan nämä citymaasturit herättivät vastustusta, ehdittiinpä kyseinen autoluokka valita vuoden turhakkeeksikin. Tällä hetkellä valtaosa tähän luokkaan kuuluvista

autoista myydään etuvetoisena, luokan nimikin on vaihtunut vähemmän provosoivaksi crossoveriksi. Viime vuonna Suomen myydyin uusi automalli oli tähän luokkaan kuuluva Nissan Qashqai, eli kyseessä ei ole enää marginaalinen autoluokka.

Onko suosiolle perusteita?

Vielä kymmenkunta vuotta sitten oli korkeammalla maavaralla ja maasturimaisella ulkonäöllä varustettu auto maineeltaan varsin kyseenalainen. Suomihan eroaa varsin paljon muusta läntisestä Euroopasta

NISSAN QASHQAI 4X2 1.6 SELECT EDITION

- Hinta 22 371 € (Hinnat alkaen malli)
- Ilmoitettu yhdistetty kulutus 7.7 l/100 km
- Koeajon kulutus 8.5 l/100 km
- Kiitämme: Sisätilojen laatua
- Moitimme: Ohjaustuntumaa

DACIA DUSTER 4X4 1,5 DCI LAUREATE

- Hinta: 22 473,45 € (hinnat alkaen 15 882,26 €)
- Ilmoitettu yhdistetty kulutus 5.3 l/100 km
- Koeajon kulutus 7.8 l/100 km
- Kiitämme: Nelivetoa
- Moitimme: Sisämelua, ajettavuutta

siinä, minkälaisia autoja eniten suositetaan. Meillä autojen korkea verotus pitää hinnat varsin korkeina myös käytetyissä autoissa. Auto on suuri sijoitus, minkä johdosta hankinnassa usein vältellään aivan viimeisimpiä tekniikan riemuvoittoja. Autolta odotetaan luotettavuutta ja mielellään käytännössä koeteltua tekniikkaa. Merkkiuskollisuus onkin Suomessa varsin korkealla tasolla verrattuna useimpiin länsimaihin. Tämä konservatiivisuus näkyy myös siinä, että uusien automerkkien tai autoluokkien ei ole helppo tulla markkinoille. Mikäli ne siinä kuitenkin onnistuvat, voi menestystä hyvin tulla, kuten nyt crossoverien kanssa on käynyt.

Autoluokan suosiolle löytyy kyllä perusteita. Niissä istutaan hieman korkeammalla, jolloin autoon ei tarvitse

laskeutua vaan penkille on helpompi kömpiä. Liikenteessäkin korkeammalla istuminen tuo turvallisuuden tunnetta, eikä korkeammasta maa-varasta ole Suomen olosuhteissa useimmiten haittaa, mahdollisesta nelivedosta puhumattakaan. Toisaalta suurempi korkeus kasvattaa polttoainekulutusta, korkeampi painopiste vaikuttaa myös ajettavuuteen negatiivisesti. Onko tästä autoluokasta siis mihinkään, siitä päätimme ottaa nyt selvää. Otimme ajoon luokan suosituimman auton, Nissan Qashqain. Sitä vastaan laitoimme samaa kokoluokkaa edustavan Dacia Dusterin. Renault omistaa romanialaisen Dacian ja muodostaa liittouman Nissanin kanssa. Autot siis sisältävät osin samaa tekniikkaa ja ovat konsernisisaria. Renault on kehittänyt alkujaan romanialaista

laista Daciaa halpamerkikseen. Dacia käyttää konsernin hieman vanhempaa tekniikkaa ja koeteltuja komponentteja, auto rakennetaan matalan kustannustason Itä-Euroopassa. Esimerkiksi Dacian moottorit tulevat Renaultilta ja neliveto Nissanilta. Valmiiden osakokonaisuuksien käytöllä alennetaan merkittävästi kustannuksia.

Tämä tuokin koeajoomme mielenkiintoisen lisän. Autot kuuluvat siis samaan kokoluokkaan ja tulevat samasta konsernista, mutta autojen filosofiat ovat erilaisia. Nyt tarkastelussa on halvin Nissan, joka on varustettu 1,6 litraisella bensamoottorilla ja Dusterin kallein versio, parhaan varustetason nelivetoinen dieselmoottorinen versio. Hinnastossa mallit kuitenkin sijoittuvat samalle tuhatluvulle, molempien hinnat ovat hieman yli 22 000 €. Dus-

terin tosin saa etuvetoisena ja kohtuullisesti varustettuna Ice Sound erikoismallina alle 17 000 € hintaan, mutta nyt siis käsittelyssä tuo dieselneliveto.

Ajettavuudessa on eroja

Autojen tilojen testauksessa käytettiin jälleen vertailuryhmänä Mooseksen Potkun pelaajia. Verrattuna viime numerossa vertailtuihin farmariautoihin, oli ero yllättävän suuri. Niihin mahtui viisi mopolaista pelikasseineen hyvin, mutta näissä autoissa kolmen hengen porukan tavarat mahtuivat juuri ja juuri tavaratilan peitteen alle. Neljän hengen kuormalla tavaratila olikin jo varsin tiukalla. Kummassakin autossa on takapenkin keskipaikalla varsin epämiellyttävät olot, sillä nelivetoa varten kummassakin on varsin korkeahko kardaanitunneli, joka tarkoittaa olematonta jalkatilaa keskipaikalaiselle. Dusterissa tätä vielä kaventaa keskikonsolin muotoilu, ja keskipaikalainen joutuu istumaan jalat naapureiden jalkatilassa. Luonnollisesti matkustusmukavuus kärsii tästä varsin paljon. Mikäli autossa kuljetetaan jatkuvasti täyttä kuormaa eläkeläis-

piirin osallistujia pitkiä matkoja, kannattaa nämä autot unohtaa. Neljällä hengellä tilat ovat ihan asialliset, joskin hiihtolomareissun tavararöykkiön asettelussa tarvitaan tällöin luovuutta.

Ajettavuudessa autoissa on varsin selviä eroja. Dusterissa on selvästi ajateltu myös rajoitettua maastokäyttöä, ykkösvaihte on varsin lyhyt ja toimii miltei ryömintävaiheena. Duster myös kallistelee varsin paljon, sillä jousituksessa on painotettu pitkiä joustovaroja kuoppaisten teiden tarpeisiin. Nissan on huomattavasti henkilöautomaisempi, eikä siinä mahdollista maastoajoa ole huomioitu niin paljon. Nissanin ohjaamossa tuntee olevansa tavallisen henkilöauton ratissa, tosin hieman korkeammalla istuen. Dusterissa taas kustannustehokkaat (siis halvat) materiaalit tuovat olemukseen tiettyä karuutta, välillä jopa häiritsevästi. Esimerkiksi tavaratilan sivuissa olevat syvennykset on jätetty verhoilematta, eli syvennyksen pohjalla paistaa rasvainen pelti.

Maantiellä Nissan vetää taas pidemmän korren. Ohjauksessa on parempi tuntuma ja henkilöautomaisuuden johdosta ajettavuus on Dusteria parem-

pi, silti ollaan vielä kaukana viime numeron autoista. Dusterin ajomukavuutta verottaa etenkin sisämelu, joka satasen nopeudessa vaikeuttaa merkittävästi taktisten kuvioiden läpikäyntiä takapenkin pelaajiston ja etupenkin seurajohdon välillä. Kaupungissa mieleen tulee päällimmäisenä kysymys, miksi näitä autoja välillä kutsutaan citymaastureiksi? Toki korkeampi ajoasento tarjoaa hieman paremman näkymän ja korkeampi maavara auttaa huonosti auratuissa risteyksissä ja parkkipaikoilla. Autot silti tuntuvat hieman kömpelöiltä eivätkä oikein ole omillaan tiukassa kaupunkipyörityksessä.

Tällä kertaa koeajossa

Tällä kertaa koeajossa painotui toisaalta talvinopeusrajoitetulle moottoritielle ja toisaalta kaupunkipyöritykseen. Duster kulutti dieseliä 7.8 l/100 km ja Nissan hörppi bensaa keskimäärin 8.4 l/100 km. Huolimatta siitä, että koeajo on suoritettu talvella ja maantieajoa ei juuri ollut, voidaan lukemia pitää korkeina. Korkeus todennäköisesti nostaa kulutusta etenkin moottoritiellä selvästi, mutta silti ero farmareihin on suuri.

Eivät nämä autot silti huonoja ole, vaikka kritisoitavaa koeajoissa löytyi. Niissä on ominaisuuksia, jotka houkuttavat. Mikäli haluaa edullisen nelivetoisen dieselauton, jolla voi välillä poiketa mökkietäkin pahemmille seuduille, Duster on aivan omassa hintaluokassaan. Qashqai taas tarjoaa henkilöautomaista ajettavuutta korkeuden tuomilla hyödyillä. Imagosystäkään ei kirkon työntekijän tarvitse näitä hävetä, kyse on kuitenkin niin yleisestä ja suosituista autoluokasta. Muitakin perusteita on, pitäähän kanttorin päästä säässä kuin säässä urkujen ääreen, eikä lapsia voi jättää kastamatta lumisateen takia. ■

KILPAILU

Mitkä kaksi kirkkoa näkyvät autojen taustalla? Kaikkien vastanneiden kesken arvotaan Hyundai-sateenvarjoja ja kaikkien oikein vastanneiden kesken arvotaan Aki-muistitikkuja. Samalla voit halutessasi antaa palautetta artikkelista ja esittää toiveita seuraavien numeroiden parivertailuiksi. Vastaukset osoitteeseen vesa.engstrom@akiliitot.fi 12.4.2013 mennessä.

A) Mikä kirkko on Dacian taustalla?

B) Mikä kirkko on Nissanin taustalla?

Kaikkien vastanneiden kesken numeron 1/2013 kilpailussa arvotut Hyundai sateenvarjot voittivat:

Juha Petteri Väisänen ja Anna-Maija Hella. **Oikein vastanneiden kesken** arvotut Aki-muistitikut menivät seuraaville henkilöille: Jouko Rätty, Pentti Mentu ja Hannu Mäenpää. Palkinnot toimitetaan voittajille.

TOIVELAULUT

KAIJA EEROLA

KANTTORI-URKURI, DL, DIR.MUS., SAUKKOLA

Tätä kirjoittaessani vietetään ystävänpäivää. Jo monien vuosien ajan Nummen SPR:n toimijat ovat kutsuneet minut helmikuun 14. päivänä vanhainkotiimme laulattamaan meidän kaikkien vanhoja tuttuja, eri elämänvaiheisiin liittyviä lauluja. Koen tehtäväni erittäin tärkeäksi. Paikalle oli jälleen kutsuttu oman väen lisäksi myös lähistön asukkaita. Otsikkona oli tällä kertaa ”Toivelaulut”, ja toivomuksia tuli Ratiritirallasta Talikkalan markkinoihin, Suloisesta Suomesta Kulkurinvalssiin ja niin edelleen. Toivelauluihin liittyy merkittäviä muistoja, joita osallistujia haluaa uudelleen ja uudelleen kerrata.

Mietin omaa kanttorin uraani ja sitä, miten olen aikoinaan leiviskääni hoitanut. Näin jälkennäpäin en ole erityisen ylpeä siitä, että menin myös vanhainkotiin ”opettamaan” uusia virsiä, kokeiluseurakunnan kanttorina tai lisävihkon ilmestyttyä tai muuten vaan. Vain vuosikymmenestä toiseen veisatut virret ja laulut ovat näissä kodeissa uskottavia ja toivottuja, koska ne liittyvät laulajan/kuulijan oman elämän kohokohtiin. Useimmiten nämä osataan myös ulkoa, jolloin osallistuminen on helpompaa.

Haluan tässäkin yhteydessä kertoa elämäni upeimman vanhainkotikokemuksen yli kolmenkymmenen vuoden takaa: Iida kärrättiin paikalle kuten tavallisesti. Kukaan ei ollut kuullut moneen vuoteen hänen puhuvan mitään. Lauloimme tunnin verran virsiä ja koululauluja. Kun ”Karjalan kunnailla” kajahti, alkoi Iida puhua kuuluvasti, monotonisella äänellä tähän tapaan: ”Sillon kun myö oltiin Karjalass...” juttua jatkui monta minuuttia. Musiikki avasi tien puhumiseen. Tätä tietoa tarvitsin erityisesti toimiessani musiikin kouluttajana vuosina 1988–2007. Nykyisinhän tämä on jo tutkittua tietoa.

Lehden ilmestymisen aikoihin omaa yhtäjaksoista työuraani tulee kertyneeksi 50 vuotta – pidennykset molemmissa päissä, loppupäässä hieman väljempää. Mutta sen korvannee vaikkapa lapsuuden ja nuoruudenaikaiset viransijaisuudet. Kun urkuopettajani Janne Raitio ”käännytti” minut Sibelius-Akatemian koulumusiikkiosastol-

ta kirkkomusiikki-osastolle, ei nainen päässyt vielä kanttoriksi. Toimiessani viransijaisena parin vuoden ajan ennen valmistumistani sain monipuolisen kokemuksen tästä työstä. Rohkaisevaa oli piispa Martti Simojoen lausuma piispantarkastuksessa: ”Mielestäni nainen sopii hyvin kanttoriksi.”

Valmistuttuani pääsin kaupunkiseurakunnan ”ylimääräiseksi kanttori-urkuriksi” (tällainen titteli on silloisen työpaikkani sakastin seinällä olevan kuvani alla). Sieltä matka jatkui pienen maalais seurakunnan vakinaiseen virkaan, johon kuului monenlaisia töitä. Jumalanpalvelusten, toimitusten ja varsinaisen musiikkitoiminnan lisäksi kanttori kävi diakonia- ja lähetyksillä, jakoi joulun alla kuutisenkymmentä joulupakettia laulaen ”En etsi valtaa loistoa” (siihen tarvitsin diplomin). Helsingin piispa antoi luvan johtaa 1,5 tuntia viikossa kansalaisopiston orkesteria, joka soitti varsinaisesti vain jumalanpalveluksissa... Kului 18 vuotta vakinaisessa virassa, sitten ennalta arvaamattomat mutta vakaat 18 vuotta kirkollisen järjestön musiikkikouluttajan toimessa ympäri Suomea. Nyt olen eläkkeellä, yrittäjänä, kuoronjohtajana ja kanttoreiden sijaisena muun muassa.

Ympäröivä yhteiskunta ja sen muodot muuttuvat. Sortavalassa syntynyt, Pohjois-Karjalassa lapsuutensa ja osan nuoruuttaan viettänyt karjalaistytö tuli asumaan Uudenmaan läänin Nummen pitäjään ja kanttori-urkuriksi Helsingin hiippakunnan Nummen seurakuntaan. Sittemmin asuinkunta muuttui Nummi-Pusulaksi, mutta kuntaliitoksesta huolimatta Nummen seurakunta säilyi. Vuoden alusta liityimme Lohjan kaupunkiin, mutta seurakunta ei säilynyt. Olen nyt Espoon hiippakunnan Lohjan kantaseurakunnan Nummen alue seurakunnan jäsen ja palvelen enimmäkseen Karjalohjan ja Sammatin alue seurakuntien kanttorin viransijaisena. ■

Kuva: Matti Tirronen / Filmix

Eläkeläispappien äänioikeudesta

Olen Arto Laitisen kanssa (Crux 1/2013) pääosin samaa mieltä eläkeläispappien ja muiden ”virattomien” pappien äänioikeudettomuudesta kirkollisissa vaaleissa. En todellakaan kaipaa äänioikeutta lääninrovastin, asessorin enkä edes piispan vaalissa. Sen sijaan hiippakuntavaltuuston ja varsinkin kirkolliskokouksen vaalissa on yksi perustuslaillinen epäoikeudenmukaisuus.

Arto Laitinen on oikeassa kirjoittaessaan, että ”meille eläkeläisille jää kuitenkin samanlainen välillinen äänioikeus kuin yli neljällä miljoonalla seurakuntalaisella”. Mutta tämä välillinen äänioikeus koskee maallikkojäsenten vaalia. Jos ”viraton” pappi sattuu olemaan neuvoston jäsen, hän ei kuitenkaan saa muiden luottamushenkilöiden kanssa äänestää maallikkoedustajien vaalissa, koska hän on pappi. Ei hän toisaalta saa äänestää pappisedustajienkaan vaalissa, koska häneltä on viety äänioikeus. Ei siis minkäänlaista suoraa äänioikeusmahdollisuutta! Kaikkein kummallisinta on se, että pappina hän on kuolemaansa asti vaalikelpoinen, mutta ei siis äänioikeutettu.

Minusta äänioikeus on kansalaisen perustuslaillinen oikeus. Meiltä virattomilta pappeilta kirkolliskokous on eduskunnan myöntävaikutuksella vienyt tämän oikeuden. Minun mielestäni tämä ei voi olla oikein!

SEPPO MÄKELÄ
Rovasti, Helsinki

KUVITUS: OLAVI CREATIVE

KESÄ TALVEN KESKELLÄ...

VEERA HEINO

KIRKKOMUSIIKIN OPISKELIJA,
SIBELIUS-AKATEMIA, KUOPIO

Olen kuullut monien koulun käytävillä miettivän jo kesää, rippikouluja ja oppitunteja. Opettaminenhan on huippua, jos on mitä opettaa. Itse en ole keksinyt mitään uutta, mutta tiedän tyyppijä, joilla on ollut ajatuksia.

Kun nousee raput Tampereen Metso-kirjaston yläkertaan, niin edessä ovat musiikkiosaston lasiovet ja niiden yläpuolella teksti: ”Sen, joka rakastaa musiikkia, ilolla ei ole loppua.” (Neeme Järvi)

Musiikki, se mitä kuuntelee tai soittaa, voi olla henkilohtainen asia, jota ei tarvitse jakaa kenenkään kanssa. Hienoa on, että musiikki voi olla myös suurille joukoille yhdistävä asia. Musiikki luo siltoja, se siirtää meidät toiseen aikaan tai paikkaan, toiseen kulttuuriin tai tunnelmasta toiseen.

Musiikki on helppo väline kuvata monenlaisia asioita, joista puhuminen voi muuten olla vaikeaa. Voiko mitenkään helpommin vakuuttaa ihmisiä siitä, että jokainen on ainutkertainen omine kokemuksineen ja mieltymyksineen kuin kuunteluttamalla ja kertomalla omista mielihyvistään ja mikä mistäkin tekee itselle kiinnostavan.

On tärkeää puhua omasta kulttuuriperimästä. Millainen suhde on meidän omalla oppi-isällämme ollut musiikkiin? Onneksi Luther oli musiikkimies! ”Musiikki karkottaa Perkeleen”, hän sanoi. Toisaalta, musiikki ei ole yhtään sen kummempi asia kuin mikään muukaan: sitäkin voi käyttää väärin tai huonosti tai vaan turhaan.

Virsikirja on aarre, mutta vain käytössä. On päästävä tutkimaan, mitä virsikirjasta oikeasti löytyy ja mitä ovat ne tilanteet, joita virsikirja kattaa. Virsikirja on vähän kuin Raamattu, ei vain kirja vaan ennemminkin kirjasto. Virsikirja on elävä kirja, joka uudistuu, että myös me voimme kokea sen omaksi. Virsikirja on todellinen siltojenrakentaja.

Mitä on tärkeää sanoa jumalanpalveluksesta? Jumalanpalvelus on seurakunnan sydän. Mitä sitten, jos sydäntä ei ole, tai se ei toimi? Seurakunnasta tulee harrasteipiiri tai jotain muuta, mikä voi olla hyödyllistä ja mukavaa, mutta seurakunta se ei enää ole.

Messussa kuullaan sanaa ja jaetaan eh-

toollista, rukoillaan,

niin kuin Jeesus on opettanut. Herra armahda, kunnia, pyhä, uskontunnustus, Jumalan karitsa: kristillisen kirkon tuhatvuotinen runko takaa sen, että jumalanpalvelus on kuin matka tai tie, jolla on voima viedä meistä jo-kaista pimeydestä valoon, ahdistuksesta rauhaan, epätoivosta toivoon. Messun runko takaa sen, että ihan kuka tahansa kokee jotain, mikä koskettaa, ja jotain, mikä rikastuttaa omaa elämää.

Erkki Rannan opetusta lämmöllä muistaen. ■

Kuva: Veera Heino

**”Virsikirja on elävä kirja,
joka uudistuu, että myös
me voimme kokea
sen omaksi.”**

Suomenkielistä passioperinnettä jo 450 vuoden ajan

JENNI URPONEN

KANTTORI, TOHTORIKOULUTETTAVA, NOUSIAINEN

Passioita on esitetty Suomessa laulaen jo vuosisatojen ajan. Voidaanko puhua suomalaisesta tai suomenkielisestä passioperinteestä ja mitä sillä tarkoitetaan?

Keskusteltaessa passiosävellyksistä ja tämän vuoden hiljaisen viikon passiokonsertteja muistellessa tulee oletettavasti monelle aivan ensimmäisenä mieleen **J. S. Bachin** Matteus-passio. Arkistojen kätköihin ja tutkijoiden tutkimusten sivuille on jäänyt valitettavan ”hyvin” piiloon ja unohduksiin tieto siitä, että Suomessa on laulettu passioita suomenkielellä jo paljon ennen vuotta 1921. **Heikki Klemetin** johtama Suomen Laulu aloitti Bachin Matteus-passion suomenkielisen esitysperinteen. Ensimmäisen kerran Bachin passio esitettiin Suomessa 1875. Mutta – mitä on ollut ennen Bachia?

Jesuxen Christuxen pinnan historiaa 1500-luvulla

Vanhimmaksi suomenkieliseksi passioperinteeksi on luettavissa passio-otekstin resitoiminen. Passio tarkoittaa Kristuksen kärsimyshistoriaa ja resitoiminen yksinkertaista, yksiaänistä puhelaulua. Tätä vanhinta suomenkielistä passioperinnettä on tutkinut muun muassa professori **Martti Parvio** 1980-luvulla. Parvion mukaan useasta Agricolan Uuden testamentin

(1548) niteestä on löydettävissä Matteuksen evankeliumin passio-otekstin yhteydestä musteella kirjoitettuja merkintöjä. Nämä Matteuksen evankeliumin 26. ja 27. lukuihin käsin kirjoitetut lisäykset, sanat, kirjaimet, alleviivaukset ja nuotit, viittaavat vahvasti tekstin resitoimiseen. Kiehtovaa olisi tietää, kuka tai ketkä ovat 1500-luvulla resitoineet passiota Uuden testamentin niteistä ja missä päin Suomea passiota on aikanaan esitetty pitkäperjantain jumalanpalveluksen yhteydessä. Tarkempaa tietoa ei ilmeisesti kuitenkaan ole säilynyt näistä 1500-luvun passioesityksistä, eikä valitettavasti myöskään tietoa siitä, milloin tämä käytäntö päättyi.

1600–1700-lukujen ”suomalainen” Matteus-passio

Passioperinne jatkui Ruotsi-Suomessa, kun 1600–1700-luvulla passiohistoriaa ryhdyttiin esittämään moniäänisesti. Suomessa moniäänisen passion yksinoikeutettuna edustajana oli usean vuosikymmenen ajan **Melchior Vulpiuksen** Matteus-passio. Jollakin tuntemattomalla tavalla tämä, Erfurtissa 1613 julkaistu, te-

os kulkeutui 1600-luvulla Suomeen. Jostain syystä juuri Vulpiuksen passio sai Pohjolan perukoilla ”monopoli-aseman”.

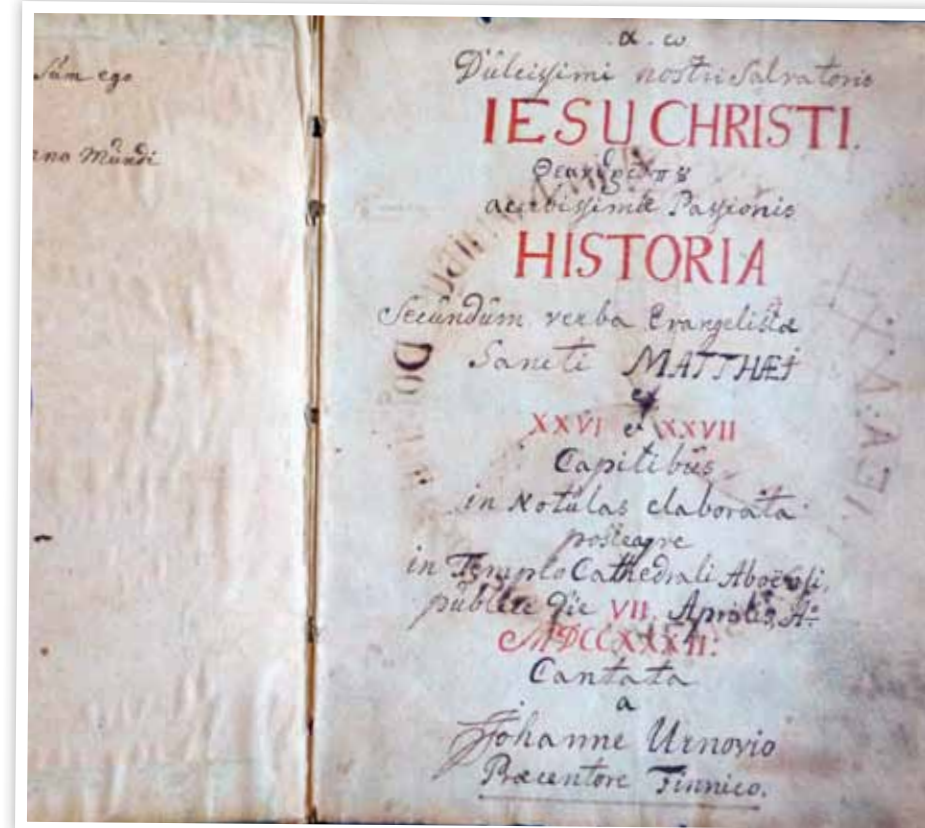
Saksalainen säveltäjä Melchior Vulpius syntyi oletettavasti noin 1570 Wausungenissa, Thüringenissä ja kuoli 1615 Weimarissa. Vulpiuksen nimi saattaa kuulostaa tutulta, sillä nykyisestä virsikirjastamme löytyy kaksi hänen virsisävelmäänsä: 85 ”Nyt ylistämme Jumalaa” ja 60 ”Soi kunnia ja kiitos”. Näistä jälkimmäisellä sävelmällä lauletaan myös viittä muuta virsikirjamme virttä. Vulpius oli varsin tuottelias. Hän sävelsi virsien, kantionaalilaulujen ja passion lisäksi myös motetteja. Vulpiuksen passiosävellyksen esikuviksi on mainittu 1500-luvun kirkkomusiikkisäveltäjien, **Johann Walterin** ja **Jakob Meilandin**, moniääniset, ”vanhaprotestanttiset” passiot. Tutkijoiden näkemykset ovat olleet keskenään ristiriitaisia, sillä Vulpiuksen teosta on toisaalla pidetty myös vanhan ja uuden passiosävellystyylin välittäjänä – eräänlaisena linkkinä J. Walterin ja **Heinrich Schützin** passio-teosten välissä. Evankeliumitekstiä noudattelevan Vulpiuksen Matteus-

passion yksiaäniset resitatiiviosuudet ja kaksikymmentäkolme kuoro-osaa saattavat yllättää nykypäivän kuulijan. Musiikki on pelkistettyä. Vulpius kuvaa dramaattisia tapahtumia hyvin erilaisin musiikillisin keinoin kuin Bach sata vuotta myöhemmin.

Vulpiuksen passion erityisasemasta Suomen musiikinhistoriassa kirjoitti aikanaan jo Heikki Klemetti Musiikin historia (1922) -teoksessaan. Äärimmäisen mielenkiintoinen tämä passio on muun muassa siitä syystä, että Suomesta löytyneissä käsikirjoituksissa saksankielinen passioteksti onkin käännetty ja korvattu suomen- ja ruotsinkielisillä teksteillä. Vulpiuksen Matteus-passion suomenkielisiä versioita on säilynyt seitsemässä eri käsikirjoituksessa. Nämä käsikirjoitukset on ajoitettu 1600-luvun loppuun ja 1700-luvun alkupuolelle. Oletettavasti samoihin aikoihin on Vulpiuksen Matteus-passiota myös esitetty Suomessa useammalla eri paikkakunnalla, joista yksi on ollut Turku. Passioesitykset ovat tuona aikana sisältyneet todennäköisesti pitkäperjantain jumalanpalvelukseen.

1900-luvulla suomalaisten säveltäjien passioita

”Käännös- ja tuontipassioiden” rinnalla alkoivat muutamat suomalaiset säveltäjät kiinnostua passiomusiikin säveltämisestä jo 1920-luvun liturgisen uudistusliikeshinnän vanavedessä. Ilmari Krohn oli uranuurtaja säveltämällä Johannes-passionsa 1940. Musiikin tohtorin tutkintoa valmisteleva MuM Martti Laitinen on perehtynyt tähän Krohnin passioon. Myöhemmin, 1980–90-luvuilla, sävellettyjä liturgisia passiosävellyksiä edustavat muun muassa Jukka Kankaisen, Seppo Pänkäläisen ja Risto Ainalin Luukas-passiot. Suomalainen passioperinne on jaettavissa liturgiseen passioperinteeseen

Johannes Urnoviuksen käsikirjoituksen (1729) ensiaukeama / Helsingin yliopiston kirjaston käsikirjoituskokoelma, Kansalliskirjasto.

ja konserttipassioperinteeseen. Suurin osa 1900-luvun suomalaisten säveltäjien passioista on lukeutunut näistä ensin mainittuun.

Suomen ”ensimmäinen” moniääninen passio palaa Turun tuomiokirkkoon

Palatkaamme lopuksi vielä reilun kolmensadan vuoden takaiseen suomalaiseen passioperinteeseen. Tietävästi Melchior Vulpiuksen Matteus-passio on varhaisten kirjallisten lähteiden perusteella ollut ensimmäinen Turun tuomiokirkossa esitetty moniääninen kirkkomusiikkiteos, joka voidaan

nimetä sekä säveltäjän että teoksen mukaan. Todennäköisesti se kaikui ensimmäisen kerran Turun tuomiokirkon holveissa 1672. Sävellyksen 400-juhlavuosi nostaa nyt esille yhden suomenkielisen passioperinteen edustajan ja yksi ympyrä sulkeutui, kun Kuninkaantien muusikot esitti hiljaisella viikolla Johannes Urnoviuksen muokkaamaan käsikirjoitusversioon (1729) pohjautuvan Vulpiuksen Matteus-passion Turun tuomiokirkossa iltaesperin yhteydessä sekä ennen pääsiäistä myös Loimaalla, Nousiaisissa ja Perniössä. ■

Tuntevatko kanttorit työnohjausta?

EEVA-LIISA KOLONEN

KANTTORI, ALAJÄRVEN SEURAKUNTA

”Kanttorit ovat pitkään olleet seurakunnan työyhteisössä tukipilareita. Miksi he ovat jääneet työyhteisössään niinkin erillisiksi kuin ovat? Nyt olisi aika selkiinnyttää kanttorikuvaa, auttaa kanttoreita löytämään seurakunnallinen identiteettinsä entistä paremmin ja edistää työntekijöiden keskinäisiä suhteita toisiaan paremmin arvostavaksi ja huomioonottavaksi työyhteisössä. Tämän päämäärän saavuttamiseksi työnohjauksella on paljon annettavaa.”

Näin kuvasi työnohjaajaopiskelija, pastori **Eino Savisaari** kanttorien roolia omassa lopputyössään 1970-luvun lopulla. Hämmästyttävää kyllä, hänen sanansa pätevät vielä tämän päivän seurakuntatyöyhteisössä: kanttorit etsivät yhä paikkaansa työyhteisössään ja tuskailevat paisuvan työtaakkansa alla.

Mikä työnohjaus?

Työnohjaus ammatillisen kasvun tukimuotona alkoi kehittyä 1900-luvun alkupuolella lähes rinnakkaisesti sosiaalitoimen, kirkkojen toiminnan ja terveydenhoidon alueilla sekä USA:ssa että Euroopassa. Työnohjauksen traditioita tutkineen **Timo Totron** mukaan Suomen luterilaisessa kirkossa amerikkalaiset työnohjauksen perinteet ovat merkittävällä tavalla vaikuttaneet sielunhoidon ja sen koulutuksen kehitykseen (niin kutsuttu Tavistock-traditio). Suomen kirkossa työnohjaus käynnistyi perheneuvonnan ja sairaalasielunhoidon piirissä. Työnohjauksen teoriaa kehittäneen **Leila Keski-**

Lupan mukaan työnohjauksella on erityinen kasvatuksellinen luonne, sillä sen tehtävänä on edistää ohjattavan ammatillista kasvua ja auttaa häntä kehittämään ammatillista identiteettiään. Kasvatuksen määritelmän mukaisesti työnohjaus on siis tarkoituksellista ja päämääräohjattua vaikuttamista toiseen ihmiseen ja kuuluu siten kasvatuksen piiriin.

Tutkimus Lapuan hiippakunnassa

Kiinnostuin työnohjauksesta 2000-luvun puolivälissä omien työkokemukseni kautta. Etsiessäni itselleni työnohjaajaa totesin, etten löytäisi kanttoria ohjaajakseni – ainakaan oman hiippakuntamme alueelta. Ohjauksen edetessä kiinnostuin asiasta yhä enemmän ja hakeuduinkin lopulta kirkon työnohjaajakoulutukseen. Sama kiinnostus ajoi lopulta tutkimaan, kuinka hyvin kanttorit todella tuntevat työnohjausta, ja työnohjauskoulutuksen lopputyössäni selvittelin Lapuan hiippakunnan kanttoreiden työnohjaustilannetta. Tutkimuksen tärkeimpinä menetelminä olivat sähköpostilla tehty ly-

hyet kyselyt sekä kanttoreille Lapuan hiippakunnan alueella että työnohjaajille kaikissa hiippakunnissamme.

Kanttoreille tehdyssä kyselyssä kartoitettiin seuraavia asioita: Kuinka moni Lapuan hiippakunnan kanttoreista oli osallistunut työnohjaukseen. Mitä kautta tietoa työnohjauksesta oli saatu. Mikä oli motivoinut ohjaukseen lähtemisen tai miksi työnohjaukseen ei ollut lähdetty. Millaisia odotuksia tai tavoitteita osallistujilla oli ollut työnohjaukselle ja miten nämä tavoitteet olivat toteutuneet. Mikä ohjaustyöskentelyssä oli tukenut tavoitteiden saavuttamista ja mikä vaikeuttanut. Millaista jatkoa ohjaukseen osallistuneet odottaisivat tulevaisuudessa. Kanttoreille lähetetty kysely toimitettiin sähköisesti kaavakkeen muodossa, kun taas työnohjaajille tehty kysely lähetettiin vapaamuotoisemmin kahtena kysymyksenä, joissa kysyttiin, oliko heillä ollut kanttoreita ohjattavina Lapuan hiippakunnasta tai jostakin muusta hiippakunnasta maassamme. Lisäksi käytettiin kirjallisuutta, nettiartikleita ja henkilökohtaisia tiedonan-

toja. Saatua aineistoa analysoitiin sisälönanalyysimenetelmällä.

Mitä työnohjaukselta odotetaan?

Lapuan hiippakunnassa työskentelee kaikkiaan 95 kanttoria, joista kahdeksan (7,6 %) vastasi kyselyyn. Vastanneista miehiä oli kolme (24 %) ja naisia viisi (62,5 %). Työnohjaukseen oli osallistunut vastanneista kolme (37,5 %), ja heistä yksi (33,3 %) oli mies. Vastanneista 25 % ei pitänyt ohjausta tarpeellisenä. Ohjaukseen ei osallistuneista haluaisi jatkossa osallistua kolme (37,5 % vastanneista).

Tietoa ohjaukseen osallistuneet olivat saaneet Hiippakunnan neuvottelupäiviltä, erilaisilta lyhytkursseilta, Aslak-kuntoutuksesta ja kapitulin kurssioppaasta. Ohjaukseen osallistuneet olivat odottaneet ohjaukselta keinoja työssäjaksamiseen ja ymmärtämystä oman työnsä suhteen seurakunnan muiden työntekijöiden kesellä. Ohjaukseen oli myös tultu täysin vaila odotuksia. Odotukset olivat täyttyneet hyvin, ja myös ilman ennakkoodotuksia lähtenyt oli kokenut saaneensa ainakin ammatillista ohjausta. Täten näyttäisikin siltä, että tietynlainen asennoituminen tukisi tietynlaisten tulosten syntymistä ohjauksessa. Ohjausta tukeviksi seikoiksi koettiin se, että kokemuksistaan saattoi kertoa ja että ohjaaja paneutui huolella asiaan. Estäviksi seikoiksi taas ohjaajan erilainen ammatillinen tausta (ohjaaja ei ollut kanttori), tai että ohjaaja suhtautui ohjattavaansa liian autoritäärisesti. Jatkossa toivottiin kanttorin saamista työnohjaajaksi ja apua työajan tehokkaaseen käyttöön, työn uudelleenarviointiin sekä työidentiteetin vahvistamiseen. Ne jotka eivät vielä olleet osallistuneet ohjaukseen, mutta halusivat jatkossa mahdollisesti osallistua, toivoivat apua työajan hallintaan sekä tiimityönohjausta. Syynä tiimityönohjaukselle mainittiin tiimityön keskeinen asema niin työalan si-

Kuva: Tiina Paalijärvi

Eeva-Liisa Kolosen mukaan työnohjaukseen hakeutuvat ne, jotka jo kykenevät sanoittamaan työtään ja tunnistamaan oman jaksamisensa ongelmia – ulkopuolelle jäävät juuri ne, jotka eivät tähän kykene ja jotka siis eniten ohjausta tarvitsisivat.

sällä kuin myös pienemmissä seurakunnissa läheisten työtoverien kesken. Lisäksi toivottiin käytännönläheistä otetta ohjaukseen.

Miten työnohjaus on jakautunut?

Kaikkiaan yli 370:stä hiippakuntien me työnohjaajasta kyselyyn vastasi 175. Heistä 39:llä oli ollut karkeasti arvioiden 60–70 kanttoria yksilöohjauksessa koko uransa aikana. Näihin sisältyi myös muutamia lyhyitä konsultaatioita ja työyhteisöohjauksia. Ohjaukset näyttivät jakaantuneen siten, että muutamilla ohjaajilla oli ollut useita kanttoreita ja useimmilla ei lainkaan. Lisäksi iso osa ohjauksista tuntui painottuneen eteläiseen Suomeen.

Kirkon koulutuskeskuksen kouluttaja **Markku Tynkkysen** mukaan kanttorien työnohjaus on viime vuosina jakautunut siten, että vuonna 2010 lyhyt-ohjauksessa (noin 5 - 10 kertaa kestä-

vä konsultaatioluonteinen ohjaus) on ollut seitsemän kirkkomuusikkoa (noin 1,6 % kaikista yksilötyönohjattavista vuonna 2010, 1,05 % kaikista työnohjattavista vuonna 2010), henkilökohtaisessa työnohjauksessa (40 kertaa) on ollut kymmenen kirkkomuusikkoa (noin 2,4 % kaikista yksilötyönohjattavista vuonna 2010, 1,5 % kaikista työnohjattavista vuonna 2010) ja ryhmätyönohjauksessa seitsemän kirkkomuusikkoa (2,8 % kaikista ryhmätyönohjattavista vuonna 2010, 1,05 % kaikista työnohjattavista vuonna 2010).

Vuonna 2011 lyhytohjauksessa on ollut yksitoista kirkkomuusikkoa (2,8 % kaikista yksilötyönohjauksista, 1,8 % kaikista työnohjauksista vuonna 2011), henkilökohtaisessa työnohjauksessa yhdeksäntoista kirkkomuusikkoa (4,9 % kaikista yksilötyönohjattavista vuonna 2011, 3 % kaikista työnohjattavista vuonna 2011) ja ryhmä-

työnohjauksessa seitsemän kirkkomuusikkoo (2,4 % kaikista ryhmätyönohjattavista vuonna 2011, 1,1 % kaikista työnohjattavista). Luvuissa nähtäviin muutoksiin vaikuttaa vuonna 2011 kasvanut tilastoihin vastanneiden määrä. Vuoden 2011 Kirkon tilastollisen vuosikirjan mukaan kaikkiaan työnohjaukseen osallistuneita vuonna 2010 oli 661 henkeä. Näistä yksilöohjauksia oli 413 ja ryhmätyönohjauksia 248. Vuonna 2011 vastaavasti yksilöohjauksia oli 386 ja ryhmätyönohjauksia 291.

Kanttorit harvoin työnohjaukseen

Kyselyn matala vastausprosentti (7,6 % Lapuan hiippakunnan kanttoreista) asettaa tutkimuksen tuloksen tilastollisesti melko merkityksettömään asemaan. Sekä annetuista vastauksista että vastaamattomuudesta voi kuitenkin vetää muutamia päätelmiä: koettiin kysely niin merkityksettömäksi, ettei siihen vaivauduttu vastaamaan, vai selittääkö rönsyilevän työnkuvan aiheuttama jatkuva kiire haluttomuutta keskittyä jälleen uuteen tehtävään – vaikkakin omaan hyvinvointiin liittyvään?

Kyselyyn vastanneista kuitenkin merkittävä osa (37,5 %) oli käynyt ohjauksessa ja yhtä moni oli siihen valmis osallistumaan. Tiedonpuute tuskin selittää alhaista vastausprosenttia. Seurakuntien tulehtuneet työskentelyilmapiirit ovat olleet yleisestikin tiedossa jo melko kauan. Työnohjaus on myös esitelty kaikkien hiippakuntien sivuilla, samoin löytyy lista käytettävissä olevista työnohjaajista sekä toimintaohjeet työnohjaukseen hakeutumisesta.

Alhainen vastausprosentti pistää silmään myös, kun sitä vertaa koko maan työnohjaajien vastauksiin ohjauksessa käyneiden kanttoreiden suhteen: kanttorit ovat osallistuneet koko maassa vain harvakseltaan ohjauksiin. **Leena Tiitu** sanoo väitöstutkimuksessaan

Kanttorin ammattikuva (2009), että kanttoreista noin neljännes (26 %) oli suorittanut työnohjauksen vuonna 2009.

Kanttoreita ohjanneet työnohjaajat kertoivat kipupisteiden olevan työajan hallinnan, hallinnollisten tehtävien ja henkilösuhteiden kentällä. Tätä tukevat myös asiasta aiemmin tehdyt tutkimukset. Tiitun väitöstutkimus paljasti, että lähes puolella kanttoreista oli murheita työyhteisön henkilösuhteissa. Tämä ilmeni muun muassa kokemuksena liian suuresta puuttumisesta

"Työnohjauksen tehtävänä on edistää ohjattavan ammatillista kasvua."

työtehtävien laatuun ja määrään tai vapaa-ajan käyttöön joko esimiehen tai työtoverien taholta.

Ulla Pohjannon raportti Näkökulmia seurakuntien musiikkitoimintaan valottaa voimakasta muutosta kanttorin työnkuvassa. Pohjannon mukaan Kirkon strategian 2015 Meidän kirkko keskeisen kehityskohteen, seurakunnan yhteisen messun säilyttäminen työn keskiössä muun seurakunnissa tehtävän työn ohella – ihmisten lähestyminen päiväkodissa, kouluissa, sairaaloissa ja niin edelleen – on omiaan laajentamaan kanttorin työnkuvaa. Tällöin tärkeäksi nousee taito priorisoida töitä. Raportin haastattelujen mukaan työnohjauksen oli koettu antaneen välineitä työn jäsentämiseen, mutta toisaalta ilmeni työssäjaksamisen ja motivaatio-ongelmien liittymisen kanttorien kyvyttömyyteen sanoit-

taa omaa työtään ja sen merkitystä seurakunnan työalojen kokonaiskentässä.

Työtä on opittava sanoittamaan

Edellä kerrotun perusteella voitaisiin päätellä, etteivät kanttorit ole vielä hakeutuneet kovin runsain joukoin työnohjaukseen eivätkä siis tunne sitä kovin hyvin, koska työkentän voimakkaat muutokset eivät ehkä ole antaneet tilaa ja aikaa pohtia riittävästi omaa työtä. Lisäksi työnohjauksen perinteisiä hyödyntäjiä ovat olleet jo koulutuksensa puolesta paitsi muuta seurakuntaelämää myös omaa työtään pohtimaan joutuneet ja siihen tottuneet sielunhoidon ammattilaiset – papit, diakonit ja perheneuvojat.

Kanttorien tehtäväkentästä leijonanosan vie täysin toisenlainen työ, päälimmäisenä on sanaton kädentaito. Lisäksi tavaton kiire ja jo mainittu kirjava tehtäväkenttä värittää useimpien kanttorien arkea. Työnohjaukseen näyttäisivätkin hakeutuvan ne, jotka jo kykenevät sanoittamaan työtään ja tunnistamaan oman jaksamisensa ongelmia – ulkopuolelle jäävät juuri ne, jotka eivät tähän kykene ja jotka siis eniten ohjausta tarvitsisivat.

Kanttorien olisikin siis opeteltava kasvavassa määrin sanoittamaan jatkuvassa muutoksessa olevaa työtään ja sen erilaisia merkityksiä. Tämä näyttäisi kasvattavan työn mielekkyyttä ja näin auttavan työssä jaksamista. Se miten tämä käytännössä voi tapahtua, selviäisi ehkä työnohjauksessa. Jo pelkkä säännöllisessä keskustelukontaktissa oleminen työyhteisön ulkopuoliseen ammattilaiseen auttaisi murtamaan työntekijän autonomiail-luusioita: en ole yksin, eikä minun tarvitsekaan olla. ■

Artikkeli on tiivistelmä kirjoittajan tekemästä lopputyöstä "Kanttorien työnohjaus ja sen tarve Lapuan hiippakunnassa. Katsaus kanttorien työnohjaustilanteeseen".

BRÄNDILLÄ ON VÄLIÄ – GOSPELIN SUOSIO KASVAA

MARJAANA TURUNEN
KANTTORI,
LAHDEN SALPAUSSELÄN SEURAKUNTA

Kuva: Silva Kaarakainen

Kahdeksantoista vuotta sitten laulatin Lahdessa Nuorten kuoroa, jossa oli noin kymmenen tyttöä. Syksyllä 1995 laitoin lehteen ilmoituksen, jossa kutsuttiin laulajia Lahden Gospelkuoroon. Silloin alkoi sekä nais- että miespuolisia laulajia tulla ovista ja ikkunoista.

Kirkon ja monien seurakuntien tulevaisuusstrategioissa peräänkuulutetaan seurakuntaan sitouttamista ja työikäisten saavuttamista. Yksinäisten kohtaaminen on yksi painopisteistä. Mielestäni näihin strategisiin haasteisiin voi vastata perustamalla rytmikästä gospelmusiikkia laulavan kuoron.

Gospelkuoroihin tulee laulajia, koska lauluissa on popmusiikista tuttu sävel-, harmonia- ja rytmikieli. Esimerkiksi monet elokuvasävelmät, joissa on tuttu melodia ja hengelliset sanat, ovat oivaa materiaalia. Sister Act-elokuvien musiikki tai Lord, lift us up where we belong -tyyliset suosikit ovat innostavia lauluja seurakunnan toimintaan tottumattomille. Maailman ylistysmusiikista, esimerkiksi Kirk Franklin ja Heskiah Walker, löytyy luterilaiseenkin makuun hienoja lauluja.

Kuoron haasteellisuus ja tavoitteellisuus on nykyihmiselle tärkeää. Aikaa ei haluta tuhlaa lauleskeluun. Säestävän bändin panos on tärkeä. Kannattaa hankkia soittajia, joille kyseessä oleva genre on tuttu. Erityismessut ja konsertit nimekkäine solisteineen ovat innostavia kokemuksia kuorolaisille. Harjoituksissa tarjoan moni-

puolisten ääni- ja hengitysharjoitusten lisäksi rytmiharjoituksia, musiikin teoriaa, kehonhallintaa ja liikuntaa. Koska itse en hallitse kaikkia osa-alueita tarpeeksi hyvin, olen käyttänyt vierailevia ohjaajia alojensa huipulta. Muun muassa tanssija/koreografi huolehtii kuoron ulkoisesta esiintymisestä, apuohjaajat stemmaharjoituksista sekä pop- ja jazz-koulutuksen saaneet yksinlaulunopettajat gospeläänemuodostuksesta.

Koska kaikki halukkaat eivät mahdu varsinaiseen kuoroon, on kuorolle perustettu niin sanottu farmijoukkue, PreGo, johon pääsee ilman koelaulua harjoittelemaan gospellaulutyyliä. Harjoitusten aikana on seurakunnan tarjoamaa lastenhoitoa ja pyhäkoulua.

Mielestäni gospelkuoromusiikki on yksi tärkeä avain seurakunnille saada toimintaan mukaan uusia ihmisiä. Lahden Gospelkuoro tuo joka vuosi tuhansia seurakuntalaisia kirkonpenkkiin kuuntelemaan sanomaltaan vahvaa, iloista ja joskus itkettävääkin hengellistä musiikkia. Laulajia on nyt kahdessa kuorossa satakolmekymmentä. Suosittelen lämpimästi kollegoille hyppyä tunte mattomaan ja rohkeutta tarttua gospelklassikoihin ja maailmalla radioissa soivaan aitoon gospeliin. ■

”Gospelkuoroihin tulee laulajia, koska laulusa on popmusiikista tuttu sävel-, harmonia- ja rytmikieli.”

Kriisin keskellä surevan lähellä voisi olla sellaisia ihmisiä, jotka käyttäytyvät niin kuin ennenkin. Se antaa ainakin hetkeksi lepoa surulta.

Surevan kohtaaminen

RISTO AHTI
ROVASTI, YPÄJÄ

Elämä on menetystä, luopumista, mutta myös uusien vaiheiden alkamista. Surun kohdatessa ihmiset osallistuvat hyvin monella tavalla surevan lohduttamiseen, ja joskus sitä on hyvin vaikea kestää.

Jos ihminen on elämässään kokenut raskaita menetyksiä, osaa hän kohdata surevan aivan eri tavalla kuin hän, jolla ei ole koskaan ollut suuria suruja, pelkästään auringon paistetta. Pahinta ovat tyhjäänpäiväiset kliseet, sanat, jotka eivät millään tavalla paranna surevan oloti-

laa. Älä siis missään tapauksessa sano ”ymmärrän miltä sinusta tuntuu”. Et sinä kuitenkaan ymmärrä, jos et ole kokenut suuria menetyksiä. Sanonta ”aika parantaa haavat” on turhaa sanahelinää. Samanlaisia pyöreitä ja monesti kuultuja lauseita on esimerkiksi hautajaisadresseissa, jotka ei-

vät millään tavalla rakenna mielialaa. Sen sijaan omintakeinen persoonallinen sana saattaa lämmittää.

Ihminen, joka on kokenut suuren surun, osaa nähdäkseni olla läsnä surevan luona. Tällaisen henkilön kokemuksien kuunteleminen voi auttaa surevaa, joka kokee, että hän ei sitten-

kään ole yksin, vaan on ihmisiä, joilla myös on paljon menetyksiä elämässään. Niistä on päästy yli, vaikka tietenkään niitä ei voi unohtaa.

Ei tyhjänpäiviäsiä kliseitä

Sanoja sanojen vuoksi ja tyhjänpäiviäsiä kliseitä ei tarvita surevan kohtaamisessa. Ystävällinen ja rohkea läsnäolo riittää. Ilmaise, että olet käytettävissä silloin, kun onnettomuusperhe on valmis kohtaamaan ihmisiä ja ottamaan apua vastaan. Nimittäin jatkuva osanottojen paljous voi myös rasittaa, viedä voimat. Samoin kuin karkuun juokseminen silloin, kun sureva on tulossa vastaan. Tai rahojen laskeminen tai kännykän räpläminen silloin, kun sureva yllättäen ilmaantuu näkösalille. Yleensä surun alkuvaiheessa on osaaottavien tulva. Sitten ne vähenevät ja loppuvat. Saattaisi olla jopa hyväksi, että jotkut säästäisivät käyntinsä myöhemmäksi, jolloin kenties yksinäisyys on ruvennut vaivaamaan surevaa.

Osanotto voi olla raskasta

Ihmisten osanottoa on joskus myös vaikea kestää. Pahin moka on kenties se, että joku sanoo ”tiedän mitä sinusta tuntuu, minulta kuoli koira pari vuotta sitten”. Kun voimat loppuvat, on vaikeaa kohdata lohduttajia. Uteliaisuus ei kuulu lohdutukseen: ensin osanottosanat ja heti kiireesti perään kyselemiset. Osanottohetki ei ole mikään poliisikuulustelu. Jätetään ne kuulustelut viranomaisille.

Joku on sanonut viisaasti: ”Kun asian saa edes pieneksi hetkeksi pois mielestä, joku tulee silloin ottamaan osaa. Silloin häipty se lyhyt ja helpompi het-

ki. Asia on taas mielessä, vaikkei jaksaisi enää hetkeäkään.”

Tarjoa konkreettista apua

Jotkut surevat voivat kaivata ympärilleen aivan konkreettista apua. Ei ehkä heti, mutta jossain vaiheessa. Joskus apu on tarpeen ihan heti. Ollisi joku, joka siivoaa ja laittaa ruokaa. Tai kukkien tilalle voisi tuodaan ruokaa, joka on lämmittämisen jälkeen valmista syötäväksi. Etiopiassa olen nähnyt surutelan: Surevan majan pihalle tuodaan kyläyhteisön telta, jossa surevat istuvat ja kyläläiset tulevat ruokineen. Istutaan ja jutellaan. Samanlainen surutelta suurelle hautajaisporukalle oli pystytetty kadulle Sovetossa Etelä-Afrikassa viime marraskuussa. Liikenne oli sillä kadulla katkaistu.

”Jatkuva osanottojen paljous voi myös rasittaa, viedä voimat.”

Kriisin keskellä surevan lähellä voi olla sellaisia ihmisiä, jotka käyttäytyvät niin kuin ennenkin. Se antaa ainakin hetkeksi lepoa surulta. Teennäinen, vaikkapa raamatunlauseilla lähestyminen voi olla todella ärsyttävää ja raskasta. Ja mikä ihmeellisintä, surevan voi olla helpompi olla sellaisten ihmisten kanssa, jotka eivät ole tunteneehtä ennen onnettomuutta. ”Heillä ei

ole silmissä sääliä tai surua. He katsovat surevaa niin kuin muita normaaleja ihmisiä.”

Rohkea läsnäolo riittää

Jokainen kohtaa surevan omalla persoonallisella tavallaan. Kohtaaminen voi olla hyvin vaikeaa, koska sanoja ei löydetä. Mutta niitä sanoja ei tarvita, riittää kosketus, läsnäolo, lyhytkin sellainen. On paljon parempi sanoa ”en osaa lohduttaa” kuin yrittää soperrella sanoja.

Jokainen sureva käyttäytyy omalla tavallaan. Kaikki tavat ovat oikeita. Naiset saattavat puhua paljon, keskustella. Miehet voivat lähteä metsään tai halon hakkuuseen. Jotkut kirjoittavat ajatuksensa muistiin. Joillekin hiljainen musiikki on rauhoittavaa. Tai lähdetään ystävän kanssa kävelemään ja siinä puretaan tunteita. Ammattiauttajien luokse myös riennetään. Heitä kyllä riittää, samoin keskustelupiirejä ammattilaisten johdolla. Tärkeää on, että ammattiauttajat ja kriisiityöntekijät pyrkivät tasapuolisuuteen ja ettei ketään surevaa unohdeta missään tapauksessa. Elämä jatkuu, ja jokaisen on harrastettava asioita, jotka tuottavat mielihyvää. Joillekin työntekeä on parasta terapiaa. Neljän seinän sisälle linnoittautuminen on pahinta, mitä voi tapahtua. Varsinkin jos tämä eristäytyminen kestää vuosia. Suhteiden löytyminen neljälle suunnalle on jokaisen kohdalla tärkeää: suhteet luontoon, ihmisiin, omaan itseensä ja ihmisen omaan arvomaailmaan (Jumalaan sanoisi moni). Monesti tämä arvomaailma joutuu ihmisellä kovaankin kriisiin. Jäljelle jäävät toivottavasti kestävät ja turvaa antavat periaatteet. ■

Virsikirjan lisävihkotyö hyvässä vauhdissa

JENNI URPONEN

KANTTORI, TOHTORIKOULUTETTAVA, NOUSIAINEN

Juiceako lisävihkoon? Suojelusenkeli-laulusta virsi? Tuleeko lisävihkoon mukaan uusi talvivirsi? Reilun vuoden ajan sekä suomenkielinen että ruotsinkielinen lisävihkotyöryhmä on tahoillaan valmistellut virsikirjan lisävihkoa. Lisävihkoihin on etsitty muun muassa sellaisia virsiä, jotka sanoittaisivat nykyihmisen erilaisia elämäнкysymyksiä ja -vaiheita, hengellistä etsintää sekä tukisivat seurakuntien elämää. Työskentelyssä on päästy nyt hyvään vauhtiin.

Virsikirja ja virret herättävät tunteita ja mielipiteitä. Sen voi todeta, kun on parin viime kuukauden aikana seurannut lisävihkon virsiehdotuksiin liittyviä uutisia ja mielipidekirjoituksia. Hyvä, että virsi herättää tunteita ja ajatuksia. Hyvä, että virsiä pohditaan ja puntaroidaan monelta eri kannalta. Hyvä, että ihmetellään, kysytään, kyseenalaistetaan, perustellaan ja aprikoidaan. Tämä keskustelu on koettu tärkeäksi ja otettu mielenkiinnolla vastaan lisävihkotyöryhmissä. Tällä kertaa Cruxissa tarkastellaan lähemmin suomenkielisen lisävihkotyöryhmän työskentelyä.

Kanttorit testasivat lisävihkon virsiehdotuksia

Lisävihko oli esillä helmikuun alussa Lappeenrannan kanttoripäivien yhteydessä. Kanttorit saivat, tietenkin itse laulaen, tutustua muutamiin lisävihkon virsiehdotuksiin. Näistä ehdotuksista saattoi antaa palautetta sekä kertoa samalla näkemyksiä ja ideoita virsikirjan lisävihkotyöskentelyn evästyksiksi joko fläppitaulun välityksellä tai suoraan paikalla olleille työryhmän jäsenille. Lappeenrannan terveisiä käytiin lisävihkotyöryhmäs-

sä läpi heti tuoreeltaan helmikuun kokouksen yhteydessä. Työryhmässä oltiin ilahtuneita ja kiitollisia monista hyvistä esille nostetuista näkökulmistä ja ehdotuksista.

Lisävihkotyöskentelyä kokouksissa ja kotona...

Virsikirja ja virret, mutta aivan erityisesti uusi lisävihko, ovat olleet reilun vuoden ajan monin eri tavoin myös yhdentoista suomenkielisen lisävihkotyöryhmän jäsenen ajatuksissa. Työryhmän puheenjohtajana toimii lääninrovasti, kirkkoherra **Jaana Marjanen** ja sihteerinä (31.1.2013 asti) pastori **Timo-Matti Haapiainen**. Tämän vuoden helmikuun alusta alkaen, Timo-Matin saatua kutsun uusiin tehtäviin, aloitti työryhmän sihteerinä pastori **Samuli Koivuranta**. Jäseninä mukana ovat musiikkisihteerinä **Kaisa-Leena Harjunmaa-Hannikainen**, professori **Kaisa Häkkinen**, kirkkomusiikin opiskelija **Taru Hämäläinen**, laulurunoilija **Anna-Mari Kaskinen**, säveltäjä **Olli Kortekangas**, nuorisotyön opettaja **Pekka Kosonen**, muusikko **Pekka Nyman**, emeritusprofessori **Erkki Tuppurainen** ja kanttori **Jenni Urponen**. Sekä suomenkielisen että ruot-

sinkielisen työryhmän työskentelyä ohjaa ohjausryhmä kirkkoneuvos **Pekka Huokunan** johdolla.

Suomenkielinen työryhmä on kokoistanut kerran kuukaudessa kirkkohallituksen toimitiloissa. Viime marraskuussa työryhmä pääsi monta harppausta eteenpäin, kun se kokoontui pariksi vuorokaudeksi Vivamoon, Lohjalle. Työ on usein jatkunut kokousten väleissä myös erilaisten kotitehtävien parissa.

...laulaen...

Työryhmässä on laulettu paljon. Yhdessä ja erikseen on kahlattu läpi lukuisia laulukokoelmia: herätysliikkeiden laulukirjoja, Ruotsin kirkon virsikirja ja Psalmer i 2000 talet, Uusia virsiä, Messu- ja Tuomaslauluja, Helsingin katolisen hiippakunnan laulukirja Cantemus, saamenkielinen Sálbmagirji, Laula kaikki maa, Lasten virsi, Nuoren seurakunnan laulukirja, Matkalauluja-laulukokoelmat ja näiden kokoelmien mahdolliset eri versiot sekä lukuisia yksittäisiä lauluja ja virsiä eri puolilta kotimaata ja maailmaa.

Lisävihkon virsiehdotuksia tarkasteltaessa ovat suurennuslasin alla olleet muun muassa yhteislaulullisuus, ”tek-

ninen taso” eli melodia, harmonia, rytmi, tavut, painot ja runomitat sekä ”sisällöllinen taso” esimerkiksi sanoma sekä laulun ”inklusiivisuus” ja ”eksklusiivisuus”. Laulun tai virren antia on verrattu myös jo olemassa oleviin virsikirjamme virsiin ja muuhun materiaaliin. Hyvin usein ovat esillä olleet seuraavat kysymykset: ”Sopiiko virsiehdotus jumalanpalveluselämään? Mikä on virsiehdotuksen paikka virsikirjan ja lisävihkon kokonaisuudessa? Onko virsiehdotus ”hyvä” ja mitä uutta siinä on kokonaisuuden kannalta? Tukeeko virsiehdotus seurakunnan osallistumista, muuttuvaa seurakuntaa ja sen elämää?”

Työryhmän saama tehtävänanto on suunnannut kriteeristön muodostumista. Lisävihkon tavoitteena on tukea ja täydentää jo käytössä olevia virsikirjoja sekä vastata niihin tarpeisiin, jotka 1980-luvun jälkeen tapahtuneet muutokset ovat synnyttäneet ja niihin haasteisiin, jotka tulevaisuus asettaa. Näitä 2000-luvun kysymyksiä ovat muun muassa kansainvälisyys, monikulttuurisuus, uusyhteisöllisyys, uudistuva jumalanpalveluselämä ja erilaiset perherakenteet.

Ehdokkaat on ”siivilöity” kriteeristön mukaisesti A, B ja C-kategorioihin. Joidenkin laulujen yhteydessä A-luokkaan on valittu pelkkä sävelmä, sanat ja aihepiiri tai näkökulma. ”Siivilä” on tarkentunut vähitellen – ja tarkentuu yhä edelleen.

...keskustellen ja yhteisesti pohtien...

Työskentelyn kannalta antoisia ja tärkeitä ovat ehdottomasti olleet työryhmässä käydyt erinomaiset ja syvälliset keskustelut. Ensimmäisten kokousten yhteydessä keskusteluiden innoittajina olivat usein kysymykset: ”Mikä on virsi? Minkälainen on virsi? Mikä ero on lisävihkolla ja virsikirjalla?” Laulaminen ja aineiston läpikäyminen ovat nostaneet esille lisää uusia

Virsikirjan suomenkielisen lisävihkotyöryhmän jäsenet
Vivamosssa marraskuun 2012 työskentelypäivien yhteydessä.

kysymyksiä. Työryhmässä on ideoitu, perusteltu ja ihmetelty paljon. Innostuneessa ja luottamuksellisessa ilmapiiressä ja hyvän yhteishengen vallitessa ollaan välillä oltu asioista myös reilusti eri mieltä.

Yhteinen suunta ja päämäärä ovat säilyneet koko ajan selkeinä. Kirkolliskokouksen antamat raamit ohjaavat työskentelyä. Tärkeitä perspektiiviä on saatu myös eri alojen asiantuntijoiden kuulemisesta sekä tutustumalla aihepiiriä käsitteleviin tutkimuksiin ja artikkeleihin.

...kohti virsikirjan lisävihkoa

Arkinen työ lisävihkon virsiehdotusten parissa jatkuu laulaen ja keskustellen. Työskentelyaikaa on jäljellä vuoden 2014 loppuun. Samulilla on hallussaan paksu mapillinen yksittäisiä virsiehdotuksia, jotka odottavat läpikäymistään. Parhaillaan ollaan suunnittelemassa ja valmistelemassa kevään tekstintekijäseminaaripäivää. Olemassa olevien laulujen lisäksi lisävihkoon tullaan tilaamaan aivan uusia virsisävelmiä sekä virsitekstejä aihepiireistä, joita olemassa olevat laulut

eivät ole vielä käsitelleet. Keskustelua ei käydy kuitenkaan ainoastaan työryhmän jäsenten kesken kokousten yhteydessä, vaan tähän keskusteluun ja vuorovaikutukseen kutsutaan mukaan, esimerkiksi facebookin välityksellä, kaikkia virsien ystäviä. ■

*Keskustelua aiheesta myös Facebookissa:
facebook.com/virsipsalm*

Virsiä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon suomen- ja ruotsinkielisten virsikirjojen lisävihkoihin:

- Minkälaiset virret tukevat kirkon missiota tulevaisuudessa?
- Mihin käyttötarkoituksiin ja tilanteisiin on vaikea löytää sopivia virsiä?
- Mistä teemoista on liian vähän virsiä?
- Mitkä musiikkityylit olisivat tarpeellisia lisävihkossa?

Työryhmille voi lähettää virsimateriaalia, ideoita ja ehdotuksia virsiksi ja aihepiireiksi osoitteeseen virsi.psalm@evl.fi

Reggaemessu

ANSSI ALMGREN

SEURAKUNTAPASTORI, LEMPÄÄLÄN SEURAKUNTA

Idea reggaemessusta syntyi Nuorten Keskuksella reilu vuosi sitten. Muutamalla puhelinsoitolla ympärille kerääntyi innokkaita messunkehittelijöitä Suomen Lähetysseurasta, Changemakeristä, Kansan Raamattuseurasta ja eri seurakunnista. Ajatus oli yksinkertainen: julistetaan evankeliumia sellaisilla rytmeillä, jotka sytyttävät, keinuttavat ja lämmittävät. Sanomaa läheltä lähelle, isolla sydämellä ja sellaisella kielellä, jota porukka ymmärtää.

Suunnittelun alkuvaiheessa hahmotelimme isoja linjoja: ajankohtaa, tilaa, bändiä, virsiä ja teemaa. Muutaman eri vaihtoehdon jälkeen päädyimme kyselemään tiloja pop-messun kehdestä Töölön seurakunnasta. Suomessa on vain muutama kristillinen reggae-yhtye, ja tiimin yhteinen näky oli, että Katajainen Kansa oli messuun saatava. Suomen lähetysseuran kautta järjestyi äänentoisto ja muiden tahojen kanssa jaoimme bändi-, messulehti- ja tarjoilukustannuksia. Messun sanomassa halusimme nostaa esille ympäristö- ja ihmisoikeuskysymyksiä. Reggaemusiikki tuki teemaa, sillä sen kautta on aina nostettu esille yhteiskunnallisia epäkohtia ja käsitelty kysymyksiä oikeudenmukaisuudesta.

Kirkkokansalla mahdollisuus osallistua ideointiin

Messun rakentaminen oli tavattoman mukavaa, kun toteuttamisessa oli täy-

sin vapaat kädet. Suunnittelussa oli helppo kuulla se, että tavoitteena oli kunnioittaa olemassa olevaa, mutta myös luoda ja löytää jotain uutta. Sel- laista joka puhuttelee ja menee kuoren alle. Halusimme kuunnella ideoita myös oman piirimme ulkopuolelta, joten avasimme Facebookiin tapahtumalle sivut, joiden kautta koko kirkkokansalla oli mahdollisuus osallistua ideointiin.

Paikalle tuli neljäsataa messuvierasta

Tammikuussa 2012 viimeisetkin järjestelypalaset loksahdivat kohdalleen ja kaikki näytti paperilla hyvältä. Oletimme, että messu herättäisi kiin-

”Messun sanomassa halusimme nostaa esille ympäristö- ja ihmisoikeuskysymyksiä.”

nostusta, mutta perinteinen painettu mainostus oli jäänyt seitin ohueksi. Sosiaalisen median tapahtumakutsussa messu kasvatti kuitenkin nopeasti suosiotaan, joten osasimme odottaa paikalle reipasta kahtasataa messuvierasta. Sunnuntaina 12.2.2012 paikalle tuli neljäsataa messuvierasta - virsikirjat loppuivat kesken. Messun rikkaasta ja moni-ilmeisestä musiikista vastasi kahdeksan hengen kokoonpanossa soittanut Katajainen Kansa. Yhtyeen vokalisti **Tommi Ahonen** oli tehnyt messua varten upeat virsisovitukset.

Halusimme alleviivata kohtuullista elämäntapaa

Kirkkovuoden ajankohta tarjosi aiheeksi ”Jumalan sanan kylvöä”, min- kä kautta oli helppo lähestyä ihmisen roolia luomakunnan tilanhoidajana. Luomakuntaa uhkaavat monet ihmisen toiminnasta johtuvat ongelmat, ja alkaneen paastonajan äärellä halusimme alleviivata kohtuullisen elämäntavan merkitystä. Messun yhtenä tekstinä oli Jesajan kirjasta kappale: ”Toisenlaista paastoa minä odotan: että vapautat syyttömät kahleista, irrotat ikeen hihnat ja vapautat sorretut, että murskaat kaikki ikeet, murrat leipää nälkäiselle, avaat kotisi kodittomalle, vaatetat alastoman, kun hänet näet, etkä karttele apua tarvitsevaa veljeäsi.” (Jes. 58:6-7)

Yhtymäkohtia vapautuksen teologiaan

Messussa oli yhtymäkohtia vapautuksen teologiaan. Esimerkiksi pas- tori **Kai Sadinmaa** käsitteli saarnas- saan rakenteellista syntiä ja muistutti

aktiivisen toiminnan (praksis) merki- tyksestä. Synti ei ole pelkästään ihmi- sen teko lähimmäistä tai Jumalaa vas- taan, vaan synti näkyy ensisijaisesti ja ennen kaikkea niissä rakenteissa, jot- ka tuottavat sortoa, nälkää ja kuole- maa.

Varsinainen messu oli palautteen pe- rusteella erittäin onnistunut vaikka pa- rannettavaakin löytyi. Moni asia jäi viime hetkeen. Esimerkiksi äänentois- to saatiin kuntoon kolme minuuttia ennen messun alkua. Vaikka soun- dcheckit ja muut oli tehty pohjalle, niin emme olleet huomioineet sitä, et- tä langattomat mikit oli kytketty eri järjestelmään kuin yhtyeen äänentois- to, ja ne eivät oikein toimineet yhdes- sä. Joskus se on pienestä kiinni. Sillä kerralla homman pelasti noheva sun- tio, joka pyöritteli Leathermanin avul- la äänikaapin takaseinän irti ja viritti meille toimivan kokonaisuuden. Kii- tokset vielä Santerille Töölöön!

Kehittämisrahasto erityismessuille

Erityismessun järkkäminen huike- alla yhteistyöporukalla oli mahtava kokemus. Erityismessun kehittämi- nen ja toteuttaminen oli perusmessua kalliimpaa, mutta yhteistyössä kulut pilkkoutuivat. Jatkossa pitäisi miettiä yhden spesiaalimessun sijasta esimer- kiksi reggaemessujen sarjaa, joka jär- kevällä tavalla nivoutuisi seurakun- nan muuhun toimintaan. Haastettu kirkko voisi miettiä vaikkapa omaa kehittämisrahastoa näille erityismes- suille, jotka näyttäisivät kiinnostavan erityisesti nuoria aikuisia aivan eri ta- valla kuin kello kymmenen aamu- messut. ■

Kuva:Sami Marte

UUSIA TEKIJÖITÄ Tekstin ääressä -palstalla

Tekstin ääressä -palstan tekijöiden joukkoon ovat vuoden alusta liittyneet Hanna Vanonen, Juha Tanska ja Anna Marte. Toimitus esitti heille muutaman kysymyksen. Vanhoina kirjoittajina jatkavat Niko Huttunen, Ari Oinas ja Satu Saarinen.

Kerro muutamalla lauseella itsestäsi ja taustastasi

Tervehdys! Olen **Anna Marte**, työskentelen Kauniaisten suomalaisessa seurakunnassa kanttorina. Tällä hetkellä olen hoitovapaalla 1-vuotiaan Saaran kanssa.

Olen **Hanna Vanonen**, pappi ja tutkija, tällä hetkellä oikeastaan teologian alan akateeminen sekatyöläinen. Saarnojani ja hartauspuheitani on voinut viime vuosina eniten kuulla Porvoon ja Kauniaisten kirkkotiloissa ja Yleisradion aamuhartauksissa. Tutkimuspuolella olen ollut kiinnostunut etenkin väkivaltaa ja vastakkainaset-

telua kuvaavista Raamatun ja Qumranin teksteistä ja siitä, miten niitä on tulkittu.

Nimeni on **Juha Tanska**. Olen 51-vuotias kirkkoherra Kymin seurakunnasta, Kotkasta. Sivutoimisesti viljelen maata ja hoidan pientä lammaslaumaa vanhalla kotitilallani Haminaassa, jossa myös asumme perheeni kanssa. Koulutukseltani olen teologian tohtori.

Mikä sinulle on tärkeintä/olennaisinta saarnaamisessa?

Hanna: Haluaisin kutsua kuulijan kanssani ihmettelemään Raamatun

tekstiä avoimin mielin. Toivoisin, että saarnaaja ja kuuliija voisivat molemmat tehdä oivalluksia ja vaikuttua tekstin äärellä!

Juha: Toivon, että saarna koskettaa sisintä, antaa toivoa ja keventää niitä taakkoja, joita seurakuntalaiset mielessään kantavat.

Millainen oma saarnatyylisi on?

Hanna: Vakiokommentaattorini kuvaavat saarnatyylilläni maalailevaksi, kerronnalliseksi ja pohdiskelevaksi. Itse olen huomaavinani, että tartun Raamatun tekstiä lukiessani usein visuaalisiin mielikuviin sekä tekstistä

Juha Tanska

Hanna Vanonen

välittyviin kokemuksiin, tunteisiin ja ristiriitoihin. Näitä analyttisesti tarkastelemalla saarna alkaa kehittyä.

Juha: Saarnatyylini on mietiskelevä, keskusteluvuuteen pyrkivä, vaikka harvoin pidän varsinaisia keskustelu-saarnoja.

Millaisia periaatteita sinulla on jumalanpalveluksen virsien valintaan?

Anna: Valitessani virsiä olen yleensä lukenut huolella päivän tekstit ja miettinyt, mitä aiheita ja teemoja niistä nousee pintaan. Pyrin myös ottamaan huomioon eletävän vuoden-ajan sekä mahdollisesti juuri sillä hetkellä yhteiskunnassa keskustelun alla olevat asiat, mikäli ne osuvat ja uppoavat erityisen hyvin päivän aiheeseen. Alkuvirtenä saatan käyttää aamuvirttä ja yleisesti ottaen pyrin valitsemaan

ensimmäiseksi virreksi mahdollisimman helposti laulettavan virren harvalla on aamulla heti ääni auki... Cruxin virsiä valitessani virren ajan-kohtaisuus juuri sillä viikolla ei toteudu siinä mittakaavassa kuin mitä elävissä elämässä. En myöskään innostu kimmeltävistä keväthangista puhuvasta virrestä marraskuussa valintoja tehdessäni.

Millainen on musiikkimakusi? Entä millaista musiikkia tykkäät mieluiten soittaa?

Anna: Musiikkimakuni on erittäin laaja - kevyestä klassiseen. Kuunteleman musiikki on kovin riippuvaisista tilanteesta. Rauhallisena koti-il-tana klassinen vanha musiikki koko laajuudessaan on parasta. Päivisin kuuntelen mielelläni sinfoniaorkesterien hienoja elokuvamusiikkilevy-

tyksiä keskimmäiseni niitä leikkien-sä lomassa soittaessa. Mikään ei voita latinopoppia tai Nightwishia lenkkipolulla ja taas itse musisoidessani uusi hengellinen musiikki tuntuu raikkaan kotoiselta valinnalta.

Millaista musiikkia tykkään itse soittaa? Jaa-a. Viihdyn varmaankin parhaiten soittaessani yhtenä jäsenenä messubändissä!

Mitä ajattelet, mikä on saarnan tehtävä jumalanpalveluksessa?

Hanna: Messussa moni asia palvelee tutun ja turvallisen tradition välittämistä – mikä on ilman muuta tärkeää – mutta saarnassa saa olla myös uutta ja herättelevää ainesta!

Juha: Saarnan tehtävä jumalanpalveluksessa on tilan raivaaminen liturgisen ajan kokemukselle, sille todellisuuskokemukselle, jossa ajan yhden-suuntainen kulku hetkeksi murtuu ja Raamatun sanojen kautta Jumala on seurakuntansa keskellä ja lahjoittaa meille itsensä. Tiedän, että tämä todellisuus on perimmältään sanojen tuolla puolen, mutta parhaimmillaan Raamatun ja saarnankin sanat voivat viitata ja tuoda läsnäolevaksi tuon salaisuuden, vaikka eivät voikaan ottaa siitä haltuunsa.

Mitä harrastat?

Anna: Harrastuksenani on lukeminen ja juokseminen. Tässä elämäntilanteessa kummallekin on vaan jäänyt luvattoman vähän aikaa, mutta yritän tehdä parannusta asiasta joka viikko.

Hanna: Vapaa-aikaa vietän mielusti kulttuurin parissa.

Juha: Harrastan kirjoittamista, musiikkia, valokuvausta sekä kaitafilmi-elokuvien tekemistä omasta ja perheen arjesta. Aikaa harrastuksille tosin jää niukalti. ■

28.4.

TAIVAAN KANSALAISENA MAAILMASSA

4. SUNN. PÄÄSIÄISESTÄ

Liturginen väri: valkoinen

Jh. 16:5–15

Virret: 570, 130, 484, 577, 452, 451: 1, 5

Muuta musiikkia: R. Führer: Cantate Domino,
P. Laaksonen: Valon hymni (ML), Nyt laula, kaikki
maa (TZ), Herralle laulakaa (TZ)

Tiedon ja tietämättömyyden rajamailla

HANNA VANONEN

Johanneksen evankeliumin teksti on haastavaa luettavaa – ja vielä haastavampaa kuunneltavaa. Tämänkin sunnuntain evankeliumissa on vähän sellaista, mihin voisi ensi kuulemalta helposti tarttua. Katkelma 16. luvusta ei ole kertomus, jonka juonen voisi muistaa, eikä keskustelu, joka etenisi helposti seurattavien repliikkien muodossa. Se on Jeesuksen yksinpuhelua, joka vieläpä on irrotettu laajemmasta, suorastaan valtavasta puhejaksoista (Jh. 14–16). Lisäksi katkelma on ladattu hengästyttävällä määrällä hengellistä kieltä. Käytetyistä käsitteistä synti, vanhurskaus ja tuomio tulevat kyllä selitetyiksi (Jh. 16:9–11), mutta myös selitykset ovat varsin abstraktilla tasolla.

Kaikesta huolimatta tekstiin on kuitenkin ikään kuin piilotettu dialogia muistuttava rakenne. Vuoropuhelua käydään Jeesuksen ja opetuslasten välillä, mutta Jeesus paitsi puhuu omat osuutensa myös kuvailee opetuslasten reaktiot. Vuoropuhelun voisi tiivistää vaikkapa näin: 1. Jeesus esittää väitteen: ”Minä menen hänen luokseen, joka on minut lähettänyt.” (Jh. 16:5a) 2. Reaktio: Opetuslapset eivät kysy mitään, vaan murehtivat mielessään Jeesuksen sanoja (Jh. 16:5b–6). 3. Jeesus reagoi opetuslasten ajatuksiin esittämällä uuden väitteen: ”Teille on hyödyksi, että minä menen pois.” Lisäksi hän selittää tarkemmin tätä ajatusta (Jh. 16:7–11). 4. Reaktio: Opetuslapsista tuntuu, että he eivät enää kykene ottamaan vastaan enempää tietoa (Jh. 16:12). 5. Jeesus antaa lupauksen siitä, että opetuslapset vielä johdetaan totuuden tuntemiseen (Jh. 16:13–16).

Purkamalla tekstin tällaiseksi vuoropuheluksi saarnaaja voi auttaa kuulijaa vastaanottamaan ja ymmärtämään sen paremmin. Purkamisen voi toteuttaa saarnassa monella tavalla: evankeliumin sisällön voi kertoa uudelleen omin sanoin, yksinkertaistettuna ja ”piilotetun” rakenteen esiin tuoden. Purkamisen voi tehdä myös yhdessä kollegan tai seurakuntalaisen kanssa siten, että saarnaajan kertoessa evankeliumia omin sanoin avustaja sanoittaa väliin opetuslasten reaktioita. Voipa tätä dialogia kokeilla havainnollistaa draamankin keinoin.

Kun teksti on jäsennelty vuoropuhelun muotoon, siitä on helpompi tehdä havaintoja. Voidaan esimerkiksi huomata, että tekstissä muodostetaan jonkinasteinen kontrasti tiedon ja tietämättömyyden välillä. Tekstin jälkipuoliskolla tämä kontrasti on erityisen kirkas: opetuslasten tietämättömyys ja kykenemättömyys ottaa vastaan tietoa (jae 12) asetetaan vastakkain Totuuden Hengen välittämän yliveraisen tiedon kanssa (jae 13). Tekstin alkupuolella taas ovat vastakkain jäähyväisten vuoksi tunnettu murhe (jae 6) ja se tosiasiassa, että ero kuitenkin on hyödyllinen, jopa välttämätön (jae 7). Tämäkin ristiriita liittyy tietämättömyyteen ja tietoon: opetuslapset ovat murheissaan, koska eivät tiedä eivätkä ymmärrä suurempaa suunnitelmaa. Jeesus taas tietää ja ymmärtää, ja hän lupaakin kertoa opetuslapsille totuuden. Lupauksen myötä kontrasti hiukan hälvenee: opetuslapset eivät ole tuomittuja täyteen tietämättömyyteen, mutta eivät kuitenkaan vielä tunne koko totuutta. He kulkevat tietämättömyyden ja tiedon rajamailla.

Nostamalla esiin tekstissä esitetyt kontrastit voi paitsi päästä paremmin kiinni itse evankeliumiin myös luoda linkkejä nykyajan ihmisen todellisuuteen. Tekstin alkupuolella esitetyn kontrastin havaittuaan voi etsiä erilaisia esimerkkejä tiedon tai ymmärryksen puutteesta ja sen aiheuttamasta murheesta. Samoin voi kaivaa esiin kokemuksia siitä, miten aluksi käsittämättömältä tuntuva asia onkin jälkepäin tarkasteltuna jäsentynyt ymmärrettäväksi tai suorastaan tarpeelliseksi kokemukseksi. Tekstin jälkipuoliskon kontrastin innoittamana voi pohtia, mitä tiedon vastaanottaminen oikeastaan on. Voisiko se, että ”oppiä tuntemaan totuuden”, vaatia paitsi tiedon vastaanottamista vaikkapa kuulemalla tai lukemalla myös tiedon ymmärtämistä, sisäistämistä – jopa muuttamista toiminnaksi? Ja onko itse asiassa niin, että juuri tiedon ja tietämättömyyden rajamailla tehdään niitä aitoja oivalluksia, sellaisia, jotka sisäistetään ajatuksen tasolla ja jotka alkavat vaikuttaa myös käytännössä? Ehkä taivaan kansalaisuudenkin voisi nähdä juuri näin: kun liikutaan erilaisten mutta limittäisten todellisuuksien rajapinnalla – tiedon ja tietämättömyyden, tai vaallisen ja maallisen – on kaikkein suurimmat mahdollisuudet omaksua, ymmärtää ja sisäistää, muuttua itse ja muuttaa maailmaa. ■

5.5.

SYDÄMEN PUHETTA JUMALAN KANSSA

5. SUNN. PÄÄSIÄISESTÄ

Liturginen väri: valkoinen

Jh. 16:23–33

Virret: 373, 129, 568, 387: 1-4, 514, 93: 1, 8

Muuta musiikkia: O. Honkanen: P.N., J. Löytty:

Missa Missionalis: Kyrie eleison (JLVK), A. Gabrieli:

Kyrie (Mass in F, "Missa Brevis"), P. Simojoki:

Tuulee, tuulee (MyM)

Rukous ja ilo

JUHA TANSKA

Tyttö katsoo vetoavasti keittiön pöydän ääressä istuvaa isäänsä:

Isä, ota syliin.

– Otanhan minä, isä vastaa ja nostaa tytön polvilleen.

Syliin päästyään tyttö ojentaa kätensä pöydällä olevaan pikkuleipäkuluhonkeen ja tarttuu pipariin.

– Halusitko sinä minun syliini siksi, että yltäisit pipareihin?

– Halusin, tyttö vastaa ja katsoo isäänsä vilpittömin silmin.

Keittiön pöydän ääreltä mieleen jäänyt hetki kuvaa ehkä kaikessa naiiviuudessaankin hengellisen elämämme lapsuutta (eikä nyt ole kyse kronologisesta iästämme). Jumalalla on meille ennen kaikkea käyttöarvo. Kurkottamalla hänen puoleensa voi ehkä hyötyä.

”Pyytäkää, niin te saatte, ja teidän ilonne on täydellinen,” Jeesus rohkaisee rukoussunnuntain evankeliumissa. Pyyntörukous ja ilo liittyvät tässä yhteen. Jumalalta pyytäminen ja ilo, toisin sanoen: rukous ja ilo - mitä tekemistä niillä lopulta on toistensa kanssa? Rohkaiseeko Jeesus meitä käyttämään Jumalaa hyödyksemme, ja niin toimien tulemaan iloisiksi? Ehkä näinkin, mutta tarkemmin katsoen ilo evankeliumeissa (kr. *khara*) liittyy laajempaan yhteyteen kuin yksioikoiseen Jumalasta ”hyötymiseen” rukouksen avulla.

Neljän evankeliumin todistus ilon lähteistä on varsin rikas. Seuraava esimerkkien luettelo ei ole kattava, mutta näinkin lyhyesti voimme todeta, että ilo evankeliumeissa ja ihmisten sydämissä syntyy esimerkiksi:

– itse evankeliumin, ilosanoman kuulemisesta ja sanoman vastaanottamisesta (esim. Mt. 13:20, 44);

– kun kadonnut tai syrjässä oleva pääsee jälleen yhteyteen Jumalan ja toisten ihmisten kanssa

(Mt. 18:13; Lk. 15:5, 7, 9, 10, 23–24, 32; 19:6);

– Jeesuksen löytämisestä ja kohtaamisesta (Lk. 2:10; Jh. 20:20);

– kun Jumala osoittaa laupeutta (Lk. 1:58);

– vainottuna olemisesta, sillä se todistaa, että olemme Jumalan lapsia (Mt. 5:22);

– Jeesuksen asialla olemisesta ja siitä, että evankeliumi vaikuttaa (Lk. 10:17; Jh. 4:36).

Evankeliumien ilo kaventuu, jos ymmärrämme ilon lähteeksi pelkästään Jumalan myöntävät vastaukset niihin rukouksiimme, joissa pyydämme häneltä tavaroita tai palveluksia. Ehkä saarnaaja voisi avata evankeliumin ilon lähteitä rukoussunnuntaina niin, että hän rohkaisee sekä itseään että kuulijoitaan rukoilemisen tapaan, jossa

– mietiskellään ilosanomaa ja pyydetään, että se koskettaa omaakin sydäntä;

– rukoillaan syrjässä olevien puolesta ja toimitaan käytännössä;

– eläydytään evankeliumien kertomuksiin niin, että Jeesus itse tulee teksteissä meitä vastaan;

– pyydetään kykyä nähdä Jumalan hyviä tekoja omassa ja läheisten elämässä;

– rukoillaan heidän puolestaan, jotka satuttavat meitä;

– pyydetään rohkeutta kulkea yhden päivän matka, mihiin evankeliumi meitä kutsuukaan.

Kaikkea edellä kuvattua voimme rukouksessa pyytää, ja kaikkiin näihin elämänalueisiin evankeliumit liittyvät ilon. Itse asiassa, Isä meidän -rukous tiivistää varsin kattavasti nuo samat aiheet, joihin evankeliumeissa liittyy ilo: Jumalan valtakunnan tulemisen luoksemme, Jumalan laupeuden ja huolenpidon, anteeksiannon, koettelemukset ja Jumalan tahdon tapahtumisen. Rukoilemme Isä meidän -rukousta, jotta tulisimme iloisiksi.

Saarnan voisi toteuttaa myös niin, että se itsessään sisältää rukousta. Evankeliumin kuvaamien ilonlähteiden/rukousaiheiden kohdalla seurakunta voisi laulaa aina kuhunkin kohtaan sopivan virrensäkeistön tai saarnaaja tai avustaja lausua lyhyen rukouksen. Jos aikaa valmistautumiseen on riittävästi, rukousaiheita tai lyhyitä rukouksia voisi koota seurakuntalaisilta. ■

”Ilo evankeliumeissa ja ihmisten sydämissä syntyy Jeesuksen löytämisestä ja kohtaamisesta.”

9.5.

KOROTETTU HERRA

Helatorstai

Liturginen väri: valkoinen

Mk. 16:14–20

Virret: 106, 447, 107, 9, 225, 326: 1, 9

Muuta musiikkia: Hulkkonen: Minä kunnioitan sinua Jumalani, A. Gabrieli: Gloria (Mass in F, "Missa Brevis")

Ei kukaan voi olla teitä vastaan

SATU SAARINEN

Helatorstai eli pyhä torstai on yksi kirkon suurista pyhistä. Sitä on vietetty jo 300-luvulta lähtien Kristuksen taivaaseen astumisen kunniaksi. Alttarilla on kuusi kynttilää, liturgisena värinä loistaa puhdas valkoinen.

Suomessa helatorstain vietto yhdistyy pakanuuden ajalta periytyvään kevään kylvökauden alun juhlaan. Erityisesti Hämeessä, Satakunnassa ja Uudellamaalla poltettiin kokkoja, helavalkeita, joiden läpi karja ajettiin laitumelle. Maatalousyhteiskunnassa helatorstaita juhlistettiin kulke-malla kulkueina pelloilla hyvää satoa rukoillen. Kevään juhla oli erityisesti nuorison juhla; neidot vaelsivat kylällä helkavirsiä laulaen. Kesäjuhlien- ja leikkien kausi oli lau-laen ja tanssien avattu!

Helatorstain evankeliumin tapahtumat taipuvat hanka-lasti mielikuvituksen nauhalle. Jeesuksen elämästä kertovien elokuvienkin taivaaseenastumiskohtaukset ovat lähin-nä kiusallisia. Miten se on mahtanut tapahtua, askarruttaa erityisesti rippikoululaisia, mutta saa aikuisenkin pohdis-kelemaan aistimaailmamme ja ruumiillisen olemisemme rajallisuuksia ja mahdollisia rajattomuuksia.

Taivaaseen astuminen tunnustetaan yhtenä uskomme keskeisenä lauseena sekä Nikean että apostolisessa uskon-tunnustuksessa. Sitä, kuten montaa muutakaan uskonto-tuutta ei järki tavoita – muutenhan sanassa ei olisi "uskon"-etuliitettä. Uskontotuiksia yhdessä ääneen lausumalla yh-teinen usko vahvistuu. Ne ovat myös luonteeltaan seura-kunnan yhteistä ylistystä.

Taivaaseen astumisen uskontotuudellisuus ja tapahtu-man merkitys uskovien yhteisölle tulee kauniisti esiin "Tai-vaaseen menemisen" juhlan ikonissa. Ikonissa korostuu se, että itse taivaaseen astuminen ei suinkaan ole ainoa eikä edes keskeisin osa juhlaa. Alaosassa kuvatut henkilöt kiin-nittävät katsojan huomion; keskellä seisoo Neitsyt Maria ja häntä ympäröivät opetuslapset. Kristus on kuvattuna iko-nin yläosassa, enkelien ympäröimänä, pienempänä hahmo-na kuin alaosan joukko.

Kuvasommitelma korostaa samaa kuin uskontunnustuk-sen syvin olemus; keskeisenä uskontotuutena on kysymys *kirkosta*, niiden ihmisten yhteisöstä, jotka Kristus valtuut-taa toimimaan nimessään ja joille hän lupaa voimansa. Kir-kon syntymäpäivänä helluntaina tämä valtuutus saa täyden siunauksen, kun Pyhä Henki vuodatetaan seurakunnan ylle.

Silti jo nyt kirkon alkusanat on lausuttu. "Menkää kaik-kialle maailmaan ja julistakaa evankeliumi kaikille luo-duille. Joka sen uskoo ja saa kasteen, on pelastuva. Joka ei usko, se tuomitaan kadotukseen."

Helatorstain sanoma tukee ja vahvistaa ajatusta kirkosta pyhien yhteisönä. Se pakottaa meidät pohtimaan omaa asentoamme ikonin alaosan hahmojen joukossa, maan päälle jäävien joukossa. Ymmärrämmekö olevamme eläviä oksia Kristuspuussa? Ymmärrämmekö vastuumme Kris-tuksen ruumiin jäsenenä?

Kristus vahvistaa keskinäistä yhteytämme sekä yhteyttä häneen ehtoollisen lahjassa. Pyhän Hensensä kautta Hän on läsnä sanassa ja sakramenteissa seurakuntansa keskellä. Pöydästä ja penkistä noustessamme liitymme siihen jouk-koon, joka sai tehtävän viedä sanoma Vapahtajasta koko maailmaan, kaikille luoduille.

Ortodoksinen helatorstain kontakki ilmaisee uskon ja luottamuksen johdatukseen:

"Sinä et suinkaan eronnut meistä, vaan olet aina kans-samme ja lupaat niille, jotka sinua rakastavat: Minä olen teidän kanssanne eikä kukaan voi olla teitä vastaan." ■

"Mikä on suhteemme meitä ympäröivään yhteisöön, kirkkoon ja seurakuntaan?"

12.5.

PYHÄN HENGEN ODOTUS

6. SUNN. PÄÄSIÄISESTÄ

Jh. 15:26–16:4

Virret: 464, 127, 446, 588, 451, 387: 6

Muuta musiikkia: Pyhä Henki, Jumalan Henki (TL), Oi tule, Pyhä Henki (TZ), Pyhän kosketus (UML), Santo es el Señor (Pyhä Kolumbialaisesta messusta, suom. Katja Kaila)

Lempeä Iskä

ARI OINAS

Täällä maallistuneessa hyvinvointiskandinaviassa on vaikea käsittää sitä vihaa, joka Jeesuksen mukaan seuraa kaikkia niitä, jotka pitävät häntä ihmiseksi tulleen Jumalana. Ajatus ihmisestä, joka on samalla sekä täysi ihminen että täysi Jumala on syystä tai toisesta monille niin karmaiseva, että sitä seuraa käsittämätön halveksunta, viha ja jopa väkivalta uskovia kohtaan.

Monikulttuurinen yhteiskunta, jossa vallitsee uskonvapaus, on monin paikoin maailmaa yhä vieras ajatus. Niillä maailman kolkilla on vaarallista olla kristitty. Jeesuksen lupaus niissä tilanteissa eläville on: ”Te saatte Puolustajan; minä lähetän hänet Isän luota.” Jeesus vielä rohkaisee vainottuja kaikkialla maailmassa: ”Maailmassa te olette ahtaalla, mutta pysykää rohkeina: minä olen voittanut maailman.” Isän rakkaus seuraa kristittyä, minne ikinä elämä hänet viekin, kuuluu toinen Jeesuksen lupaus. Kunpa sen riittävyys jaksaisikin aina uskoa. Opetuslapsille Jeesuksen jäähyväispuheet ennen vangitsemistaan olivat sekä käsittämättömät että pelottavat. Meistäkin ne tuntuvat usein sellaisilta.

Helppoa ei ole myöskään hyväksyä sellaisenaan Jeesuksen toteamusta, että kristityn elämä ei koskaan ole vaivatonta ja kaikkia huolia vailla. Sellaisesta on turha haaveilla. Jeesuksen puheissa ei ole menestysteologian häivääkään. Se on pelkkää ristin teologiaa.

Ristiinnaulitsemisen seurauksena oli Jeesuksen seuraajien pakeneminen ja piiloutuminen. Kun Pyhä Henki heluntaina tuli, he rohkaistuivat, mutta edelleen heidän elämänsä sisältyi myös pelon ja piiloutumisen aikoja. Niin on yhä monin paikoin maailmaa. Jopa täällä Pohjolassa moni

pitelee työkavereiltaan kristillistä vakaumustaan niin kummallista kuin se onkin. Miksi kristittynä oloa pitää jopa täällä hävetä?

Ehkä syynä on se, että Jeesuksen lupaama vaikeuksien täyttämä tulevaisuudennäkymä ja reaalityodellisuus, joka elämässämme vallitsee, on aina ristiriidassa. Pelätään ihmisten nauravan kristitylle, jonka elämä ei ole sen kummempaa kuin muidenkaan. Taivaan rauha ei näytä ulottuvan tänne alas asti. Mistä silloin voi saada rohkaisua jatkaa arkista aherrustaan kristittynä vailla pelkoja?

Alkuun myös opetuslasten oli vaikea hyväksyä sitä, että Jeesuksen näkyvän läsnäolon sijasta heidän elämässään tukena olisi Jeesuksen sijasta vain näkymätön Pyhä Henki ja toiset kristityt. On siinä hyvätkin puolensa, kun ajatteleminen tarkemmin. Kristuksen kuva on sen myötä aina myös toisen ihmisen kuva. Kristus näyttäytyy parhaiten aina syntisen ihmisen – toisen kurjan – kasvojen kautta. Ehkä se myös opettaa armollisuutta toisiimme kohtaan. Joudumme hyväksymään sen, että sama armo, joka on tuon toisen kurjan pelastanut, auttaa meitäkin eteenpäin.

Kipeää se tietenkin välistä tekee, kun joudumme väistämättä olemaan toistemme armoilla myös negatiivisessa mielessä, seurakunnissakin. Silti jotain äärettömän kaunistakin siinä kuvassa on. On kuin Kristus kirkastuisi sen kautta, että hän on samanaikaisesti jotain täysin muuta kuin me syntiset ihmiset, että ihminen kuten mekin. Siinä on mysteeri, joka ei avaudu tieteellisen tarkastelun kautta. Samalla se on ainoa Totuus, joka voi meitä auttaa.

Uskon nimittäin lujasti siihen, että silloin kun suostumme rukouselämässämme kuuntelemaan Pyhän Hengen hiljaista ja lempeää kuiskuttelua omatuntomme vahvistuu ja löydämme voimaa toimia oikein silloinkin, kun seuraukset eivät ole eduksemme. Kristus johtaa sekä meitä että koko kirkkoa samalla tavalla, ilman pakkoa, rakkauden keinoin, pelkojamme lieventäen. Kun rukoulet Jeesuksen opettaman Isä meidän -rukouksen, Iskä kuulee sen ja lähettää Poikansa tähden Pyhän Hengen sinua vahvistamaan. Tuo aramean sana ”Abba” on nimittäin hellittelysanana lempeälle Taivaan Isälle. Suomeksi se on Isi tai Iskä. Meikin saamme kutsua Jumalaa niin. Samalla voimme sisimmässämme lausua hiljaisen rukouksen: ”Totuuden Henki, johda sinä meitä etsiessämme valkeuden teitä.” ■

”Miksi kristittynä oloa pitää
jopa täällä hävetä?”

18.5.

TULE, PYHÄ HENKI

Helluntaiaatto

Liturginen väri: punainen

Jh. 14:8–17

Virret: 124, 115: 1, 7, 8, 112, 445, 232, 111: 7

Muuta musiikkia: Veni Sancte Spiritus (TZ),
Saavu jo Henki (TZ), Saavu, valo sydänten (TZ)

Rajattomien mahdollisuuksien ekumeeninen haaste

NIKO HUTTUNEN

Saarnatekstin alussa Filippus pyytää saada nähdä Isän. Pyyntö liittyy edellä oleviin Jeesuksen sanoihin, jossa tämä on vakuuttanut opetuslasten jo nähneen Isän.

Filippuksen pyyntö ja sitä seuraavat Jeesuksen sanat Isän ja Pojan välisestä yhteydestä sekä rukouksen voimasta ovat yllättävästi osana helluntaiaaton tekstiä. Vasta saarnatekstin lopussa puhutaan Pyhän Hengen odottamisesta, mikä on helluntaiaaton aihe.

Hyvällä tahdolla voi ajatella, että rukouksen voima viittaa siihen, miten Pyhän Hengen avulla saadaan aikaan ihmeitä. Sen sijaan kysymys Isän ja Pojan ykseydestä on hankalasti sisällytettävissä helluntaiaiheeseen. Tavoitellaanko tässä jotain viitettä kolminaisuuteen?

Taustalla lienee ajatus, että uskon kautta Jeesus on läsnä uskovassa (Jh. 14:20). Syntyy ketju: Isä on Jeesuksessa ja Jeesus uskovissa. Koska Jeesus menee Isän luo, on Jeesus Pyhän Hengen kautta läsnä.

Uskon vaikeus on evankeliumissa jatkuvasti läsnä. Jotkut eivät usko ollenkaan, jotkut uskovat vain tekojen takia, mutta parasta on, jos uskoo ilman niitä. Tässä saarnatekstissä Jeesus vaikuttaa hiukan epätoivoiselta ja huokaa, että usko syntyi edes Jeesuksen tekojen – siis ihmeiden – takia.

Usko voidaan ymmärtää luottamuksena johonkin (vrt. esim. usko ihmiseen), mutta myös jonkun tosiasiaväitteen uskomisena. Tällä kertaa näyttää olevan kyse jälkimmäi-

sestä. Uskon kohteena on Jeesuksen jumaluus, mikä on ollut lukijalle selvää evankeliumin johdannosta asti (Jh. 1:1).

Vaikka usko vaikuttaa tässä tiedolliselta asenteelta, Jeesuksen rukouksesta puhuvat sanat kertovat uskolla olevan varsin mittavia käytännön seurauksia: mikä tahansa muuttuu mahdolliseksi – jopa Jeesuksen tekoja suuremmat teot.

On vaikea välttää ajatusta, että pieni, juutalaisuuden vihamielisenä kokenut uskovien ryhmä kompensoi voimatomuuden tunnetta kuvitelmillaan rajattomista mahdollisuuksista. Usko näyttäytyy suorastaan narsistin unelmalta. Tunnemme toki tämän julistajatyypin, jollaisia säännöllisesti nousee esiin.

Hiukan sovinnaisempi selitysmalli rukousten täyttymiselle lähtee siitä, että Jeesus kehottaa noudattamaan käskyjään. Tässä hengessä ei tietysti pyydetä ihan mitä tahansa, vaan ainoastaan sellaista, mikä on soveliasta ja Jeesuksen tahdon mukaista. Tämä siis estäisi ylilyönnit.

Ajatus käskyjen mukaisesti rukoilemisesta voisi olla samantapainen kuin Isä meidän -rukouksessa: tapahtukoon sinun tahtosi. Kuten rukouksen johdannossa sanotaan, Jumala tietää ilman rukoustakin, mitä tarvitsemme. Rukouksessa siis rukoillaan, sitä mitä muutenkin tapahtuu – se siis auttaa meitä tyytymään Jumalan tahtoon.

Tämä tulkinta ei kuitenkaan vaikeuksitta istu Johanneksen evankeliumiin. Ensinnäkin käskyistä puhuminen liittyy selvemmin sen jälkeen tuleviin sanoihin, ei edellä oleviin rukouksesta puhuviin jakeisiin. Toiseksi keskeinen käsky on rakkauden käsky. Se on selvästi eettinen vaatimus eikä nöyrytmistä välttämättömyyteen. Tässä kohtaa oleva monikko ”käskyt” viitannee juuri tuohon yhteen, rakkaudenkäskyyn (vrt. Jh. 14:21).

Kuten huomaamme, Johanneksen evankeliumin tulkit-sija joutuu kysymyksineen nopeasti tyhmän opetuslapsen asemaan. Ehkä tämä on tarkoituksin. Useiden antiikin filosofikoulujen tapaan syvällisin opetus saatettiin Johanneksen seurakunnassakin antaa vain suullisesti. Kirjallinen aines ainoastaan johti sen äärelle.

Johanneksella täydempään tietoon johdattaa myöhemmin tuleva Totuuden Henki. Henki tekee rajan kristittyjen ja maailman välille. Vielä evankeliumin alussa Jeesus tuli kantamaan sen syntejä (Jh. 1:29), mutta nyt se rajautuu jo ulkopuolelle.

Johanneksen evankeliumin eristäytyvä ja hengellisesti korkealentoinen kristillisuus muodostaa valtakirkolle haasteen. Parhaimmillaan haaste voi johtaa ekumeenisen ymmärryksen lisääntymiseen niitä kristillisiä ryhmiä kohtaan, joille johannekselainen eristäytyminen maailmasta ja käsitys uskon rajattomista mahdollisuuksista on identiteetin ydintä. Voisiko helluntain Henki auttaa ylittämään näitä(kin) raja-aitoja? ■

19.5.

PYHÄN HENGEN VUODATTAMINEN

HELLUNTAIPÄIVÄ

Liturginen väri: punainen

Jh. 14:23–29

Virret: 567, Laudamus-hymni, 111, 125, 229: 1-5, 229: 6-7

Muuta musiikkia: T. Nikkola: Helluntaivirsi (PL), P. Harling: Pyhä (TL, messuliite), P. Simojoki: Tuulee, tuulee (MyM)

Jako kahteen?

HANNA VANONEN

Johanneksen evankeliumi sisältää paljon erilaisia vastakkainasetteluja: puhutaan valosta ja pimeydestä (esim. Jh. 3:19), totuudesta ja valheesta (esim. Jh. 8:44), maailmasta ja Kristuksen omista (esim. Jh. 15:19). Evankelista käyttää tällaisia vastakohtaisia asetelmia sanoittaakseen näkemyksiään uskosta. Yleensä vastakohtat ovat voimakkaita mielikuvia herättäviä, ja ne jäävät lukijalle tai kuulijalle helposti mieleen joko sanoina tai niiden synnyttämänä (mieli)kuvina. Siksi vastakkainasettelun käyttö on usein varsin tehokasta.

Myös tässä Johanneksen neljännen luvun katkelmassa tehdään heti aluksi kahtiajako: on niitä, jotka rakastavat Jeesusta ja noudattavat hänen sanaansa (14:23) – ja sitten on niitä, jotka eivät häntä rakasta eivätkä myöskään noudata hänen sanaansa (14:24). Tämä kahtiajako tarjoaa yksinkertaisen ja helposti ymmärrettävän tavan jäsentää todellisuutta: vaihtoehtoja on kaksi, ja niistä voi valita vain toisen. Kaikki ihmiset voidaan kategorisoida jompaan-kumpaan joukkoon, ja syntyneet ryhmät tulee ymmärtää jollakin tavalla vastakkaisina. Kun kahtiajaon esittelyä vielä seuraa lupaus ”puolustajasta”, ajatukset ohjautuvat helposti siihen suuntaan, että kahden joukon välillä leijuu jonkinlainen uhkan tai vaaran ilmapiiri, puolustautumisen tarve. Viimeistään tämä uhkan tuntu vetää joukkojen välille selvän rajan.

Evankeliumiin kirjoitetun vastakkainasettelun voi nostaa esiin myös saarnassa. Vastakkainasettelun idea on monissa eri yhteyksissä tavattu: ajatellaan nyt vaikkapa viihde-

teollisuuden laajasti hyödyntämää hyvis-pahis-asetelmaa. Myös vastakkainasetteluun nojaava käsitys uskosta on monelle tullut tutuksi. Kahtiajakoon nojaavassa näkemyksessä onkin monia hyviä puolia: se voi vahvistaa ryhmään kuulumisen ja yhteisöllisyyden tunnetta, jota moni ensisijaisesti toivoo seurakunnasta löytävänsä – ja juuri ajatus kristittyjen yhteydestä on helluntain ydintä. Mielikuva kahtiajaosta voi myös auttaa tekemään selvän eron oikean ja väärän välillä ja toimimaan oikein silloinkin, kun tilanne tuntuu monimutkaiselta. Kuitenkin on yhtä lailla otettava huomioon, että vastakkainasettelun ajatteluun liittyy monia riskejä: sen avulla on helppo synnyttää mielessään viholliskuvia, ja se voi johtaa leimaamaan vastapuoleen kuuluvia tarpeettomasti ja epäasiallisesti. Se voi estää tarkastelemasta asioita monipuolisesti ja eri näkökulmista – mikä monta kertaa olisi välttämätöntä. Näistä vastakkainasettelun eri puolista on hyvä olla tietoinen paitsi tulkitsaansa Johanneksen evankeliumin sanoja myös mahdollisesti hyödyntäessään vastakkainasetteluun perustuvia kielitai mielikuvia omassa puheessaan.

Vastakkainasettelua pohtiessa on syytä myös ottaa huomioon, että Johanneksen evankeliumin ajatusmaailmaan ei lopulta ole tässä(kään) suhteessa aivan yksinkertainen. Kahden joukon välinen rajanveto ei esimerkiksi ole ihmisen päätettävissä oleva asia: jakeessa 14:24 – heti kahtiajaon tehtyään – Jeesus korostaa, että jako on peräisin yksin Jumalalta. Niinpä kahtiajako ei ole aivan puhtaan dualistinen: kahden osapuolen yläpuolella on aina vielä Kaikkivaltias Jumala. Ihmisen näkökulmasta katsottuna tämä lieventää vastakkainasettelun mustavalkoisuutta – ihmiselle kun ei anneta valtuuksia erotella kahta puolta ihan omin päin. Lisää harmaan sävyjä saadaan, kun otetaan tarkasteluun Johanneksen evankeliumin rinnalle myös muita tekstejä, vaikkapa se perinteinen helluntain lukukappale Apostolien tekojen toisesta luvusta. Siinä Pyhän Hengen ei samalla tavalla voi ajatella rakentavan puolustusvallia suojellakseen omiaan joltakin uhkaavalta vastapuolelta. Henki päinvaltoin murtaa kielten ja mielten muurit (Ap. t. 2:4) – siis oikeastaan poistaa mahdollisia vastakkainasetteluja.

Kirkon syntymäpäivänä voi olla paikallaan miettiä, miten kristittyjen yhteyttä oikein luodaan: vastakkainasettelun kieltä käyttäen vai jotenkin muuten? Ja jos vastakkainasetteluja käytetään, millä tavalla se tehdään? Mihin sillä pyritään? Totta kai helluntaina riemuitaan, että yhteyttä luo Pyhä Henki itse, mutta myös ihmisillä on silti osuutensa asiaan. Seurakunnalla on haaste lämmitä tarpeeksi sisäänpäin, jotta ihmiset pääsevät osallisiksi yhteisöstä, mutta samalla pitää ovet reilusti auki ulospäin, jotta aina on tilaa mennä ja tulla, murtaa muureja. ■

26.5.

SALATTU JUMALA

PYHÄN KOLMINAISUUDEN PÄIVÄ

Liturginen väri: valkoinen

Jh. 3:1–15

Virret: 134: 1-3, 134: 4, 180: 1-3, 386, 177, 475: 1, 4

Muuta musiikkia: Alta Trinita beata (trad),

P. Laaksonen: Uskon salaisuus (ML), J. Hulkkonen:

Minä kunnioitan sinua Jumalani

Uskon kielioppia

JUHA TANSKA

Kolmevuotiaalle oli jäänyt Vexi Salmen ja Kassu Halsosen joululaulusta kysymys, joka askarrutti pitkään joulun jälkeen. ”Näin sydämeeni joulun teen, ja mieleen hiljaiseen, taas Jeesus-lapsi syntyy uudelleen.”

– Äiti, voiko ihminen mennä takaisin masuun ja syntyä uudelleen?

Kolminaisuudenpäivän evankeliumi tekstinä rakentuu kirjalliselle jännitteelle: Nikodemus ja Jeesus puhuvat koko ajan toistensa ohi. Synnä näyttää olevan se, että he puhuvat kielen eri tasoilla. Nikodemoksen kieli on täsmällistä, sanoilla on ennen kaikkea niiden arkinen merkityksensä: ”Miten joku voisi vanhana syntyä? Miten joku voisi mennä takaisin äitinsä kohtuun ja syntyä toisen kerran?” Jeesuksen kieli on runollista, myyttistä: ”syntyä uudesti ylhäältä”, ”Jumalan valtakunta”, ”syntyä vedestä ja Hengestä”, ”Tuuli puhalttaa, missä tahtoo”, ”Niin kuin Mooses autiomaassa nosti käärmeen korkealle, niin on myös Ihmisen Poika korotettava --.”

Jeesus ja Nikodemus ovat kuin kaksi tämän päivän keskustelijaa uskonasioiden äärellä, joiden on vaikea löytää yhteistä kieltä ja siten yhteistä ymmärrystä. Toisen tapa puhua uskota on kuin luonnontieteiden tapa käyttää kieltä: kullakin sanalla on suora vastineensa, kohteensa todellisuudessa. Toiselle kieli on symbolisempaa, se viittaa ja tuo läsnä olevaksi todellisuuden, jota sanat eivät kuitenkaan voi lopulta vangita.

Moni kompastuu tänäänkin siihen, että ei ymmärrä kielen eri rekisterejä. Me, jotka elämme uskon kielen sisällä, ymmärrämme, että esimerkiksi ilmaus ”Jumala on kallio”, ei tarkoita, että Jumala on oikeasti kivi, vaan kyseessä on metafora. Sen sijaan tuntuu luontevalta uskoa, että Jumala on rakkaus. Meille on kehittynyt jonkinlainen uskon kielen taju, osin sanattomasti, elämällä oman perinteemme sisällä ja samalla perinteemme värittämänä. Mutta jos koko uskon kie-

limaailma on vieras, kristinuskon kieli saattaa vaikuttaa järjettömältä. Kristillisen perinteen ohenemisen takia yhä useamman on vaikea lausua uskontunnustusta, sillä sen lauseet tuntuvat sotivan järkeämme vastaan.

Tässä kohtaa saarnaaja voisi pyytää seurakuntalaisia ottamaan virsikirjan käteensä ja tarkastella seurakuntalaisten kanssa yhdessä uskontunnustuksen tekstiä. Voinee palautta kuulijoiden mieleen sen, että alusta saakka kristillinen kirkko ilmaisi ja välitti uskoaan lyhyinä, ohjeellisina ilmauksina. Esim. Room. 9:10: ”Jos sinä suullasi tunnustat, että Jeesus on Herra, ja sydämessäsi uskot, että Jumala on herättänyt hänet kuolleista, olet pelastuva.” Jo hyvin varhain kirkko tahtoi koota uskonsa keskeiset kohdat selkeästi ilmaistuksi tiivistelmiksi, erityisesti kasteoppilaita varten. Näistä kristikunnan keskeisimmät tunnustukset, Apostolinen ja Nikean-Konstantinopolin, on painettu myös omaan virsikirjaamme.

Saarnaaja voisi nostaa itse uskontunnustuksesta esille sen rakenteen, kolme pääkappaletta ilmauksena uskosta kolmiyhteiseen Jumalaan. Uskonkappalet ovat erillisiä, mutta samalla ne liittyvät yhteen kokonaisuuteen. Tarkastella voi myös joitakin keskeisiä kohtia, joissa tulee erityisesti esille tunnustusten kuvallisuus, pyrkimys ilmaista tämän maailman sanoilla sellaista suhteesta olemista, joka on perimmiltään kielen ilmausten tuolla puolen. ”Isä”, ”Luoja”, ”Ainoa Poika”, ”sikisi Pyhästä Hengestä”.

Jo varhain kristityt alkoivat kutsua keskeisten uskonilmausten tiivistelmiä uskontunnustuksiksi tai *symboleiksi*, koska ne tiivistävät sen, mihin me kristityt tunnustaudumme. Erityisesti sana symboli avaa tärkeän näkökulman uskontunnustusten kieleen. Kreikan kielessä symboli, *symbolon*, merkitsi muun muassa murretun esineen puolikasta, esimerkiksi sinetin puolikasta, joka toimi tunnusmerkkinä. Murretut puolikkaat asetettiin vastakkain varmentamaan kantajansa identiteettiä.

Uskontunnustuksen kieli viittaa perimmältään sanojen tuolla puolen olevaan Jumalan todellisuuteen, josta me olemme osallisia lausuessamme uskontunnustuksen. Siksi uskontunnustuksen sanat ovat pikemmin ylistystä, palvontaa ja ihmettelyä kuin Jumalan tarkastelua kohteena, jonka ominaisuuksia me uskontunnustuksessa luotelemme. Jumala ei lopulta voi olla sellaisten sanojen kohde, jotka ottavat hänet haltuun ja selittävät hänet.

Saarnan lopussa uskontunnustusta lausuessamme, olemme kuin sydämessämme sinetin puolikasta kantava, joka tulee toista sinetinpuolikasta kantavien luokse, ja hänet tunnustetaan kantamansa puolikkaansa perusteella samaan joukkoon kuuluvaksi. Yhdessä lausuttu uskontunnustus on tunnustamisen ja yhteyden merkki meidän kristittyjen kesken. Samalla se on symboli, jonka sanoja sydämeistämme lausuessamme olemme osallisia Jumalan salaisuudesta. ■

2.6.

KATOAVAT JA KATOAMATTOMAT AARTEET

2. SUNN. HELLUNTAISTA

Liturginen väri: vihreä

Lk. 16:19–31

Virret: 406, 115: 8, 157, 401, 223, 183: 1, 7

Muuta musiikkia: K. Haapala: Pala hopeaa (KH),

J. Löytty: Tosi onnellisia te olette (JLVK)

Rock my soul in the bosom of Abraham

SATU SAARINEN

Minua on aina kiehtonut erityisesti afrikkalaisten ystäväni suosima ilmaus ”bosom of Abraham”. Se esitetään surunvalittelujen yhteydessä tai silloin, kun kerrotaan jonkun poismenosta. Voidaan todeta tyynesti: ”Saakoon hän levätä Abrahamin helmassa.” Abrahamin helma samaistetaan oikeamielisten taivaaksi, paratiisiksi.

Jos aihetta tutkii tarkemmin, löytyy tulkinta, jonka mukaan Abrahamin helma on kuin pitkän matkan tekijöiden välilanssi, odotustila – nimenomaan vanhurskaiden lepopaikka ennen viimeistä tuomiota. Kuin turvaista kehto, jossa oikeamielisen sielua liekutellaan.

Tämä Luukkaan evankeliumin kohta on ainut koko Uudessa testamentissa, jossa puhutaan Abrahamin helmasta, sylistä. Myöskään Vanhassa testamentissa ilmausta ei käytetty, mutta se löytyy juutalaisesta rabbiinisesta kirjallisuudesta. Eksegeettisestä kirjallisuudesta löytyy tematiikasta kiinnostuneelle saarnaajalle runsaasti tietoa, etenkin jos hän haluaa viivähdellä kuoleman jälkeisen elämän teemassa.

Pyhän teemaan liittyen voimme kuitenkin todeta, että helma ja syli on paikka, jossa ei ole pelkoa tulevasta eikä murhetta menneestä. Tiedäthän: lämmin turva, jossa uskallat sulkea silmäsi ja rentoutua pitkän päivän jälkeen selaisena kuin olet. Sylissä sinua kannattelee rakkaus. Syli on se turva, jossa katoamattomat aarteet, kuten hyvyys, rakkaus ja oikeudenmukaisuus saavat vahvistua meissä.

Jokainen meistä tarvitsee sylikokemuksia elämänsä aikana. Pienelle lapselle sylikokemus on elintärkeä. Siihen si-

sältyy hyväksyvä ja rakastava katse, josta lapsi peilaa omaa minuuttaan, sitä kuinka hyvä ja rakastettu hän on. Sylikokemukseen sisältyy myös kosketus, joka vahvistaa tunnetta: minä olen ihana, ihmeellinen. Aikuinenkin tarvitsee näitä kokemuksia. Hoitava ja lohdullinen sylikokemus palauttaa meidät pieneksi jälleen. Se voi jopa korjata ja parantaa sitä luottamusta ja uskoa, joka on murentunut vuosien varrella.

Vertauksen rikas mies ei joudu tuonelan tuskiin varakuutensa vuoksi eikä Lasarus sairautensa jalostavan vaikutuksen vuoksi. Rikas mies löytää itsensä katsomasta Lasaruska kaukaa siitä syystä, että eläessäänkin hän harrasti samaa; katsoi kaukaa talonsa edessä viruvaa sairasta. Ehkä näki hänet, muttei lopulta välittänyt.

Lasarus sai maata tuskissaan kerjäten, ilman ystävällistä katsetta, ilman auttavaa kättä ja parantavaa kosketusta. Nyt on hänen vuoronsa levätä yltäkylläisessä lohdutuksessa ja rakkaudessa Abrahamin rintaa vasten. Mitä ilmeisimmin Lasarus oli elänyt vanhurskaan ihmisen elämää ja ollut oikeamielinen, kun hänen kohdalleen tämä syli suodaan.

Rikkaan miehen elämän malja pursui yli ylellisyyttä ja juhlaa. Kaiken illottelun keskellä hänen sydämensä oli paahtunut ja rakkaus väljähtynyt. Hän ei halunnut jakaa kohdalleen tulleeista siunauksesta. Maallinen hyvä ja oma nautinto tuli hänelle tärkeämmäksi kuin lähimmäisen hätä. Tulee mieleen, että täytyihän hänen mennä iltaisin nukkumaan kaikesta juhlinnasta turtuneena ja herätä aamuisin morkkikseen. Ehkä häneltä kaiken keskellä puuttui syli, jossa hän saisi olla rakastettu ja hyväksytty ilman purppuraa ja pellavaa? Ehkä häneltä vain puuttui uskallusta jättäytyä tuohon syliin.

Syliin jättäytyminen ilman maallisia kunniamerkkejä ja suojavarusteita kysyy rohkeutta. Jos meillä on jotain peitetävää, emme uskalla antautua. Pelko voi tulla rakkautekseen esteeksi. Jos kiinnitämme arjessamme huomion vääräinlaisiin arvoihin ja asioihin, kuljemme kauemmas totuudesta, toinen toisestamme, itsestämme, elämästämme ja lopulta Jumalasta.

Elämänpelko on kuoleman alku. Pysyvimmät aarteet eivät löydy pihtaamalla, vaan antautumalla täydesti ja intohimoisesti, rakastavasti kohti elämän syliä. Avoimesta luottamuksesta versoo peloton rakkaus. Sen rakkauden turvin uskallamme katsoa niin elämän kolhimaa lähimmäistämme kuin omaa peilikuvaamme. ■

9.6.

KUTSU JUMALAN VALTAKUNTAAN

3. SUNN. HELLUNTAISTA

Liturginen väri: vihreä

Lk.14:16–24

Virret: 408, 128, 615, 431, 452, 578: 1

Muuta musiikkia: J. Löytty: Hänen
valtakunnassaan (JLVK),

J. Löytty: Nouse ja käy (ML)

Tähtinä taivaalla

ARI OINAS

Raamatun kauneimpia kuvauksia kristityistä ovat eittämättä sanat: ”Te loistatte kuin tähdet taivaalla, kun pidätte esillä elämän sanaa.” Siinä on kuvattuna myös tärkein tehtävämme. Miten olemme sen täyttäneet?

Jeesuksen kuvaus suuresta juhlasta, jota varten kutsukortit oli jo laadittu, on yksi tunnetuimpia kuvauksia siitä, keitä mahtavan isännän juhliin tulee kerran saapumaan. Kertomus alkaa sillä, että rikkaan isännän palvelijat lähtevät juoksujalkaa viemään isännän tutuille kutsuja pitoihin. Jostain merkillisestä syystä isännän tutut, kuka mistäkin syystä, kieltäytyvät kutsusta. Se herättää ihmetystä. Kuka sellaisista juhlista haluaa jäädä paitsi?

Pohdin noita syitä, joita isännän vaikutusvaltaiset ystävät esittivät. Kaikki syyt vaikuttavat ensi kuulemalta ihan mukimeneviltä ja ihmisen elämään kuuluvilta syiltä. Yksi oli niin innoissaan itselleen ostamastaan pellosta, ettei malttanut lähteä, ja toisen oli malttamattomana päästävä heti kokeilemaan hankkimaansa tuliterää huipputraktoria eli väkivahvaa härkäparia. Kolmas halusi vain keskittyä omaan onneensa, eli toipua viimeviikkoisista häistään tuoreen morsiamensa kainalossa. He olivat kaikki onnensa kukkuiloilla. Ei heillä ollut aikaa muitten juhlille. Niinpä he esittivät kohteliaan anteeksipyyntöä: ”Emme malta tulla, valitettavasti.”

Suuri isäntä on täysin hölmistynyt! Ensin hän raivoaa. Hän ei voi ystäviensä syitä hyväksyä, ei mitenkään. Niinpä hän esittää uuden käskyn palvelijalleen: ”Mene kiireesti kaupungin kaduille ja toreille ja tuo tänne kaikki työttö-

mät ja työkyvyttömät, sokeat ja invalidit.” Palvelijat tekevät työtä käskettyinä. Vähitellen juhlasali täyttyy iloitsevista ihmisistä. Vielä oli kuitenkin tilaa. Palvelija lähti uudelle kutsukierrokselle. Hän kierteli Prismat, torit ja kadunkulmien kahvilat. Kaikki halukkaat saavat tulla! Ihmisiä tuli sankoin joukoin. Ei upeampaa juhlaa oltu koskaan nähty. Ei yhtään nyrpeää naamaa missään. Iloinen puheensorina täytti jokaisen sopukan.

Pohdin, miksi nuo ihmiset olivat tervetulleita. Miksi uusi kutsu osoitettiin juuri työttömille ja työkyvyttömille, sokeille ja invalideille. Mikä heidän elämässään oli sellaista, minkä takia isäntä halusi kutsua juuri heidät alkuperäisten kunniavieraiden sijaan? Asiaa pohdittuani tulin siihen tulokseen, että heillä kaikilla oli heikko taloudellinen tilanne. Kukaan ei halunnut olla heidän asemassaan. Jeesuksen aikana ei myöskään ollut työttömyys- ja sosiaaliturvajärjestelmiä olemassa. Pelkkien almujen varassa elämä ei ollut mahdollista. Niinpä syrjäytettyjen ainoa keino selvitä oli, että he tukivat toisiaan!

Isännän leppymätön viha tuntuu käsittämättömältä hänen todetessaan, että yksikään noista ensin kutsutuista, ei pääse enää hänen pitopöytänsä. Ovet on suljettu heiltä lopullisesti. Tuntuu siltä kuin isäntä olisi epäoikeudenmukainen ja pitkävihaainen. Mieti kuitenkin, mistä hän on vihainen? Kun asiaa tarkastelet, huomaat, että isännän viha johtuu siitä, että asioiden tärkeysjärjestys oli ensin kutsutuilla nurinkurinen. Yhteistä kieltäytyneille on nimittäin se, että heidän elämänsä pyöri vain heidän itsensä ympärillä!

Vertaus pakottaa myös meitä miettimään oman elämämme tärkeysjärjestyksiä. Pyöriikö oma elämämme koko ajan vain itsemme ympärillä? Otammeko me muut huomioon? Ojennammeko auttavan käden, kun toinen sitä kaipaa? Tai jotain ihan niin pientä kuin, että liikeneekö meiltä muutama tunti aikaa uuden talomme tai automme luota, jotta voisimme tuottaa iloa myös toisille? Onko hymyn ja ilon nostaminen toisen ihmisen huulille ja kasvoille meistä tärkeää?

Lopulta kysymys on siitä, elämmekö uskoamme todeksi myös lähimmäistemme elämässä. Loistammeko me kuin tähdet taivaalla, pitämällä esillä elämän Sanaa, niin sanois-
sa kuin teoissa. ■

”Pyöriikö oma elämämme koko ajan vain itsemme ympärillä?”

16.6.

KADONNUT JA JÄLLEEN LÖYTYNYT

4. SUNN. HELLUNTAISTA

Liturginen väri: vihreä

Lk. 15:1–10

Virret: 502, 135, 517: 1-2, 454, 515, 462

Muuta musiikkia: K. Haapala: Odotan valtakuntaa (KH), Trad.: Amazing grace (Sov. Pekka Kostiainen)

Syntisiä, pakanoita ja uskomattomia vertauksia

NIKO HUTTUNEN

Saarnatekstin sisältö ja erityisesti sitä seuraava tuulaajapoikakertomus on Luukkaalle tyypillinen, joskin kertomus kadonneesta lampaasta löytyy myös Matteuksen ja Tuomaan evankeliumeista.

Tekstiä voi tarkastella kolmella tasolla. Ensimmäisellä tasolla voidaan kysyä, missä määrin se kertoo historian Jeesuksesta. Rinnakkaiskohdat Matteuksen ja Tuomaan evankeliumissa antavat ymmärtää, että teksti ei ole (ainakaan kokonaan) Luukkaan luomus.

Jeesuksen avoimuus publikaaneja ja muita syntisiä kohtaan lieenee historiallinen fakta, mutta Luukas näyttää ottaneen tästä kaiken irti. Tässä tullaankin toiselle, evankelistan tasolle. Luukas kirjoittaa useita vuosikymmeniä myöhemmin ja nostaa esiin niitä puolia Jeesuksesta, joita hän pitää tärkeinä ja painottamisen arvoisina.

Käsityksemme Jeesuksesta katuvien syntisten ystävänä on pitkälti juuri Luukkaan ansiota. Tästä asiasta on kenen tahansa helppo päivittää tietonsa lukemalla Anni Pesosen muutaman vuoden vanha väitöskirja *Luke, The Friend of Sinners*. Kirja löytyy verkosta täysin ilmaiseksi.

Luukkaan puhe syntisistä ja hurskaista pitää sisällään myös ajatuksen kristittyjen ykseydestä. Luukkaan evankeliumin kirjoittamisaikaan juutalais- ja pakanakristittyjen suhde oli jännitteinen. Sama jännite näkyy monessa muusakin Uuden testamentin kirjassa.

Luukkaan agendassa katuvat syntiset edustivat kristinuskoon kääntyviä pakanoita, joita Jumalan yhteydessä jo

aiemmin eläneet juutalaiskristityt saattoivat katsoa karsaasti. Jälkimmäisistä tuli myöhemmin häviäjiä, eivätkä enemmistöksi nousseet pakanakristityt aina katsoneet näitä kovinkaan myönteisesti.

Kirkollista uutisvirtaa katsoessa voi todeta, että Luukkaan kysymys kirkon ykseydestä on edelleen ajankohtainen. Tässä tullaankin kolmannelle tasolle: mitä Luukkaan teksti merkitsee meille tänä päivänä? Ainakin se haastaa lukijan hyväksymään jotain sellaista, mikä omilla tai vallitsevilla mittareilla on väärää.

Toisaalta hyväksyntä ei ole täysin edellytyksetöntä: toisen on *käännyttävä* pois synnistä, pakanuudesta tai jostakin muusta. Vertaukset kolikosta ja lampaasta korostavat kylävoimakkaasti sitä, että Jumala etsii ja hakee kadonneen. Johtopäätös vertauksista jakeessa 10 tulkitsee kuitenkin niin, että syntisen kuuluu kääntyä.

Kysymys vertauksesta ja sen tulkinnasta johtaa armoopin äärelle: miten aktiivinen kääntymisen vaatimus sopii yhteen sen kanssa, että pelastus on ”yksin armosta”? Olemme oikeastaan vanhassa keskustelussa siitä, sopiiko ratkaisukristillisyys luterilaisuuteen.

En osaa vastata herättämääni kysymykseen, jota Luukas tuskin pohti. Dogmaattisesti luterilaisuutta ja ratkaisukristillisyyttä voisi sopeuttaa toisiinsa ehkä niin, että ihmisen ratkaisu tai kääntymyskin nähdään viime kädessä Jumalan tekona.

Olisi omituista suhtautua kielteisesti ratkaisukristillisyyteen aikana, jolloin lapsikasteiden määrät vähenevät. Ennakoin, että tulevaisuudessa kastetaan yhä enemmän aikuisia, jotka ovat muodossa tai toisessa päättäneet ryhtyä kristityiksi. Tässä tavallaan palataan Luukkaan aikaan, jolloin kysymyksenä oli oikeus kääntyä pakanuudesta kristityksi.

Lopuksi muutama havainto kadonneen lampaan etsimisestä. Antiikin taiteessa esiintyy vakiintunut aihe lampaan tai jonkun muun eläimen kantamisesta harteilla. Mutta kun kuva-aihe esitti eläimen viemistä teuraaksi tai uhriksi, kertomus korostaa eläimen pelastamista.

Luukkaan kertomusaiheen erityispainotus toistuu myös kertomuksessa hyvästä paimenesta (Jh. 10:1–21), jossa paimen panee henkensä alttiiksi lampaiden puolesta – ikään kuin lampaat olisivat arvokkaampia kuin paimen. Tämä arkijärjen vastainen piirre kiinnittää huomion olennaiseen – Johannessan viittaa Jeesuksen kuolemaan.

Myös 99 lampaan jättäminen oman onnensa nojaan on epäuskottavaa, mutta se alleviivaa sitä huolta, joka Jumalalla on syntisen löytymisestä. Vertaus rahan kadottaneesta naisesta on arkijärjellä ajatellen uskottavampi, mutta lammastertauksen uskomattomuus on jo tehnyt sen tähtäyspisteen selväksi. ■

22.6.

TIEN RAIVAAJAT

Juhannuspäivä

Liturginen väri: valkoinen

Lk. 1:57–66

Virret: 571, 133, 574, 442, 232, 387: 6

Muuta musiikkia: J. Löytty: Martin Luther Kingin laulu (JLVK), P. Simojoki: Muutoksen aika (MyM)

Yhteinen ilo, erityinen nimi

HANNA VANONEN

Keskikesällä moni suomalainen isännöi kesävieraita tai vierailee itse sukulaisten tai ystävien kesäviettopaikoissa. Yhdessä iloitaan yöttömästä yöstä ja kesän kukeudesta. Aina ei ehkä kaikki suju ihan auvoisesti, vaan jonkinlaiseen kräänään sukulaisten kesken voi myös olla syytä varautua. Päälimmäisenä kuitenkin toivottavasti pysyy riemukas juhannustunnelma.

Monet näistä keskikesän juhlintaan liittyvistä elementeistä esiintyvät myös Luukkaan kertomuksessa Johannes Kastajan syntymästä. Kertomuksen keskushenkilönä on Johanneksen äiti Elisabet. Tämä pitkään lapsettomuudesta kärsinyt nainen on raskaudestaan kuultuaan vetäytynyt seurasta ja pysytellyt poissa näkyvistä (ks. Lk. 1:24). Nyt on kuitenkin lapsen vanhemmille ilmoitetun profetian (1:13) aika täyttyä, ja sen myötä Elisabetin ilo tulee julkiseksi. Heti kertomuksen toisessa jakeessa (2:58) Johanneksen syntymästä iloitsevien piiri leviää laajalti lähiympäristöön, kun naapurit ja sukulaiset iloitsevat yhdessä tuoreen äidin kanssa. Luukkaan evankeliumissa ilo on yksi uskon ominaispiirre, ja Johanneksen syntymäkertomuksessa kuvattu ilo on mielenkiintoisen moniulotteista: se on sekä henkilökohaltaista että yhteisöllistä, ensin yksityistä ja sitten julkista, ja se on sidoksissa yhtä lailla pienen piirin perhetapahtumaan kuin pelastushistoriaan eteenpäin nytkäyttävään käänteeseen. Yksi mahdollisuus onkin rakentaa saarna juuri Johanneksen vanhempien ja sukulaisten ilo teemanaan. Tämän vaihtoehdon valitessaan voi hyödyntää myös muita Luukkaan iloa kuvaavia kohtia, joita ovat esimerkiksi Lk. 1:14 (jossa Johanneksen syntymästä aiheutuvaa iloa kuvataan jo etukäteen), 6:23, 13:17, 15:32, 19:6, 19:37 ja Ap. t. 8:39.

Jännitteitä Johanneksen syntymäkertomukseen kehittyy siinä vaiheessa, kun aletaan keskustella lapsen nimeämisestä. Nimeäminen tapahtuu kertomuksen mukaan ympärileikkaamisen yhteydessä (1:59a), mikä ei ole Vanhasta testamentista tuttu käytäntö, mutta esiintyy kyllä myöhemmissä juutalaisissa teksteissä. Sukulaiset haluavat nimetä lapsen isänsä mukaan (1:59b), mutta Elisabet on toista mieltä (1:60). Sukulaiset suhtautuvat tuoreen äidin nimitoiveeseen ihmetellen (1:61), eivätkä heti peräydy omasta kannastaan: ”Eihän sinun suvussasi ole ketään sen nimistä!” Ratkaisua haetaan lapsen mykäksi päätyneeltä isältä (ks. Lk. 1:20), Sakariaalta, joka ilmaisee itseään kirjoittaen. Sukulaisten on lopulta tyytyminen nuoren perheen omaan päätökseen, sillä Sakarias asettuu kiistassa vaimon kannalle (1:63) – ja saa vieläpä tämän ratkaisun seurauksena puhekykynsä takaisin.

Nimeen ja nimeämiseen liittyvät kysymykset ovat toinen mahdollisuus saarnan teemaksi. Kun kertomuksen jännite rakentuu nimenomaan nimenantamisen ympärille, on selvää, että nimeäminen on tärkeä asia. Se on tärkeä paitsi kertomuksessa myös sen ulkopuolella. Ihmisyyden ei tule tODEksi vain biologian vaan myös sosiaalisten suhteiden kautta, ja juuri nimeämisen myötä lapsi liittyy sosiaalisten suhteiden verkostoon. Toisaalta nimi on tärkeä myös yksilöllisyyden kannalta: ilman nimeä lapsi ei voi muodostaa omaa identiteettiään. Lisäksi nimi liittyy vielä ihmisen Jumalasuhteeseenkin. Johanneksen tapauksessa nimi perustuu vanhempien saamaan profetiaan (1:13), joka on sisältänyt paitsi tiedon tulevasta lapsesta myös ohjeen hänen nimeämisestään. Johanneksen erityinen merkitys Jumalan suuressa suunnitelmassa näkyy siinä, että hänet kutsutaan nimeltä jo ennen ihmeenomaista syntymäänsä (vrt. myös Jer. 1:5, Jes. 49:1, Gal. 1:15). Vaikka Elisabetin ja Sakariaan taipumattomuutta nimeämiskysymyksessä voi modernista näkökulmasta tulkita nuorelle perheelle tarpeelliseksi rajanvedoksi suvun suuntaan, sen päämerkitys on kuitenkin korostaa profetian täyttymistä, Jumalan suuren suunnitelman toteutumista.

Yksi vaihtoehtoinen saarnateksti tälle pyhälle on heti Johanneksen syntymäkertomusta seuraava Sakariaan kiitoslaulu (Lk. 1:67–79). Laulu toimii tulkinnallisessa tehtävässä: se laajentaa evankeliumin lukijan ymmärrystä edellä kuvattujen syntymän ja nimeämisen merkityksestä. Siksi kiitoslaulua voi myös käyttää osana sellaista saarnaa, joka lähtee liikkeelle varsinaisesta syntymäkertomuksesta. Puheeseen saa vaihtelua, kun pyytää jotakuta seurakuntalaisesta lukemaan kiitoslaulun – tai vaikkapa kanttoria laulamaan jonkin sen sävelletyn version – saarnan keskellä. Kiitoslaulun lukeminen tai laulaminen voi myös sopia päätökseksi syntymäkertomukseen pohjautuvalle saarnalle. ■

23.6.

ARMAHTAKAA!

5. SUNN. HELLUNTAISTA

Liturginen väri: vihreä

Lk. 6:36–42

Virret: 536, 130, 457: 1-5, 542, 439, 457: 6-7

Muuta musiikkia: K. Tikka: Armolaulu (HT),
M. Grancino: Agnus Dei, Avinu malkenu – Suuren
sovintopäivän uskontunnustus, trad. Israel

Anteeksiantamisen kaksi tietä

JUHA TANSKA

Jeesus sanoo: ”Olkaa valmiit armahtamaan, niin kuin teidän Isännekin armahtaa.”

Onko meille mahdollista aina ”olla valmis armahtamaan”?

Jotkut ihmiset kulkevat läpi elämäntaloiden, joissa anteeksiantamisen vaatimus tuntuu kohtuuttomalta. Olisi heidän kokemustensa ylenkatsomista vaatia evankeliumin nimissä anteeksiantavaa mieltä. Mutta arkisemmistakin systä me kannamme mielessämme sellaista anteeksiantamatonta mieltä, joka hajottaa itseämme sisäisesti, mutta josta kätkeyn kaunamme kohteet eivät ole edes tietoisia: muistoja koetuista loukkauksista, kohdalle osuneista vääryyksistä, läheisten taitamattomuudesta ja rajoittuneisuudesta. Katkeruus toista ihmistä kohtaan sitoo ennen kaikkea omia voimiamme.

Elämään kätkeytyy merkillinen lainalaisuus: se mitä teen toiselle, kohdistuu jollakin tavoin myös itseni. Se kylmyys ja armottomuus, mitä näen toisessa, on jollakin tavoin läsnä myös oman mieleni rakenteissa. Jeesus tiivistää tämän iskevästi: ”Kuinka näet roskan veljesi silmässä, mutta et huomaa, että omassa silmässäsi on hirsi?”

Aitoon anteeksiantamukseen – sellaiseen joka ei ole väärän kiltteiden tai kuvittelun hurskauden meistä esiin pakottamaa – näyttää olevan kaksi tietä. Ensimmäinen, luultavasti yleisempi tie merkitsee itsessä tapahtuvaa psykkinä työtä. Sen lähtökohtana on oman vihan, turhautumisen, kaunaisuuden, niiden tunteiden tunnistaminen, joita pidetään kielteisinä tai hävettävinä, ja näiden huonoina pidettyjen tunteiden hyväksyminen itsessä. Se mitä nyt tunnen, on luvallista. Sisäisen työskentelyn päämääränä on kuitenkin oppia olemaan myötätuntoinen sekä itselle että muille ihmisille.

Jeesuksen sanoin: ”Älkää julistako ketään syylliseksi, niin ei teitäkään julisteta syylliseksi. Päästäkää vapaaksi,

niin teidätkin vapautetaan.” Tämä on vaikea tehtävä, ihmisemmäksi kasvamisen koko elämän mittainen haaste: vapautuminen kohtelemasta sisäisesti kaltoin itseä ja vapautuminen tuomitsemasta suoraan tai kätkeytyä toista.

Kirjailija Hermann Hesse kuvaa oivaltavasti vähittäistä taipumistaan myötätuntoon omaelämäkerrallisessa matkakirjassaan *Kylpylävieraana Badenissa*. Hänen naapurikseen kylpylän hotellissa sattuu mies, jonka elämäntapa ajaa Hesse raivon partaalle. Hesse ottaa häiritsevän naapurinsa mielessään lopulta päättäväisen tarkastelun kohteeksi. Hän päästää raivonsa kohteen sieluunsa, katselee jokaista yksityiskohtaa, näkee toisen vajavuuden, aavistaa heikkouden ja alkaa vähitellen tuntea myötätuntoa ja rakkautta.

Jos haluat kokeilla sisäisen kasvamisen tietä ja rohkaista seurakuntalaisia, kokeile vaikkapa pitää pohdiskelevaa päiväkirjaa kuukauden ajan niin, että luovut kokonaan luokittelemasta ja arvioimasta itseäsi ja muita ihmisiä. Asiat ja tilanteet saavat olla sitä, mitä ne kulloinkin ovat.

Toinen anteeksiannon tie on lahjaa. Muistan kastejuhlan kahdenkymmenen vuoden takaa paikkakunnalla, jossa olin käynyt kouluni. Sillä kertaa ei ollut mahdollisuutta tavata vanhempia etukäteen. Tavallinen sunnuntai-iltapäivä, nuoren papin jännitystä ovella, kahvakammosa, niin kuin eläkkeellä oleva myyntiedustaja tunnetta osuvasti kuvaa.

Ovi avautuu, mies kurkistaa ovesta – tunnen hänet: se hän on koulukiusaajani. Ikävät muistot palaavat mieleen sinä lyhyenä hetkenä, minkä kestää matka ulkoportailta vaatenaulakolle. Jossakin mielen lokerossa olen näköjään kaksikymmentä vuotta säilyttänyt kaunaani. En tiedä, mitä entinen kiusaaja ajattelee, eikä se tunnu tärkeältä. Oma oloa täytyy kuulostella.

Kastejuhla etenee käsikirjan mukaan. 1990-luvun alussa Isä meidän rukouksen kohdalla pappi saattoi pyytää vanhempia ja kummeja laittamaan käteensä vauvan pään päälle. Siinä me rukoilemme, kädet päällekkäin, keskellämme vauva, ympärillä vanhemmat ja kummit, toinen toistemme käsiä välillä hipaisten. ”Anna meille meidän syntimme anteeksi, niin kuin mekin anteeksi annamme.” Rukouksen aikana mielen kauan säilyttämä kauna sulaa hiljaa pois. Ei tunnu enää tarpeelliselta vihata.

Anteeksiantamisen kaksi tietä. Ensimmäinen tie on tärkeä ihmisemmäksi kasvamisessa, ja se tuntuu enemmän kuljetulta kuin toinen, lahjana saatu anteeksiantamus. Molemmilla on aikansa, kumpaankaan ei voi pakottaa. Ja kun ei anteeksiantavaa mieltä yritä itsessään pakottaa esiin, tulee ehkä joku päivä, sisäisen työn palkkana tai lahjana, jolloin ei tarvitse enää vihata.

Messun virsissä ja rukouksissa, jos näkökulma jää saarnassa vähemmälle, on syytä tuoda esille Jumalan ehdoton armaus meitä ihmisiä kohtaan. Jumala, ”rakkauden kätetty perusta”, jolla olemassaolomme lepää. ■

30.6.

**HERRAN PALVELUKSESSA
APOSTOLIEN PÄIVÄ**

Liturginen väri: punainen

Lk. 5:1–11

Virret: 560, 727, 449, 420: 1-8, 411, 420: 9

Muuta musiikkia: G. F. Händel: How beautiful are the feet, J. Löytty: Ja Pekka oli kalamies (JLVK)

Kaipauksesta lähdemme liikkeelle

SATU SAARINEN

Joskus olisi mukava rakentaa jumalanpalvelus yhden virren ”ympäri”. Apostolien päivänä se virsi voisi olla numero 415, *Käskien et hallitse Kristus*. Pyhän suositusvirsiin se ei käsikirjan mukaan kuulu, mutta sanoiltaan se liittyy vahvasti päivän teemaan ”Herran palveluksessa”.

Sunnuntain tekstit puhuvat apostolien kutsumisesta ja opetuslapsen tehtävästä. Myös kukin meistä on omalla paikallaan opetuslapsen tehtävässä, Kristuksen itsensä kosketamana ja rohkaisemana.

Käskien et / hallitse, Kristus, et vaatimuksella. / Laupeudella / kosketat, rohkeaiset laupeudella.

Virsi on erittäin meditatiivinen säveleltään. Harvat sanat ja niiden toisto alleviivaa tätä meditatiivisuutta. Miten virttä voisi käyttää rikkaasti, ei vain evankeliumin sanomaa tukien vaan sitä avaten?

Kanttori on papin tärkeä kumppani messua valmistettaessa ja hänen kanssaan kannattaa tehdä yhteistyötä. Kuoro, solisti, kehorukous tai yhteinen liike voi syventää ja vahvistaa virren sanomaa ja näin tuoda opetuslapsen kutsun korvien välistä, järjen tasolta siihen sykkeeseen, jota sydämemme pumpppaa elämänvoimana koko kehoomme. Meditatiivinen laulu ja liike voi laskeuttaa myös elävään verevyyteen!

Itse kirkkotilan punainen liturginen väri tukee apostolien päivän sanoman väkevyyttä. Punainen on palavan uskon, tulen, hehkuvan kiihkon ja intohimon väri. Apostolit tarvitsivat kaikkea tätä työssään, kaikella tällä Pyhä Henki

heidät varusti. Myös se on veren väri – sitäkin apostolit vuodattivat työnsä tehtyään.

Virsi 415 hehkuu mielestäni punaisena. Ei edes värinä, vaan paljon syvempänä sävynä ja pintana, tunnelmana. Sen säkeistöissä voisi viipyä pitkään – melkein harmi, että virsi on noin lyhyt! Sen voisi laulaa vähintäänkin niin, että säkeistöjen välissä on pidemmät tauot, jotta sanoma laskeutuisi laulajaan.

Seurakuntamme kanttorin Riitta Piipon kanssa ideoimme, että virren lempeä voima laskeutuisi asteittain messuvieraisiin, jos se olisi alkusoittona instrumentaaliversiona. Tämän lisäksi se toimisi päivän virtenä, vaikkapa laulettuna ilman säestystä. Säkeistöjen välissä voisi olla urkuimprovisaatio tai puhallinsoittimen soolo. Kontrasti korostaisi virren harvojen sanojen painoarvoa entisestään. Saarnassa voisi pitää meditaatiotauon tai taukoja, joiden aikana olisi hiljaisuus tai soisi sama soitin kuin virren säkeistöjen välissä.

Miekkalla et / työhösi taivuta, painostamalla. / Katseesi alla / taivumme, lempeän katseesi alla.

Punainen väri kertoo uskalluksesta ja rohkeudesta. Punaisessa ei ole mitään anteeksipyyttävää tai luimuilevaa. Värinä punainen on röhkeä ja rohkea, siksi sitä saatetaan kaivata. Kirkkotilassa punainen väri herättää riemun ja toivon, kutsuu uskallukseen.

Säikytä et, / pelkoon et kutsu, kun vastuumme näytät. / Riemulla täytät, / herätät toivon ja riemulla täytät.

Evankeliumitekstin kanssa virsi resonoi koskettavasti. Pietari pelkää ja epäilee itseään. Hän orjailee ihmisten katseiden alla; olen näin syntinen, en kelpaa rinnallesi Jeesus! Pietarin sisimmässä kuitenkin huutaa kaipaus. Se kaipaus tulee alleviivatusti näkyväksi ja kuuluvaksi Pietarin sanojen ja teon ristiriidassa, kun hän heittäytyy Jeesuksen jalkoihin ja pyytää tätä poistumaan luotaan. Jeesuksella ei ole aietta poistua ilman Pietaria, sen enempää kuin Pietarilla aietta päästä irti mestarista. Jeesus ei säikytä, ei kutsu pelkoon, vaan vapauttaa palvelemaan kevein sydämin.

Uhkaile et, / varjele hengestä orjallisesta! / Kaipauksesta / lähdemme liikkeelle, kaipauksesta.

Myös meillä voi olla kiusaus ajatella, että en ole tarpeeksi, en osaa, pysty tai kykene. Annamme epäilyksen siemenen kasvaa sisällämme levittäen pelkoa olemukseemme. Apostolien pyhänä saamme omalla paikallamme olla rohkaisemassa kirkkovieraita omien lahjojen rohkeaan käyttöön. Myös saamme itse kuulla tuon rohkaisun. Monen sydämessä on kaipaus ja toive, että juuri häntä pyydetäisiin yhteistä vastuuta kantamaan. Tehtävä voi olla pieni, mutta merkityksellinen. Jokaiselle on paikka seurakuntayhteydessä ja siinä missiossa, johon jokainen kastettu on kutsuttu. ■

7.7.

RAKKAUDEN LAKI

7. SUNN. HELLUNTAISTA

Liturginen väri: vihreä

Mt. 5:20–30

Virret: 525, 728, 436, 543, 540, 110: 4, 5

Muuta musiikkia: M. Mäkinen: Mestarin jäljillä (LT 11), P. Laaksonen: Tahtoisin toivoa sinulle (LT 11), J.

Löytty: Me saamme kasvaa (LT 11), Trad. Kongo:

Nita mwimbia Bwana (sov. Pekka Nyman)

Voita sinä paha hyvällä!

ARI OINAS

*Rakkaus! Sana suloinen,
sana siipien valkeiden,
sana suurinten sankartöiden,
valo synkinten sydänöiden,
rinnan yöllinen yksin-nyyhky,
rauhan viesti ja voiton kyyhky,
päivän paiste ja tuike tähden,
riemun parhaimman paras lähde,
suden suitsi ja himon ohja,
tahdon ponsi ja tarmon pohja,
sana sankarin - Jumalan.
Rakkaus on Valtias maailman!
(Eino Leino)*

Päivän aihepiirinä on sama rakkauden laki, josta myös Eino Leinon runo kertoo. Rakkaus on sekä suden suitsi että himon ohja. Rakkaus suitsee meissä olevaa pahuutta ja hillitsee sekä ohjaa himon sinne, minne se kuuluukin, parisuhteen piiriin. Rakkauden laki pakottaa meidät kohtaamaan myös oman pahuutemme. Se alkaa siitä, että ymmärrämme olevamme sekä pahoja että Jumalan rakkaudesta riippuvaisia. Jeesuksen opetuksen keskuksena on rakkaudesta nouseva itsensä ja muiden varjelu, jotta voimme välttää viettelyksiltä ja kiusauksilta.

Viettelyksiin suostuminen on jo ajatusleikkinä askel pahuuden tielle, siis ei vain kohti pahuutta, vaan sen askeleen myötä – vaikka kuinka pieni askel se onkin – on jo astunut pahuuden tielle! Jeesus riisuu meidät täydellisesti kaikista

harhaluuloista sen suhteen, että meistä on elämään oikein. Syyllisiä! Syyllisiä! Aina vain syyllisiä! Sitä me olemme, jos uskomme Jeesusta.

Vertauskuvat herättelevät meitä huomaamaan myös ne synnit, jotka arkipäiväistymisen myötä ovat muuttuneet huomaamattomiksi. Ne ovat muuttuneet pelkiksi viattomiksi ajatusleikeiksi, joita emme enää ota vakavasti. Myös nykyinen käsitys ihmisen voimasta ja itsemääräämisoikeudesta on muuttanut suhtautumistamme niihin. Keskeinen kuvitelma on, että ajatusten tasolla oleva pahuus ei voi tervettä ihmistä saastuttaa. Vahvana elää kuvitelma, että terveeseen ihmiseen ei vaikuttaisi sen enempää näkemämme pahuus kuin ajatuksissamme suorittamamme synnit. On hirveä, eksyttävä valhe tämän päivän asiantuntijoilta, että terveen itsetunnon omaavaan ihmiseen eivät vaikuttaisi jo pelkät vahingolliset ajatusleikit. Joka kuvittelee itsensä immuuniksi pahoille vaikutteille, tulivat ne sitten itsensä ulkopuolelta tai sisältä, hän ensimmäisenä lankeaa. Tämä on varmasti lähempänä totuutta.

Viettelyksiä, joilta tulee varjella itsensä, ovat esimerkiksi juuri mielessä lausutut sadattelut toista ihmistä kohtaan ja ajatuksissa tehdyt aviorikokset. Ne ovat kuitenkin vain pari esimerkkiä. Samaan joukkoon kuuluvat kaikki ajatusleikit, joissa teemme syntiä. Siihen joukkoon kuuluvat myös kaikki harkitsemamme ilkeydet ja rikolliset suunnitelmat. Uskallanko sanoakaan tätä, ettei vain saa hätävarjeluun liioittelijan leimaa, myös kännykkä- ja tietokonepelissä tehdyt rikokset ja murhat. Olemmehan silloin ajatuksissamme tappaneet toisen ihmisen, pettäneet toisen luottamuksen, varastaneet, nauttineet toisen kärsimyksistä jne. Eikö kaikki sellainen ole vakavaa ja vaarallista, vaikka se olisi kuinka ollut ”vain ajanvietettä”. Jeesuksen mukaan se on niin vakavaa, että jo pelkkien sellaisten ajatusleikkien takia on ansainnut Helvetin tulen.

Konkreettisesta syntiin houkuttelevien hiirikäsien ja himoavien silmien irti repimisestä ei ole kuitenkaan mitään hyötyä, sillä synti ei asu käsissä tai silmissä vaan ajatuksissamme. Sen sijaan Jeesus korostaa ko. vertauskuvilla pelkkien ajatusleikkien kauhistavuutta. Samalla raajojen irti repiminen on mitä parhain kuvaus asiasta. Syntisistä ajatuksista eroon pääseminen voi olla todella vaikeaa. Ei sellaisista tavoista pääse noin vain irti. Kovalla työllä on kuitenkin mahdollista repiä itsensä irti pahoista tavoista. Samalla on myös muistettava, että aina hyvä ei voita ulkoista paha. Vihamiehesi ei ehkä koskaan suostu ystäväksesi, mutta sinä itse voit päästä häneen kohdistuneesta katkeruudestasi irti. Silloin hyvä on voittanut sinun sisimmässäsi! Eino Leinon sanoin: *Rakkaus on myös tahdon ponsi ja tarmon pohja, sana sankarin - Jumalan.* ■

14.7.

KIRKASTETTU KRISTUS

KIRKASTUSSUNNUNTAI

Liturginen väri: valkoinen

Mt. 17:1-8

Virret: 532: 1-7, 130, 301, 226: 1-6, 226: 8-15, 226: 16

Muuta musiikkia: J. Haapasalo: Koraali virteen 301, J. Löytty: Jeesus, maailman valkeus (JLVK), P. Laaksonen: Valon hymni (ML), M. Torri-Tuominen: Jeesus, elämän valo (LT) 11, Trad.: Walk in the light (sov. Egil Fossum), P. Simojoki: Luotujen ylistys (MyM)

Valittujen kokemus

NIKO HUTTUNEN

Kirkastusvuoren kertomus syntyy kontrastista. Kertomuksen edellä Jeesus puhuu kuolemastaan, mitä Pietari paheksuu ja saa siitä hyvästä kuulla olevansa Saatana. Jeesus kehottaa opetuslapsiaan seuraamaan häntä ristintiellä. Ei näytä kirkastumisen tieltä – pikemminkin päinvastoin.

Ristintiehen sisältyy kuitenkin kirkastumisen siemen: ”Joka elämänsä minun tähteni kadottaa, on sen löytävä.” (Mt. 16:25) Juuri ennen kirkastusvuorelle nousua Jeesus selvittää, että Ihmisen Poika vielä palaa ”kirkkaudessa”.

Joka tapauksessa ylösnousemus ja kirkkaudessa palaaminen pohjustaa vuoren tapahtumia, vaikka itse sanaa ”kirkkaus” ei siinä esiinnykään. Vuorella kirkastunut Kristus ennakoi eskatologista loppunäytöstä, joka on evankeliumin mukaan lähellä: eräät Jeesuksen puheen kuulijat näkevät sen ennen kuolemaansa (Mt. 16:28).

Kun ristintie tulkitaan vain kirkkauden ennakkoinniksi, vaarana on, että kärsimyksen todellisuutta väheksytään tai romantisoidaan: ”Kärsi, kärsi, kirkkaamman kruunun saat.” Tällainen asenne tuskin auttaa niitä, joita kärsimys todella koskettaa.

Myös Jeesus varoittaa ennenaikaisesta lohdutuksesta: opetuslapset eivät saa kertoa kirkastusvuoren tapahtumista ennen ylösnousemusta. Ikään kuin kärsimystie olisi käytävä koko painostavuudessaan loppuun ennen kuin vapaus voi tulla. Sinänsä tämä tulkinta on epävarma, sillä Markuksen evankeliumista periytyvän salaisuus-teeman merkitys on epäselvä.

Vuorella tapahtuu kirkastuminen tai – niin kuin teksti sanoo – muodonmuutos. Muodonmuutos-tematiikka oli tuttu antiikista, ja sen tunnetuin edustaja lienee Ovidiuksen *Muodonmuutoksia*-teos. Loppujen lopuksi on kuitenkin epäselvää, mitä tapahtui. Oliko kyseessä vain näky (Mt. 17:9)?

Kirkastusvuorella toden ja epätoden rajat hämärtyvät. Toisaalta Jeesus näyttäytyy jonain sellaisena, mitä hän ei maallisessa elämässään ollut. Siinä mielessä tilanne oli epätodellinen. Toisaalta kirkastusvuoren tapahtumat venyttävät todellisuuden rajoja: todellisuus ei ole vain arkipäiväisen todellisuus.

Elia ja Mooseksen hahmot osoittavat ylösnousemuksen maailmaan, jossa kuoleman ja ajan rajat pyyhkiytyvät. Eschatologisessa ajattomuudessa menneet ja nykyiset sukupolvet ovat samanaikaisesti läsnä.

Pietarin sanoja on perinteisesti selitetty niin, että hän ilmaisee hyvää oloaan ja siksi haluaa rakentaa majat. Yllättävän vahvasti tämä selityksiperinne tuntuu elävän edelleen, vaikka sen pohjana oleva käännösvirhe korjattiin viimeiseen kirkkoraamattuun. Viime vuonna ilmestynyt konservatiivinen Raamattu kansalle –käännös tulkitsee edelleen vanhaan malliin: ”Herra, meidän on hyvä olla täällä.”

Nyt viitseliäimmät kaivavat alkutekstin ja vanhat kreikan oppikirjat esiin. Kyseessä on *accusativus cum infinitivo* -rakenne, joka väärinkäsitysten välttämiseksi on hyvä kääntää että-sivulauseella. Lopputulos estää tulkinnat hyvästä olostä. Pietari vain toteaa, että sattuiipa hyvin, kun olemme täällä. Nyt hän voi nikkaroida arvoherroille majat. Se, mitä Pietari ja muut tunsivat, jää sanomatta – paitsi, että kohta he tuntevat pelkoa.

Pietarin höveli ja palvelualtis ehdotus on liian arkipäiväisen liittyäkseen todellisuuden rajoja venyttävään tilanteeseen. Jyrisevä vastaus jättää sen omaan arvoonsa ja tyytyy toistamaan kastekertomuksen jyrinän (Mt. 3:17). Vasta nyt opetuslapset tajuaavat tilanteen ja joutuvat pelosta suunniltaan niin kuin esi-isänsä Siinainvuoren juurella (2. Moos. 19:16; 20:18). Jeesus rauhoittaa heitä kuin Mooses (2. Moos. 20:20).

Sitten todellisuus palautuu entiseksi. Saarnatekstin päättymisen jälkeen kerrotaan, kuinka Jeesus ja kolme opetuslasta laskeutuvat vuorelta. He keskustelevat näkemästään, erityisesti Eliasta. Vain valitut saivat tietää ja kokea jotain, mitä ei muille saanut vähään aikaan edes kertoa. Todellisen arkinen maailma odottaa kuitenkin vasta vuoren juurella.

Vuorelta laskeutuneita odottavat ne suuret joukot, jotka eivät päässeet mukaan eivätkä nähneet tai kokeneet mitään erikoista. Uskallan väittää, että meistä useimmat kuuluvat niihin vuoren juurella odottaneisiin. Mutta sielläkin odotetaan Jeesusta. ■

KIRJOITTAJAT

NIKO HUTTUNEN
Uuden testamentin eksegetiikan dosentti,
Helsingin yliopisto

ARI OINAS
Halikon aluekappalainen, Salon seurakunta

SATU SAARINEN
FT, Kappalainen, Karjasillan seurakunta

JUHA TANSKA
Kirkkoherra, Kymin seurakunta

HANNA VANONEN
Pastori, tutkija, Helsinki

VIRRET JA MUSIIKKI

ANNA MARTE
Kanttori, Kauniaisten suomalainen seurakunta

LAULUJEN LÄHTEITÄ:

HT = Hartaita toivelauluja.
Musiikki Fazer 1988
ML = Messulauluja. Kirjapaja 1997
UML = Uusia messulauluja. Kirjapaja 2007
Pc = Piae cantiones: Vanhoja kirkko-
ja koululauluja. Fazer 1967
KH = Kari Haapala: Laulut jäävät elämään.
SLS ja K. Haapala 2001
JLVK = Jaakko Löytyn virsikirja.
Fazer musiikki oy, Espoo 1994
LV = Lasten virsi. Seurakuntien
lapsityön keskus 2008
LT 11 = Laulutuuhi. PTK 2011
IS = Ilon siiville lasten laulukirja, toim.
Jukka Salminen. Kirjapaja 2004
JLAV = Jaakko Löytty: Arkivirsiä: neliäänisinä
kuorosovituksina, F-Kustannus Oy 2002
YK = Yhteiskustannus
MM = Jaakko Löytty: Missa Missionalis.
Julkaisija ja kustantaja
Herättäjä-Yhdistys, Lapua 1992

PL = Parasta on laulaa – lauluja laulamattomille.
Kirjapaja
TL = Tuomaslauluja. Toim. Petri Laaksonen.
Kirjapaja, Fazer Musiikki Oy 1993
TZ = Taize – rukouslauluja. Kirjapaja 2005.
VV 10 = Veisatkaa vuoroin 10: kolmiäänisiä sovituksia
uusista Siionin virsistä, 2006
VV 11 = Veisatkaa vuoroin 11: neliäänisiä sovituksia
uusista Siionin virsistä, 2008
MuM = Mukulamessu. Karas-Sana 1995
MyM = Mysterion-messu. P. Simojoki,
A-M Kaskinen. Suomen Lähetyseura 2004
JA = JOULUN AIKAAN (S380).150 joululaulua
sekakuorolle/150 Christmas Carols
for mixed choir
LKM = Laula, Kaikki maa. Suomen
Lähetyseuran julkaisu

**KIRKON AKATEEMISET —
KYRKANS AKADEMIKER AKI R.Y.**
Perustettu 25.1.2001

**SUOMEN KIRKON PAPPISLIITTO
FINLANDS KYRKAS PRÄSTFÖRBUND R.Y.**
www.pappisliitto.fi, pappisliitto@akiliitot.fi
Perustettu 14.1.1918

**Puheenjohtaja, AKI
Puheenjohtaja, Pappisliitto**
Eija Nivala
Alavieskan seurakunnan
kirkkoherra, TM
Puh. (08) 4309 602
GSM 050 5762 110
eija.nivala@evl.fi

**SUOMEN KANTTORI-URKURIILITTO
FINLANDS KANTOR-ORGANISTFÖRBUND R.Y.**
www.skul.fi
kanttori-urkuriliitto@akiliitot.fi
Perustettu 15.6.1907

Puheenjohtaja, Kanttori-urkuriliitto
Eero Annala
Keravan seurakunnan A-kanttori, MuM
Puh. 0400 378 048
eero.annala@evl.fi

AKIN TOIMISTO

Akavatalo, Rautatieäisenkatu 6,
00520 Helsinki
Avoimna arkisin klo 9-15
Puh. (09) 4270 1503, faksi (09) 148 5875
toimisto@akiliitot.fi
Edunvalvontaan ja työsuhteeseen liittyvät
kysymykset osoitteeseen edunvalvonta@akiliitot.fi

Toiminnanjohtaja
Esko Jossas, TT
Puh. (09) 4270 1507
GSM 050 511 6683
esko.jossas@akiliitot.fi

Apulaistoiminnanjohtajat
Annamari Jokinen, VTM
Puh. (09) 4270 1505
GSM 040 865 6630
annamari.jokinen@akiliitot.fi
AKIn neuvottelu- ja
luottamusmiestoiminta, AKIn
alaosastotoiminta, Kanttori-urkuriliiton
hallinto, kanttorien ammatilliset asiat,
palvelussuhdeneuvonta

Merja Laaksamo, pastori, TM
Puh. (09) 4270 1506
GSM 050 542 3664
merja.laaksamo@akiliitot.fi
Cruxin päätoimittaja, AKIn viestintä,
Pappisliiton hallinto, opintomatkat,
pappien ammatilliset asiat,
palvelussuhdeneuvonta

Opiskelija-asiamiehet
Annukka Ruusula, kanttori, MuM
Puh. (09) 4270 1502
GSM 050 518 4038
annukka.ruusula@akiliitot.fi
Kanttori-urkuriliiton opiskelijatoiminta,
neuvonta opiskelijoiden
harjoittelu- ja työllistymiskysymyksissä

LAKIMIESPALVELUT AKIN JÄSENIILLE

**Puhelinpalvelu työhön ja virkaan liittyvissä
lakiasioissa:** ma-pe klo 9–15 lakimies Heidi Elvilä ja
varatuomari Anna-Maria Numminen
Puh. 050 463 8699, lakimies@akiliitot.fi
Puhelinpalvelu yksityiselämän oikeusasioissa:
arkisin klo 10–16 Asianajotoimisto Bützow
Puh. (09) 431 531
Mainitse minkä liiton jäsen olet.

Vesa Engström, teol.yo
Puh. (09) 4270 1501
GSM 050 597 5231
vesa.engstrom@akiliitot.fi
Pappisliiton opiskelijatyö, neuvonta
opiskelijoiden harjoittelu-, mentorointi-
ja työllistymiskysymyksissä

Johdon assistentti
Tuula Anttonen, HSO-sihtööri
Puh. (09) 4270 1513
tuula.anttonen@akiliitot.fi

AKI-hallinnon ja johdon assistentti,
Pappisliiton hallintoelinten
pöytäkirjanpitäjä, matka- ja
kokousjärjestelyt, Internet-kotisivut

Anne Taanila
Puh. (09) 4270 1517
anne.taanila@akiliitot.fi
Kirjanpito ja maksuliikenne

Toimistosihteerit
Tuija Kukkonen, yo-merkonomi
Puh. (09) 4270 1503
tuija.kukkonen@akiliitot.fi
Jäsenyysasiat, alaosastot,
luottamusmiesskurssit

Heli Meinola
Puh. (09) 4270 1515
heli.meinola@akiliitot.fi
Cruxin toimitussihtööri,
jäsenyysasiat, opintomatkat

ERITYISKOULUTETTUIJEN TYÖTÖMYYSSASSA

Asemamiehenkatu 2 C,
00520 Helsinki

Puh. (09) 7206 4343 ma-to klo 12–15
Faksi (09) 272 1212
erityiskoulutettujen.tk@erko.fi
www.erko.fi

Arvottava palkinto on n. 600 euron
arvoinen Applen iPad.

Anna palautetta
lehestä ja voita
iPad!

Samalla voit antaa
aihe-ehdotuksia ja vaikuttaa
lehden sisältöön.
Vastaa heti lyhyeen
kyselyyn osoitteessa
www.mcipress.fi/lukijakyselyt

Vastaaminen on helppoa.

1. Kirjautu osoitteeseen
www.mcipress.fi/crux
2. Merkitse numerosarja 0248
3. Tämän jälkeen pääset
lukijakyselyyn klikkaamalla
Lähetä-painiketta.

Ja sitten vain onnea arvontaan!

Lukijakyselyyn voi vastata kahden viikon sisällä
lehden ilmestymisestä. Kyselyyn voivat osallistua
kaikki MCI Press Oyn tuottamien lehtien luki-
jat. Voit osallistua kyselyyn jokaisen ilmestyvän
numeron yhteydessä, mutta vain yhdellä vasta-
uksella lehden numeroa kohden. Kysely ja arvonta
koskevat lehtiä, jotka ilmestyvät kevätkaudella
2013. Palkinnon arvontaan osallistuvat kaikki vas-
tanneet. Palkinto arvotaan 31.7.2013. Voittajalle
ilmoitetaan sähköpostitse tai kirjeitse.

Laajan valikoiman ja hyvän palvelun kristillinen kirjakauppa, josta löydät kaikkien kustantajien kristilliset kirjat. Tervetuloa ostoksille myymälään ja verkkokauppaan!

Pauliina Kainulainen

Metsän teologia

Teos yhdistää suomalaiskansallisen luontosuhteen kristilliseen uskoon ja teologiaan. Kainulainen tarkastelee sitä, miten vanha suomalainen maailmankatsomus on palautettavissa, ja etsii samalla kulttuurisen ja ekologisen muutoksen voimanlähdettä kristinuskon Jumalasta.

28,90 (32,30) KIRJAPAJA

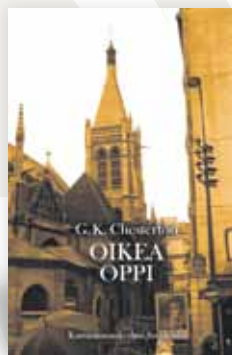

Raimo Hakola, Outi Lehtipuu

Alussa oli Sana

Kirkkokäsikirjan evankeliumitekstien kommentaari, 1. vuosikerta
Ajantasainen suomalainen teos huomio niin uusimman tutkimuksen kuin perinteisen tulkintahistorian.

37,80 (42,00) KIRJAPAJA

G. K. Chesterton

Oikea oppi

Chestertonin (1874–1936) kirja luo kuvan kaikkia aikoja yhdistävästä kristillisestä hengellisyydestä.

17,90 (19,90) SAVUKEIDAS

Eri kirjoittajat

Messusta yhteisöksi

Puheenvuoroja ja käytäntöjä messun kehittämisestä.

18,00 (20,00) KARAS-SANA

Meri-Anna Hintsala, Mauri Kinnunen (toim.)

Tuoreet oksat viinipuussa

Vanhoillislestadiolaisuus peilissä

Teos pureutuu niin Suomen suurimman herätysliikkeen perustaviin kysymyksiin kuin aiemmin vaiettuihin teemoihin.

28,90 (32,20) KIRJAPAJA

ILMOITUKSEN HINNAT OVAT SEURAKUNTAHINTOJA.

* . MK8 1 *

**Hengenravinto,
kulttuuri ja
yhteiskunta
kohtaavat
Kuopiossa**

Kirkkopäivät Kuopiossa 17.-19.5.2013
www.kirkkopaivat.fi

KIRKKOPÄIVÄT